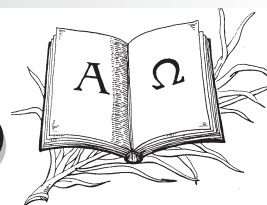

Szolgatórs

2012. harmadik negyedév

XXII. évfolyam

3. szám

A TARTALOMBÓL

♦ Kortárs igehirdetők:
*Győri Gábor: Elhívás
a szolgálatra*

♦ Igehirdetések:
Illés halálos keserősége
és Isten gyógyító
kegyelme

Miként prédikálnak
mások? – A kvékerek

♦ Bibliatanulmány:
Pál atlétikai metaforái

♦ Bibliai tájak –
emberek

Isten vagy istenek?
A puzzle darabkái (1.)

♦ A keresztyén vezetők
lelkigondozása

♦ Hódító jellegű evangé-
liumi mozgalmak

♦ A felforrósodott levegő

♦ Sorozatok
Írások és iratok

Misszió a harma-
dik évezredben

A keresztyénség és a
világvallások

Gymnasion

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Kortárs igehirdetők prédikációi – Győri Gábor: Elhívás a szolgálatra	1
Kovács Géza: Illés halálos keserősége és Isten gyógyító kegyelme (1Kir 19,1–8.15–18).....	5
Miként és mit prédikálnak mások? – Phil Gulley: Mít jelent a papi hivatás, és ki kaphatja meg? (1Pt 2,9–10).....	7

BIBLIATANULMÁNY

John E. Dent, Jr.: Pál atlétikai metaforái	10
--	----

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Bennie Craver: Elohim – Isten vagy istenek?	13
P. Kyle McCarter Jr.: A puzzle darabkái (1.)	16

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Ki Taehyung: A Diák Bibliai Közösség magyarországi munkájának története (2.)	21
Nemeshegyi Zoltán: A keresztyén vezetők lelkigondozása.....	27

ISTEN NÉPE A GYŰLEKEZETBEN

Hegyí András: A hódító jellegű „evangéliumi” mozgalmak főbb jellemvonásai.....	30
Nagy Ferenc: Felforrósodott levegő	34

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Beke László: A lekipásztör szexuális kísértései	35
---	----

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér: Írás és iratok (3.).....	46
--	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyí András: Misszió a harmadik évezredben (5.)	49
Szebeni Olivér: A keresztyénség és a világvallások (1.)	57

Címlapon: Gymnasion épületmaradványai. A gymnasion főleg sportolásra, testedzésre kiépített épülettípus az ókori Hel-laszban. A szó a gymnazein: edzeni, gyakorolni igéből ered, ez pedig a 'gymnos: meztelen' melléknévből származik. A név jelzi, hogy a gymnasionban ruhátlanul sportoltak; testüket olajjal kenték be, amit az edzés végén bronzkaparóval (strigilis) távolítottak el.

A témáról részletesebben a 10. oldalon kezdődő írásban, John E. Dent, Jr. Pál atlétikai metaforái című tanulmányában olvashatunk.

Baptista lelkészí szakfolyóirat

Szolgatárs

2012. harmadik negyedév

XXII. évfolyam

3. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: Lukács Tamás

Felelős kiadó: Papp János egyházelnök

Tördelőszerkesztő: Lukács Tamás

Teológiai szaklektor: dr. Gerzsenyi László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 06-1-352-9993

Fax: 06-1-352-9707

E-mail: szolgartars@gmail.com

<http://szolgartars.uw.hu>

Nyomda: Mátyus Bt., Dabas

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 650 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2600 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

HIRDESZD AZ IGÉT!

Kortárs igehirdetők prédikációi

Győri Gábor

Elhívás a szolgálatra

2Kir 2,1–18

A Királyok könyve egy átfogó történeti mű befejezését képezi, amely a Józsué könyvétől (egyések szerint a Deuteronomiumtól) a Királyok második könyvéig tart. A héber kánon alapján ezek az iratok, a tulajdonképpeni prófétai könyvekkel együtt a „Próféták”-hoz tartoznak, amelyek a Tóra után a héber kánon iratainak második nagy csoportját alkotják. Ennek a történeti műnek a szerkesztői Isten népének múltját akarják megmagyarázni, és ilyen módon próbálják megértetni Istennek az ő népe számára készített útját. Tulajdonképpen egy teológiai alapon álló „történelemértelmezést” nyújtanak, aminek egyik célja, hogy bemutassa a választott nép fogságba vitelének okait. Ezt többek között az Izraelben és Júdában élő királyok uralkodásának rövid, teológiai összefoglalásával teszi, vagyis hogy azt tették-e, amit jónak vagy amit rossznak tart az Úr. Mint például az általunk vizsgált történet idején uralkodó Ahazjá, aki

„azt tette, amit rossznak tart az Úr, mert apjának és anyjának az útján, meg Jeroboámnak, Nebát fiának az útján járt, aki vétekbe vitte Izraelt. A Baalt tisztelte, őt imádta és boszszantotta az Urat, Izrael Istenét egészen úgy, ahogyan apja tette” (1Kir 22,54).

Ezt az értékelést általában a királlyal kapcsolatos történetek elmondásával is kifejti. Az ítéletalkotást sokszor az egyértelmű bűnök és következményeik leírásán túl az elbeszélésekben található szereplők segítik, akik az Úr által jónak látott döntéseket képviselve mintegy tükröt tartanak a választott népért felelősséget vállaló személy elé (például Óbadjáhu az 1Kir 18-ban). A Szentírás ezen része tehát nem csupán az események hű bemutatása, hanem személyes üzenet is az olvasó, vagyis a mi számunkra. Útmutatást ad azzal kapcsolatban, hogy milyen a helyes, Istennek tetsző magatartás, és az Úr hozzáállását megismerve képessé tehet bennünket a helyes döntések meghozatalára. Az előttünk lévő történet Isten szolgáiról szól, akik életüket az Úrnak szentelve élik.

A vizsgált szakasz két próféta által képviselt történetciklusok (Illés: 1Kir 17–2Kir 2; Elizeus: 2Kir 2–13) átvezető szakasza. Ez a két ciklus a közepén helyezkedik el egy nagyobb történetnek, ami a kettőszakadt birodalomról, Izraelről és Júdáról szól, a szétválástól Izrael fogságba viteléig (1Kir 12–2Kir 17). Hajlamosak lennénk azt gondolni, különösen a modern fordítások által használt szakasz címekalapján – mint

az *Isten magához veszi Illést* –, hogy ez a történet elsősorban Illésről szól. De éppen úgy az Elizeus-ciklus bevezetése, mint az Illés-ciklus lezárása.

Felmerül a prófétaság öröklődésének a kérdése. Mikor, hogyan és legfőképpen kinek adja, adhatja át tisztét Isten szolgálója. Azt, hogy Elizeus kiválasztása nem emberi akaratból történik, már előre jelzi nekünk az 1Kir 19,16. Illés Istennek a Hóreb hegyen adott válaszában benne van mindaz a keserűség, hogy a munka, amit véghezvitt, eredménytelen:

„Egyedül én maradtam meg, de az én életemet is el akarják venni.” (1Kir 19,14)

Szimeon Szimeonov: Illés
Görög Ortodox Templom és Múzeum, Miskolc

Erre jön a válasz, hogy három embert kell felkennie:

„Menj, kelj ismét útra a puszta át, Damaszkuszba, és amikor odaérsz, kend fel Hazáélt Arám királyává. Azután Jéhút, Nimsi fiát kend fel Izrael királyává; Elizeust, az ábél-mehólái Sáfát fiát pedig kend fel prófétává a magad helyébe! És aki majd megmenekül Hazáél kardjától, azt Jéhú öli meg, és aki megmenekül Jéhú kardjától, azt Elizeus öli meg.”

E három emberből a prófétai utódlás tűnik a leglényegesebbnek, hiszen a következő szakasz, az 1Kir 19,19–21 Elizeus elhívásáról szól. Ő megértve ennek az elhívásnak az isteni eredetét, felelősséget érezve „követte Illést, és szolgálatába állt”. A következő említést Elizeusról majd csak a 2Kir 2 teszi, amikor követőből utóddá lép elő. Ezt tanúsítják a prófétatanítványok (szó szerint: próféták fiai), amikor azt mondják: Megnyugodott Illés lelke Elizeuson.

Habár azt váránk, hogy a szakasz központi gondolata Illés elragadtatása, ha a szerkezeti felépítést közelebbről megnézzük, az öröklés kérdése fog központi gondolatként kicsúszosodni.

A héber szövegben összesen 108 ige található. A történetet három nagyobb egységre tagolhatjuk: az első a 2Kir 2,1–8 (43 ige), Illés és Elizeus útja; a második, 9–11 (22 ige) Prófétai lélek öröklése és elragadtatás; a harmadik, 12–18 (43 ige) meggyőződés Elizeus prófétaságáról. Az igék számából is jól látszik, hogy két ugyanakkora egység körül fogja a történet csúcspontját. Ezen a csúcsponton azonban nemcsak a különleges természetfeletti jelenet található, hanem Elizeusban levő legnagyobb feszültség is itt tapasztalható. Hogyan fogja tovább végezni a szolgálatot Illés vezetése nélkül? Ez csak akkor lehetséges, ha az Illésben levő lélekből jut neki „két rész” (kétszer annyi, és nem kétharmad). Azért is lényeges ez a kérdés, mert az olvasó már tudja, hogy Elizeust Illés Isten

akarataiból hívta el. Ahogy Elizeus szolgálatba állt, láthatjuk, hogy számára is fontos, hogy teljesítse az Úrnak az akarátát, ami Illés munkájának folytatását illeti. A feszültség abból ered, hogy Illés nem tudja teljesíteni Elizeus kérését, és arra vár az olvasó, hogy vajon teljesíti-e az Úr azokat a feltételeket, amik a prófétai szolgálat betöltéséhez szükségesek. De ha a középső egységet tovább szűkítjük, megmarad nyolc igénk, amik már tényleg csupán a feszültséggel teljes párbeszédre koncentrálódnak:

„Jusson nekem a benned működő lélekből kétszeres rész!

Ő ezt mondta: Nehezet kértél.

Ha látsz engem, amikor elragadnak tőled, akkor úgy lesz; de ha nem, akkor nem lesz úgy.”

Így a szakasz szerkezete a következőképpen néz ki: az első egység: bizonytalanság, út a Jordánon túlra (ötven ige); a második a történet csúcspontja (nyolc ige); a harmadik: meggyőződés Elizeus prófétaságáról (ötven ige).

A két nagyobb egység tehát keretbe foglalja a történet csúcspontját, és vannak keretes szerkezetre emlékeztető eseményei a történetnek (például odaút-visszaút, a Jordán átlépése), de Elizeus mindeközben egy folyamaton megy keresztül, amint tanítványból prófétává lép elő. Az első egységben sok kérdést nyitva hagy a szentíró, amelyeknek egy részére egyáltalán nem kapunk választ. Kezdve az első mondattal:

„Amikor az Úr föl akarta vinni Illést forgószélben az égbe, Illés és Elizeus elment Gilgájból.”

Mindenféle előzmény nélkül bejelenti, hogy az Úr fel akarja vinni Illést az egekbe. Ezt már ismert tényként kezeli. Semmiféle kommentár vagy megokolás nem hangzik el ezzel kapcsolatban, mégis minden szereplő tud az Úr akarataról. Illés külön akar válni Elizeustól, hogy egyfajta „szent magányban” tölthesse utolsó zárandoklatát.

Három ismétlődő eseménysor játszódik le, amelyek főként párbeszédekből tárulnak elénk. Ennek a váza a következő:

1. Illés felszólítja Elizeust, hogy ne menjen vele (2, 4, 6. vers), mert az Úr elküldte (Bételbe, Jerikóba, a Jordánhoz),
2. Elizeus esküvel ragaszkodik hozzá,
3. próféták csoportja jön figyelmeztetni Elizeust, hogy az Úr elragadja urát,
4. Elizeus válaszol: Én is tudom. Hallgassatok!

Ez a naiv epikai stílusra jellemző hármas tagolás és az ismétlés gondolatritmusa teszi érdekfeszítővé és titokzatossá a történetet. A Jordánnál játszódó jelenetnél még mindig együtt van a három szereplő (csoport) – Illés, Elizeus és a próféták –, de a 3. és 4. pontban jelölt párbeszéd már nem hangzik el. Így tulajdonképpen csak két és fél ismétlődnek az események.

A prófétatanítványok családjukkal együtt valamilyen rendbe tömörültek az Úr szolgálatára. Itt prófétai tudást tanúsítanak Illés élete végével kapcsolatban. Elizeus együtt élt velük, azért is figyelmeztetik őt, Illés viszont magányos próféta maradt. A két főszereplő, mint az Úr képviselői szimbolikusan végigjárják azt az utat visszafelé, amit Isten választott

Louis Hersent: Illés feléleszti a sareptai özvegy fiát

népe a honfoglaláskor megtett. Először Bételbe (Józs 8), majd Jerikóba (Józs 6) és végül a Jordánhoz mentek, és mindketten szárazon mentek át rajta, mint egykor Izrael (Józs 3,17), hogy eljussanak a Jordántól keletre fekvő területre, ahol a választott nép korábban megkapta az utasítást a honfoglalásra. Így a próféták szimbolikusan átvették Izrael helyét, mert Izrael már nem tudta betölteni azokat a rendelkezéseket, amelyeket az Úr kiszabott számára:

„Így beszélt az Úr Mózeshez Móáb síkságán, a Jordán mellett, Jerikóval szemben: Szólj Izrael fiaihoz, és mondd meg nekik: Ha átkeltek a Jordánon Kánaán földjére, üzzétek ki onnan az ország egész lakosságát, pusztítsátok el összes bálványukat, és öntött bálványszobraikat is mind pusztítsátok el. Tegyétek tönkre összes áldozóhalmaikat!” (4Móz 33,50–52)

Ez nem történt meg, de szükséges, hogy megtörténjen a próféták által, akiknek ebben az időszakban a legnagyobb ellenségük a Baal-kultusz. Ezt a feladatot természetesen csak Elizeus kapja, hiszen Illés hazatér.

A 11. versben a „tisbei Illés” olyan hirtelen és váratlanul távozik, ahogy az 1Kir 17,1-ben minden átmenet vagy előzetes bemutatás nélkül megjelent. Ha a héber מְחַשְׁבִּי szó használata itt

helyes, akkor nem tartozott a birtokos törzslakosság közé, csak odatelepült ember volt. A neve héber formája אֱלִיָּהּ = „az én Istenem az Úr”. Hitvallás ez a név a יהוה mellett, akinek a szolgálatába állt a próféta, hogy küzdjön a kánaánita bálványistenek kultusza ellen. Titokzatos eltűnése Illést Énók mellé állítja (1Móz 5,24), sőt, bizonyos korlátozással Mózes mellé is (5Móz 34,6). A származása, személyes körülményei rejtve maradnak. Csak a neve árul el valamit a személyéről. Olyan, mint valami tüzes meteor, amely egy pillanatban feltűnik, hogy izzó fénnyel pályáján végigfutva hirtelen ismét eltűnik a szemünk elől. Amint a mellékneve mutatja, a lakóhelye Tisbe volt, ez a helység a hagyomány szerint a Jordántól keletre feküdt, nem messze Jábés-Gileádtól. Így lesz kerek egésze a szolgálata, hiszen innen hívta el őt az Úr, és munkája végeztével ide vezette vissza.

Illés valami utolsó ajándékot akar adni hű tanítványának, olyan dolgot, ami prófétai lelke erejéből kitelik. A szóhasználat (בְּרוּחְךָ a benned levő lélekből) figyelmeztet arra, hogy nem egyszerű emberi lelkierő, hanem a fölülről jövő isteni adomány, a Lélek a kérés tárgya. A már említett „két rész” jelenthet (1) kétszeres részt, vagyis hogy Elizeus még

Illésnél is nagyobb aktivitással és eredménnyel szeretne volna szolgálni az Isten ügyét. Ezzel kapcsolatban nem kell szerénytelennek tartanunk Elizeus kívánságát. A nagyobb odaszántság nagyobb célokhoz vezet, és több segítséget igényel. (2) De vonatkozhat csupán az utódlás tényére is, mivel az elsőszülött utódnak joga volt kétszeres részt kérni az atyjától a mózesi törvény szerint (5Móz 21,17). Ez az esemény Illést ismét Mózeshez kapcsolja, ahogy ő Józsuét iktatta be tisztebe (4Móz 27,18). Illés válasza azonban megmutatja, hogy maga nem rendelkezik azzal a képességgel, hogy a Lélek ajándékait osztogathassa, ezért csak útmutató jelt tud mondani Elizeusnak:

„Ha látsz engem, amikor elragadnak tőled, akkor úgy lesz; de ha nem, akkor nem lesz úgy.”

Giovanni Battista Piazzetta: Illés elragadtatása

Egy elképzelés szerint azért lehet ez jel, mert közönséges halandó szeme ilyen látomást nem láthatna meg vagy nem tudna elviselni. E beszélgetés közben következett be a még sosem látott csoda. Elizeus előtt egy lángban álló kocsit jelent meg, hasonló az ókori katonaságnál használt harci kocsikhoz. A Biblia sokkal rövidebben beszél erről a csodáról, semhogy elemzésként többet merhetnénk mondani Illés szélvészben való fölmenéséről, minthogy a szuverén isteni kegyelemnek rendkívüli megnyilatkozása volt. A későbbi hagyományok persze jóval bővebben tárgyalják és értelmezik az eseményeket.

Illés próféta alakját a késő utókor olyan különös tisztelettel vette körül, hogy Malakiás jól ismert prófécijából láthatóan egyenesen a eljövetelet várták (Mal 4,5). E prófeciát megerősítette, egyben reális irányba is terelte a várakozást Jézus, amikor Bemerítő Jánosra mutatott rá (Mt 11,14), nem Illés reinkarnációját állítva ezzel, hanem azt, hogy Bemerítő János valóban a Malakiás által jövendőlt útegyengető munkát végezte el. Az Újszövetség egyébként hangsúlyozza, hogy „*Illés ugyanolyan ember volt, mint mi*” (Jak 5,17). Nem a saját ereje és akarata által vált alkalmassá emberfölötti hivatá-

sa betöltésére, ahogy egyikünk sem érdemei alapján kapja elhívását. A fölment (עלה) Qal, aktív jelentéstartalommal bíró ige helyett a Szeptuaginta az ἀνελημφθη, passzív aorisztosz alakot használja, hogy véletlenül se lehessen nem Istentől eredőnek értelmezni az eseményt. A héber szöveg számára ez nem fontos, hiszen már az első versben utalt a felviteléssel kapcsolatban az isteni akaratra, valamint a képi leírás ezt egyértelművé teszi. A Biblia szimbolikája egyértelműen teofániára utal. A szekér, mivel elsősorban harci eszköz, sokféle-képpen kapcsolatban áll az erővel és a hatalommal. Valamint a háború végét a szekerek elégetésével jelzik – ahogy itt Illés harca is véget ér –, a tűznek pedig megtisztító ereje van. Még Illésnek is szüksége volt a kegyelemre, és nincs szolgálattevő, aki pótolhatatlan.

Elizeus megragadta a ruháját, és két darabra szakította. Majd fölemelte Illés leesett palástját. Ezzel a tettel jelképesen átvette mesterétől a prófétai szolgálatot, hiszen itt arról a ruhadarabról van szó, amit Illés tanítványa elhívásakor dobott rá. Az, hogy ez a díszköntös leesett – és nem „ment föl” Illéssel együtt az egekbe –, további megerősítést adott Elizeus számára, hogy a feladata még nem ért véget mestere eltávozásával. Sőt, lement a Jordánhoz, hogy megtegye azt a jelet, amit korábban Illés megtett.

A 14. vers újból hangsúlyozza, hogy itt arról a köntösről van szó, ami Illésről esett le, amivel maga korábban véghezvitte a Jordán kettéválasztását. Elizeus ráüt a köntössel a vízre, majd egy felkiáltás hangzik el a szájából. A héber szöveg csak feltételezi, de a Szeptuaginta írója meg is jegyzi, hogy – καὶ οὐ διεσπῆ – „de nem sikerült”. Két eshetőség vetődhet fel e sikertelenséggel kapcsolatban: (1) Isten figyelmezteti Elizeust, hogy nem ő viszi véghez a csodákat, hanem az a Lélek, amit kapott. (2) Próbára teszi Elizeus kitartását.

Ez egy lényeges momentum a történet szempontjából, hiszen itt derül ki, hogy a gyakorlatban működik-e az erő, amit Illés megígért, hiszen a feltétel, amit megszabott, teljesült.

„Hol van az Úr, Illés Istene, hol van ő?”

Keserű vagy pedig számon kérő felhanggal teszi fel Elizeus ezt a kérdést? Abból a tényből, hogy az újbóli próbálkozást siker koronázza, nem feltételezhetjük, hogy Elizeus gögösen vagy keserű szívvel üt rá ismét a vízre, hiszen az Úr ezt biztosan nem támogatta volna. Ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy ez egy próba volt Isten részéről, amire Elizeus helyesen válaszolt, és a felkiáltása a vers közepén inkább segítségért fohászkodás, mint számon kérő kérdés.

Elizeus tehát átkelt a Jordánon. Itt ismét szeretném hangsúlyozni az Elizeus és Izrael feladata közötti párhuzamot. Nem véletlen az első hat versben elhangzó helységnevek és a honfoglalás eseményeinek helyszínei közötti párhuzam. A Jordánon való átkeléssel szorosan összekapcsolódó mózesi parancs – vagyis hogy irtsanak ki minden bálványt (4Móz 33,50–52) – és az Elizeusról szóló, Illésnek adott ígéret:

„Elizeust, az ábél-mehólái Sáfát fiát pedig kend fel prófétává a magad helyébe! És aki majd megmenekül Hazáél kardjától, azt Jéhú öli meg, és aki megmenekül Jéhú kardjától, azt Elizeus öli meg.” (1Kir 19,17)

Így Illés lelke mellett a bálványimádás elleni harc feladatát is megörökölte, természetesen a nehézségekkel, a királyokkal való szembenállással együtt.

A prófétatanítványok számára is fontos volt az öröklés kérdése. Valószínűleg ezért akartak Illés közelében lenni, és Elizeust kérdőre vonni, hogy „Tudod-e, hogy az Úr ma elragadja mellőled uradat?” De Elizeus mindig rendre intette őket: „Én is tudom, de hallgassatok!” Majd a történet végén bár leborultak előtte, mégis a megszégyenültség unszolták, hogy megkereshessék Illést, hiszen ahogy mondták: „Háttha az Úr lelke ragadta el, és letette valamelyik hegyre vagy völgybe.” Ez pedig nem volt teljesen alaptalan, hiszen az 1Kir 18,12-ben Óbadjáhú ugyanezt utalt. Elizeus végül megengedi, hogy elmenjen ötven férfi Illést megkeresni. Természetesen tudja, hogy nem fognak rátalálni, és mikor visszatértek, meg is dorgálta őket: „Megmondtam nektek, hogy ne menjetek.”

Láthatjuk, hogy nem válhat akárből próféta. A prófétatanítványok akárhogy próbáltak „örökséghez” jutni, semmit sem sikerült a maguk számára megszerezniük. A szolgálatra való elhívás és a jutalmazás is Isten szuverén akaratától függ. Az ő hatalmában van, és nem lehet erőszakos eszközökkel hozzájutni. Meggyőződésem, hogy ez alól a lelkipásztori szolgálat sem kivétel. Mindnyáján Istentől kapjuk a szolgálatra való elhívásunkat, és az erőt is, amivel végezzük azt. A mi személyes felelősségünk viszont, hogy mindezt felismerjük és végezzük Krisztus akarata szerint, a Lélek vezetése által.

*

Győri Gábor 1986. szeptember 24-én született Pécsen, egy négy fiúgyermekes baptista család legidősebb tagjaként. Édesapja munkája miatt többször költöztek, ezért az általános iskola első öt évét Vácott kezdte, de Pécsen fejezte be, majd a Radnóti Miklós Közgazdasági Szakközépiskolában szerzett érettségit. 14 évesen rádöbbsent, hogy élete nem felel meg Jézus Krisztus tanításának, hogy képtelen a megbocsátásra és az önzetlen szeretetre. De hiába volt minden erőfeszítése, saját erejéből nem tudott megváltozni, ezért Isten segítségét kérte. Megértette, hogy ami embernek lehetetlen, az Istennek lehetséges, így elfogadta Krisztus segítségét és megváltó munkáját. Elhatározta, hogy egész életén keresztül szolgálni fogja az Urat, bár ekkor még nem sejtette, hogy ezt Isten milyen formában fogja számon kérni rajta. Nagy lelkesedéssel olvasta a Bibliát, és igyekezett minél többet imádságban is az Istennel lenni. Erre a környezete is felfigyelt, és többen úgy gondolták, hogy alkalmas volna lelkipásztornak, de mielőtt ezt elmondhatták volna neki, maga az Úr tette meg helyettük. A szolgálatra való elhívását eleinte inkább engedelmességgel, mint örömmel fogadta, de felismerte, hogy ez az ő akarata, és mire a középiskolát befejezte, már el se tudta képzelni, hogy bármi mást kezdjen az életével. Tanulmányait a Baptista Teológiai Akadémián 2005-ben kezdte el, és diplomáját 2010-ben szerezte meg. A főiskolán ismerkedett meg leendő feleségével, Vadas Mártával, házasságot 2009. július 11-én kötöttek a Pécsi Baptista Imaházban. A következő esztendőben elfogadta az Ózdi körzet gyülekezeteinek a meghívását, majd 2011 tavaszán Lénárdarócon lelkipásztorrrá avatták. Alig egy hónappal később, május 5-én megszületett első gyermekük, Győri Emma.

Kovács Géza

Illés halálos keserősége és Isten gyógyító kegyelme

1Kir 19,1–8.15–18

Daniele da Volterra: Illés próféta a Hóreb hegyen

Az előző napon Illés imájára tűz szállt alá az égből, és megemésztette az oltárra tett áldozatot. Amikor látta ezt az egész nép, arcra esett és azt kiáltotta: „Az Úr az Isten, az Úr az Isten!” Illés pedig lemészárolta Baal valamennyi prófétáját, majd újabb imájára három és fél év szárazsága után meg-eredt az eső. Ezzel – többéves bujdosás és sok imádság után – hatalmas győzelem adatott a prófétának.

Most pedig azt látjuk, hogy összeroppant, halálosan megkeseredett, csüggedésben elesett emberként menekül, hogy mentse az életét. Mi történt Illéssel? Tegnap bátran kiállt a sokaság elé, és tudta, hogy győzni fog. Ma egy asszony üzenete nyomán fél és remeg. Tegnap az imája után tűz lángolt és eső zuhogott, ma azt mondja: nincs tovább értelme az életemnek. Tegnap hatalmas diadal kísérte szolgálatát, ma, ha megkérdezzük, azt mondja: meg akarok halni, vége mindennek!

Feddeni szeretnénk Illést. Ma nem ugyanaz az Úr az Isten, mint tegnap volt? Hogy lehet egy éjszakán az öröm csúcsáról a fájdalom ilyen mélységébe zuhanni? – Ember volt Illés. Hozzánk hasonló ember. Rá kellett jönnie, hogy a tegnapi győzelem valóságos volt ugyan, de nem változtatta meg a világot. Aháb, a király nem változott meg. Jezábel – a király nagyhatalmú feleségeként – maradt a trónon a bálványimádás aktív támogatójaként. Tegnap csoda történt, az eső különösen jól jött, de az emberek lelkesedése mára elszállt, a sátán erői nem vonultak vissza. Isten hatalmasan bizonyosságot tett Illés mellett, meghallgatta imáját, most mégis menekülnie kell, hogy mentse az életét.

Három és fél évig Illés egyedül bujkált, majd Isten nevében bátorsággal állt a király elé. Talán joggal remélte, hogy az oltárra lecsapó tűz, a nép Isten felé forduló kiáltása, az imájára megérkező eső Izrael egész lakosságát igaz megtérésre készíteti. Nem így történt. Most úgy látja: értelmét veszttette sok imája, reménykedése, bátor kiállása: egyedül maradt. Az eredmény, a győzelem bátorra tesz és friss erőben tart. A kudarc, a csőd, az eredménytelenség elfáraszt és megkeserít. Így vagyunk ezzel valamennyien. Amíg van cél és reménység arra, hogy azt sikerül elérni, megvalósítani, addig önmegtagadó odaszánással és bátorsággal végezzük a ránk háruló feladatokat. De ha csalódással kell látnunk, hogy értelmét veszttette a küzdelmünk, sőt még az életünk is veszélybe került: Illéssel együtt mi is a keserőség mély szakadékába hullunk.

A kérdés: igaza volt-e Illésnek, amikor ilyen halálosan megkeseredett? Tényleg ennyire céltalanná és eredménytelen-né vált az élete? Az igazság az, hogy Illést eddig sem az eredmények és győzelmek tartották szilárd hitben, reménységben és bátorságban, hanem az Istennel ápoltt szoros kapcsolata! Az tette most Illést keserűvé és csalódottá, hogy ez a kapcsolata megszakadt, megtört Istennel. Átmenetileg elvesztette a hit-beli látását, szellemi vakságba jutott. Nem igaz, hogy eredménytelen volt Illés eddigi szolgálata, csak Illés nem látta az eredményt. Nem arról volt szó, hogy Istennek nincs további célja az életével, hanem arról, hogy Illés nem látta ezt a célt. Reánk vonatkozóan is igaz ez! Akkor önt el a csüggedés és keserőség, amikor az Istennel való szoros kapcsolat hiánya miatt zavar keletkezik a látásunkban. Szellemi vakságunk

miatt nem látjuk Isten tervét, akaratát, vagy akár az eddigi munkánk eredményét. Amíg Illés Istennel szoros kapcsolatban egészen kiszolgáltatva életét az ő uralma alá: látta a célt és csodálatosan tapasztalta Isten gondviselését, áldását. Eddig is ellensége volt Jezábel, de Illés Isten védelmében biztonságban érezte magát, és csodás győzelmekben volt része. Most levette tekintetét az Úrról, és menekült: saját maga került a középontba. Aki eddig Istenre nézett, vele járt és megszokta, hogy Isten vezeti őt, annak nagyon nehéz, kétségbeejtő és iszonyúan fárasztó egyedül járnia. Amíg másokért élsz és szolgálatsz, ez felemelő örömet jelent számodra, amikor önmagad körül kezd forogni az életed, egy kimerítő, fárasztó spirálba kerülsz, amelyből nagyon nehéz kiemelkedni. Olyan mocsár ez, amelyből nem tudod önmagadat kiemelni.

Illés a Hóreb hegyen

Illés leült egy rekettyebokor alá és a halálát kívánta. Aztán mély álomba merült. És akkor megjelent az Isten angyala: ételt és italt vitt neki. Illés lemondott Istenről, a saját jövőjéről és az egész életéről, de Isten nem mondott le Illésről, sőt terve volt vele. Isten utánament a menekülő Illésnek: elküldte angyalát, hogy meggyógyítsa őt. Csodálatos Istennek ez a figyelmes és irgalmas szeretete! Jó tudni, hogy Isten minden emberre – reánk is – hasonlóan odafigyel. Különösen az övéire és azokra, akik lélekben megsérültek és megfáradtak. Jézus azt mondta: „*Nektek még a hajatok szálai is mind számon vannak tartva. Ne féljetelek tehát: ti sok verébnél értékesebbek vagytok.*” (Mt 10,30–31)

Kedves és tanulságos, hogy Isten Illést először fizikailag állítja talpra. Különleges, testi erejét helyreállító ételt és italt küld számára, és engedi, hogy kipihenje magát. Isten ismeri és megérti a mi földi, testi problémáinkat és hiányainkat, van elegendő hatalma és szeretete ahhoz, hogy a földi életünk nyomorúságaiból kiemeljen. Arra is rámutat ez a gondoskodó isteni szeretet, hogy a bajba, testi, anyagi nehézségekbe került ember számára nem elég az, ha szép szavakkal lelki vigasztalást nyújtunk. Földi életének súlyos terheiben is – bölcsen és megfelelő módon – segítséget kell nyújtanunk!

Az is figyelemre méltó, hogy Isten – miután fizikailag megerősítette – elküldi Illést egy „erején felüli, hosszú útra”, a Hórebbe. Arra a szent helyre, ahol Isten valamikor megjelent

népe számára, és (Mózes közreműködésével) szövetséget kötött Izraellel. Isten megmutat és rendel egy helyet, ahol beszélni fog Illéssel és helyreállítja sérülését, teljesen meggyógyítja őt. Isten nem változott. Ma is ezt teszi. Van számodra is egy hely, ahol Isten meg akar és meg tud gyógyítani. Talán lélekben és hit által a Golgotát kell felkeresned, ahol Jézus vére megtisztít a megvallott bűneidről. Lehet, hogy egy gyülekezet az a hely, vagy Istennek egy embere az a személy, aki által szól hozzád az Úr, és gyógyulásra találsz. Isten felszólít ma és megerősít arra, hogy találj meg a gyógyulásod helyét.

A Hórebbe kiöntötte szívét Illés az Úr előtt, Isten pedig válaszolt neki. Először is közölte vele, hogy nem volt hiábavaló az eddigi szolgálata. „...*meghagyok Izráelben hétezer embert: minden térdet, amely nem hajolt meg a Baal előtt, és minden szájat, amely nem csókolt meg azt*” (18. v.) – mondta az Úr. Nem az egész nép tért meg, de egy jelentős számú közösség élő hitre jutott. Bennük örvendez, Illés! Isten választott népe mindig kicsiny nyáj volt akkor is, ma is, de ők új teremtés részesei és a menny örökösei, testük a Szentlélek temploma. Találd meg a helyedet a kihívottak közösségében, a Krisztus élő testében, és légy ennek a testnek nemcsak hűséges tagja, hanem építője is!

Isten a Hórebbe megvigasztalta és meggyógyította Illést, és kitérte előtte a jövő kapuját. Komoly küldetésben fontos feladatokat bízott rá. Királyokat és prófétát kellett felkennie, vagyis szolgálatba állítania. Nem tette félre őt Isten, sőt kitüntető szolgálatok vártak még rá. Hosszú utat kellett megtennie azért, hogy visszataláljon Isten közelségébe, hallja és értse a szavát, és a Lélek erejében újra végezze a prófétai küldetését. De megértte! Isten ma is megértő szeretettel látja csüggedéseinket, a kudarckok miatt vergődő szívünk keserűségét. Itt van és kész helyreállítani, meggyógyítani. Keressük és találjuk meg a helyét és a módját annak, ahogyan az Istennel való személyes közösségben gyógyulást nyerve új feladatok betöltésére tesz alkalmassá az Úr!

Mózes hegye, ahova Isten irányította Illést (Jebel Musa)

Miként és mit prédikálnak mások? Ismerjünk meg egy kvéker prédikációt!

Phil Gulley

Mit jelent a papi hivatás, és ki kaphatja meg?

1Péter 2,9–10

A közfelfogás szerint papi hivatásba egy köztisztelőben álló, vallásos személy az egyházának támogatásával és jóváhagyásával kerül beiktatásra úgy, hogy az általa elvégzendő feladatokat, úgymint az egyes szolgálati területek vezetését, szolgálatok szervezését, pásztori munkát stb. szerződésben rögzítik.

Vannak gyülekezetek, ahol különös hangsúlyt fektetnek a formális dolgokra, míg máshol ez kevésbé jellemző. Napjainkban vannak felekezetek, melyek eltekintenek a hivatalos formáságoktól. Vannak gyülekezetek, melyekben Krisztus testének egységét hangsúlyozzák, és fontosnak tartják a tagok különböző lelki ajándékait. Kétségtelen, hogy az evangéliumi gyülekezetek vezetői helyesen ismerték fel Istentől kapott képességeiket ahhoz, hogy gondját viseljék népének.

Ezt semmiképpen sem akarnám kétségbe vonni a Szentírás alapján. Ráadásul személyes okokból sem teszem ezt, mivel a felkent szolgálati forma szükségességéről jómagam is meg vagyok győződve. Azt sem állítom, hogy a személyes meggyőződésemmek mások számára mérvadónak kellene lennie. Én személy szerint megértem, hogy miért szánják oda magukat vallásos emberek a hivatásos szolgálatra, és nem kérdőjelezem meg az őszinteségüket.

Ami erre a prédikációra indított engem, az a felismerés volt (ami a másoktól kapott megjegyzések eredményeként engem is meglepett), hogy noha semmi probléma nincs azokkal, akik elhivatottságot éreznek a szolgálatra, az emberiség másik részének mégiscsak szüksége van némi magyarázatra... Engem most az a kérdés foglalkoztat, hogy miként lehetne összhangba hozni a hívők gondolkodását a Szentírás kijelentéseivel abban a témában, hogy mit jelent a papi hivatás. Hogyan tudnánk kijavítani a szinte már rögzült, de téves felfogást, miszerint egyes hívők nem tartoznak bele a papságba, hiszen ők csupán „egyszerű gyülekezeti tagok”. Egy árnyalatnyi különbség feletti elmélkedés során felfedezhetjük gyülekezeti közösségünk lelki erőtlenségének mélyebb okait is.

Ez a magatartás az elmúlt évszázadok alatt, mintegy észrevétlenül szivárgott be a keresztyén gyülekezetekbe, és ha őszinték akarunk lenni, a saját közösségünkben is megfigyelhetjük. Ha megnézzük az összejöveteleink helyszínét, mindjárt láthatjuk a terem elrendezéséből, hogy az egyes szolgálattevőkre szánt figyelemnek milyen megkülönböztető jelei vannak (szószék, mikrofon, többi hívő helye stb.). Ezért amikor a prédikáló a közös szolgálatok jelentőségére szeretné irányíta-

ni a hívők figyelmét, a hallgatóság továbbra is passzív marad, mert magának a helyszínek egy másfajta üzenete, kisugárzása van. És éppen ez az állapot az, mely ellen küzdünk, és amin változtatnunk kell!

Nézzük meg tehát, hogy mit mond a Szentírás az újszövetségi papságról!

Az Újtestamentum tanítása ebben a kérdésben szöges ellentétben áll az ószövetségi hagyományokkal, mivel a korábbi, földi papságot felváltotta egy mennyei papi szolgálat. Az Ószövetség idején Isten földi közvetítőikön keresztül tartott kapcsolatot az emberrel, akiket papoknak neveztek és az volt a feladatuk, hogy az elkövetett bűnökért áldozatokat mutassanak be egy földi templomban. A bűnök büntetése fizikai halál volt, míg némelyeké azonnal, a kevésbé súlyos bűnöké csak az engesztelés hiányában. Ez az áldozati rendszer Isten elrendelése szerint működött.

Az újszövetségi időkben azonban ez a rendtartás nem folytatódott tovább, csupán a judaizmus megrögzött követői számára, akik nem hittek Jézusban mint Messiásban, és üldöztek a keresztyéneket.

Az Apostolok cselekedeteiről írott könyvben azt olvassuk, hogy a tizenkét apostol összegyűjtötte a többi tanítványt és diakónusokat választottak közülük, akiknek az ételosztás lett a feladat, és az apostolok kézrátétellel megáldották a szolgálattevőket, köztük Istvánt. Máshol arról olvassunk, hogy Pál teljes bizalmáról és támogatásáról biztosította az egyes szolgálattevőket, úgymint Márkot, Barnabást, Timóteust és másokat, rájuk vetette kezeit és megáldotta őket, és a gyülekezeteket arra kérte, hogy engedelmeskedjenek ezen testvéreknek. És ugyanezeket a kipróbált vezetőket vitte magával Pál és Barnabás Antióchiába, az ottani problémás helyzet rendezése céljából. Ismerjük az Írásokból, hogy milyen szolgálati területeket kaptak a diakónusok, és milyen vezetői képességekkel kell rendelkezniük a presbítereknek. Viszont nem találunk egyetlen olyan igehelyet sem az Újtestamentumban, ami arra utalna, hogy létezik egy elkülönített papi osztály, amely bizonyos kiválasztottakból áll, és akik a többi keresztyéntől eltérő küldetést kaptak volna... Lehetséges, hogy ennek ellenére beszivárgott a gondolkodásunkba egy másfajta felfogás, és ez befolyásolja keresztyén viselkedésünket?

Nem kerülünk így ellentmondásba a vezetőség és a gyülekezeti rend szükségességének elvével? Távol legyen! A pásztori és vezetői szolgálat az újszövetségi rend szerves részét képezi. Ennek a szolgálatnak a jelentőségét nem a

kinevezéssel járó méltóság vagy magának a vezetésnek a gyakorlása adja. A pásztori és vezetői szolgálat egy erkölcsileg és szellemileg megtestesülő adottság, mely Istentől származik.

Az ószövetségi papok azok a személyek voltak, akik az oltár körül szolgáltak. Az Újszövetség tanítását a papi szolgálatról világosan elmondja minden keresztyén számára az 1Péter 2,5–9 szakasza:

„...ti magatok is mint élő kövek épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által. Ezért áll ez az Írásban: »Íme, leteszek Sionban egy kiválasztott drága sarokkővet, és aki hisz benne, nem szégyenül meg«. Néktek, a hívőknek drága kincs; a hitetleneknek pedig az a kő, amelyet megvetettek az építők, sarokkővé lett, megütközés kövévé és botránkozás sziklájává; azok beleütköznek, mert nem engedelmeskednek az igének. Ők erre is rendeltettek. Ti azonban választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket.”

Más újszövetségi igehelyek is megerősítik ezt a megáldapítást. A Jelenések 1,5–6 verseiben ezt olvassuk Jézus megváltottairól:

„aki szeret minket, és vére által megszabadított bűneinktől, aki országa népévé tett minket, papokká az Isten, az ő Atyja előtt: övé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké.”

Mivel ez a kiváltság minden keresztyénnek szól, hogy „megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által” – ez egyben azt is jelenti, hogy ezután királyi és papi rangra emelt fel bennünket Isten, vagyis embertársaink felé gyakorolható, békéltető szolgálatra.

Arról beszél a Zsidókhoz írt levél, hogy a mi „nagy Főpapunk felment a mennyekbe”, ezért Jézus közbenjárásának köszönhetően bejárásunk van a mennybe a kárpiton keresztül, „amely az ő teste”, azaz közvetlen kapcsolatban lehetünk a mennyei Atyával. Összehasonlítva ezt az ószövetségi közbenjárással, az csupán jelképes cselekmény volt, mintegy az igazinak az előképe. Valójában az áldozati ajándékok nem voltak képesek megszentelni az ember kapcsolatát Istennel. Az egyik áldozatot rögtön követte a másik és megint másik, végtelen egymásutánban, és a hosszú korszakokon keresztül hiába hullott a sok vér.

Ugyanez az újszövetségi könyv, a Zsidókhoz írt levél közli velünk, hogy

„Krisztus pedig, mint a jövő javak főpapja, a nagyobb és tökéletesebb sátoron át jelent meg, amely nem emberkéz alkotása, azaz nem e világból való. Nem is bakok és bikák vérével, hanem a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett. Mert ha bakok és bikák vére és tehén hamva a tisztátalanokra hintve megszentel, vagyis külsőleg tisztává tesz, akkor a Krisztus vére, aki örökkévaló Lélek által önmagát áldozta fel ártatlanul az Istennek, mennyivel inkább megtisztítja lelkiismeretünket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljunk az élő Istennek.” (Zsid 9,11–14)

A Zsidókhoz írt levél 10. fejezete továbbá arról is beszél, hogy Krisztus azért jött el erre a világra, mert tudta, hogy a bakok és bakok vére nem elégséges az ember bűnének eltörléséhez, és így szólt: *„Íme, itt vagyok, hogy teljesítsem a te akaratomat”* (10,9). Mélységes jelentése van ennek a néhány szónak: „Íme, itt vagyok...”, és mintha azt mondaná: „Itt az idő, Istenem. Megállapodtunk az örökkévalóság kezdetén, hogy el fogok jönni ebbe a szegény és bűnös világba, és én leszek a végső, nagy áldozat, nos, most itt vagyok. Készen állok.” Nagyon megérintettek engem ezek a szavak. „Íme, itt vagyok...” – te is itt vagy, testvérem? Jelentőségteljes szavak ezek.

Tehát az ószövetségi papság fölöslegessé vált. Végre elérkezett a felüdülés, a nagy szabadítás ideje. Te is így látod ezt, testvérem? Ennyivel jobb helyzetben vagyunk mi most, mint az ószövetségi hívők.

A templomi (papi) áldozati rendszer azt fejezte ki, hogy az ószövetségi emberek Istentől elválasztva éltek. Csak a papok közelíthették meg Isten szent helyét. Csak ők mehettek be a kárpit mögé, és egy évben egyszer a főpap bemehetett a belső szentélybe, de csak a legszigorúbb előírások betartása mellett, melyeket Isten rendelt.

Jézus áldozatának nyomán azonban kettészakadt az ószövetségi kárpit a tetejétől az aljáig. Megszűnt létezni az a függöny, amely mögött Isten rejtőzködött és korábban érinthetetlen volt. Ettől kezdve Isten kinyilatkoztatta önmagát. Isten közel jött hozzánk Jézus személyében. Amit Jézus tett és amit az ő vére megváltoztatott, az az, hogy most már mindnyájan hivatalosak vagyunk Isten színe elé járulni, amit az ószövetségi áldozatok soha nem voltak képesek lehetővé tenni. Nem kell félnünk Istentől. Jézus elhozta a szívünkbe Isten jelenlétét, megvigasztalt minket és elvette tőlünk a kárhoztatás szolgálatát.

Ami a legcsodálatosabb: nincs szükségünk emberi közvetítőkre, mivel mi magunk is papok lehetünk. Papok lettünk. Te is és én is. A régi papi rendszert felváltotta egy új papság. Ezek mi vagyunk. „...azon az új és élő úton, amelyet ő nyitott meg előttünk a kárpit, vagyis az ő teste által...” (10,20) szabad bejárásunk van a szentek szentjébe. Ez az evangélium csodás titka, hogy egy új szövetség részesei vagyunk. Istennek egy mennyei papság szolgál, melyben a jó illat oltára a szentek imádsága.

Ez igaz minden keresztyén férfira és nőre. Talán még nem gondoltál úgy önmagadra, mint Isten papjára? Pedig ez a tisztség nőtestvérként is illik rád.

Tehát az újszövetség szerint mindenki lehet pap? Hogyan lehetséges ez?

Igen, ez elmondható azokról, akik elhitték az evangéliumot, és elfogadták Jézust megváltójukként, vagyis részesei lettek Isten királyságának. Akik követik a királyi papság legelső elvét, vagyis akik igazságosak... az én értelmezésem szerint, akik hisznek és szolgálnak Istennek, emellett kellő empátiával és szimpátiával fordulnak embertársaik felé. Tehát te és én is papok vagyunk, ugye?

Ezt jelképezte az ószövetségi hős is, amin Izrael fiainak neve állt, és amit Áron a mellén, a szíve felett viselt. Tehát a papok fő feladata, hogy gondját viseljék Isten gyermekeinek.

Szerinted hogyan lettünk Isten papjai? Az Írás szerint ez akkor igaz, ha úgy is viselkedünk, és azt tesszük, ami a királyi

papok (főpapok) feladata. Ha szíveden viseled Isten ügyét és népének sorsát, és ezért állandó kapcsolatban vagy Istennel, akkor te már pap vagy és megvan a szolgálatod. Természetesen ettől még te is hibázhatsz, és időnként elfáradsz majd, de Isten ereje mindig képes téged helyreállítani a szolgálatodban, és ugyanígy te is képes leszel Isten eszközeként helyreállítani másokat. Ezt jelenti a királyi papság.

Minden papi szolgálat alapja a szeretet. Szeretni Istent és az embertársakat. A dicsőítés és az imádság a papi szolgálat további elemei. A dicsőítésben bizonyára szívesen részt veszünk, de a nyilvános imádkozás gyakorlása időnként nehezünkre tud esni. Azonban kérhetjük Istentől, hogy tanítson minket imádkozni. Emlékezzünk csak Jézus tanítványaira, akik megkérték a Mestert, hogy tanítsa meg őket imádkozni. Másképpen, mint ahogy a farizeusok tették. Ez új volt a számukra is. Abból is tanulhatunk, ha mások imádságát hallgatjuk. Viszonylag könnyedén és szabadon beszélünk mások előtt, azonban ez még nem minden. Újra és újra megvizsgálom önmagam, hogy vajon a saját gondolataimat mondom, avagy Istentől erednek-e a gondolataim, és a Lélektől valók-e az imádságaim. Ez az én mindennapi gyakorlatom önmagam kontrollálására. Ha megüresítem a gondolataimat önmagamtól, és a „csendes kamrámban” imádkozom, ez is papi szolgálat.

Segíteni másoknak, ha gondjaik támadnak az Istennel való kapcsolatukban, építeni a magunk és a mások hitét és reménységét, megosztani mások terheit. Ami nagyon fontos, meghallgatni másokat... és még számos lehetőségünk van, amivel szolgálhatunk Istennek és embertársainknak. Ráadásul a szolgálatunknak nem szükséges mindenki által nyilvánvalónak vagy hivatalosnak lennie.

A keresztyénység egyik nagy vitája arról, hogy lehetnek-e női papok az egyházban, soha nem jött volna napvilágra, ha az újszövetségi papság mibenlétét helyesen értelmezték volna. A Szentírás sehol nem írja, hogy a nők ne lehetnének papok abban az értelemben, hogy Istent képviseljék és ismertessék meg embertársaikkal. Csakhogy amint ezt a szolgálatot valaki hivatalossá kívánja tenni úgy, hogy vezetői vagy egyéb nyilvános tisztséggel szeretné párosítani a gyülekezeti összejöveteleken, jusson eszébe Pál apostol ezzel kapcsolatos intése, és különös tapintatossággal járjon el ez ügyben!

Egyikünk sem rendelkezik a papi hivatás összes jellemzőjével mindig és minden körülmények között. De a szükség idején Mennyei Atyánk megajándékoz minket minden szükséges képességgel ahhoz, hogy papként tudjuk képviselni őt. Ha hiányosságokat fedezünk fel magunkban a szolgálatunk során, akkor Péter apostol szavai vigasztaljanak minket: „Isten tegyen tökéletesekké, erőssé, szilárdakká és állhatatosakká titeket!”

Ha a körülmények nehézzé fordulnak, emlékezzünk egy csodálatos ígéversre: „Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok” (1Pt 5,7), vagyis az új, lelki papságnak a mennyei gondoskodás teljes tárháza rendelkezésére áll. Ennek a papságnak te és én is részesei vagyunk, és tagjai vagyunk egy olyan intézménynek, amely ennek a gondoskodásnak a kifejeződése, ahová Isten helyezett minket, ami nem más, mint a keresztyén gyülekezet. Az újszövetségi gyülekezet tagjai is papok, akárcsak az ószövetségi papok, de sokkal inkább áldottak. Ez egy lelki papság, nem pedig fizikai. Belegondoltunk már ebbe?

A gyülekezeteinkben nem azért kevés az erő, mert nincs elég pásztorunk, presbiterünk vagy plébánosunk! A keresztyén gyülekezetek azért vannak kihálófélben, mert a tagjaik nincsenek tisztában a papi kiváltságaikkal és a felelősségükkel.

Nos, mindezek ismeretében képesek vagyunk-e úgy tekinteni önmagunkra, mint újszövetségi papokra? Amint gyökeret vernek bennünk az igazság csírái, képesek leszünk másként gondolkodni és másként cselekedni. Képesekké válunk a küldetés betöltésére, melyet Isten bízott ránk. Érezni fogjuk ennek a küldetésnek a kiváltságosságát és ez erőt fog adni számunkra az engedelmességhez. Isten meg tudja erősíteni az elhívásunkat, és Isten rajtunk keresztül fogja megerősíteni azoknak kezeit, akik áldón tartják azokat felettünk, és azt a feladatot kapták, hogy a helyes út felé terelgessenek minket.

*

Philip Gulley egy danville-i (Indiana) kvéker pásztor, emellett népszerű író és előadó. Odaszánt munkássága során az amerikai kisváros szószólójává lett. „Harmónia” címmel indított regénysorozata végigkíséri a helyi kvéker gyülekezet életének krónikáját, az „Előszobai beszélgetések” című humoros és lelki témájú elbeszéléssorozata pedig amerikai bestsellerré vált. Ő a szerzője a „Ha az egyház keresztyén lenne” című írásnak, melyben azt fejtegeti, milyen az a gyülekezet, melynek tanításai összhangban vannak Jézus tanításaival, és a jézusi példa mennyire képes befolyásolni az emberek életét. Legutóbbi teológiai elmélkedésében, melynek címe „A hit evolúciója – Hogyan teremt Isten egy jobb keresztyéniséget”, Gulley testvér arra buzdítja a hívőket, hogy vegyék komolyan a hitüket, és éljenek általa úgy, mint egy izgalmas utazás során, amely töretlenül halad a menny felé. Mert ez az a keresztyén hit, amely valóban hihető. Miközben számos felekezet hivatkozik tanításaival kapcsolatban a régi hagyományokra, talán nem veszik észre, hogy az idők során milyen mértékben befolyásolták hitüket a kortárs kultúrák. Az élő vallás képes visszaemlékezni a hagyományaira és megtartani az ünnepeit, de ha eközben nem méri fel helyesen a jelenkor folyamatait, szellemi károkat szenvedhet. Philip Gulley a bibliai intés gyakorlati fontosságát hangsúlyozza, hogy a Biblia tanítói „őt és újat hozzanak elő tárházukból”.

Gulley Indianapoliban, a Marian College-ban teológiát és szociológiát hallgatott, majd 1992-ben megkapta a „Master of Divinity” címet. Gulley jelenleg a Fairfield Friends Meeting nevű gyülekezet pásztora Indianapolis közelében. Ő szerkeszti az *Indianapolis* havilap népszerű *Hazatérés ismét* című rovatát. Emellett az „Előszobai beszélgetések Philip Gulleyval” című televíziós show-műsor házigazdája az Indiana PBS egyesített WFYI csatornán, melynek során végigkálauzolja a nézőket egész Indianán, amiért 2007-ben és 2009-ben Emmy-díjat kapott. Gulley 2010-ben megkapta a tiszteletbeli „Humane Letters” doktori címet korábbi iskolájától, a Keresztyén Teológiai Szemináriumtól.

Ford. Jeviczki Andrea

BIBLIATANULMÁNY

John E. Dent, Jr.

Pál atlétikai metaforái

Pentathlon. Az ókori olimpiai játékok az első írásos feljegyzés szerint Kr. e. 776-ban kezdődtek el. Az ókori olimpiákon kevesebb versenyszám volt, mint manapság, és kissé más jellegűek voltak. A győztesek akkora megtiszteltetésben részesültek, amit ma is megirigyelnének

Bár Isten nem azzal a szándékkal ihlette a Biblia emberi szerzőit, hogy szépirodalmat alkossanak, a Biblia használ szépirodalmi formulákat, hogy az emberek megértsék, legalább egy részét. A kutatók evangéliumi, prófétai, költői és apokaliptikus osztályokra bontják a bibliai írók által használt műfajokat. Ezekben a műfajokban azok, akik Isten szavait megörökítették, változatos irodalmi eszközöket használtak, hogy legjobban átadhassák Isten üzenetét. Egyes képek, mint a parabola vagy példázat ismerősek számunkra, míg más, a bibliai írók által használt irodalmi eszközök kevésbé. A dolgozat ezen irodalmi eszközök közül egyet, a metaforát tanulmányozza.

A metafora szó két görög szó, a *meta* (vele, azzal) és a *feró* (szállítani) összetételéből származik, melyek együtt az átvitel fogalmát adják ki.¹ Azaz az egyik szó jelentésének átvitelét egy másik kifejezésre. *Webster* úgy definiálja a metaforát, mint „egy olyan beszédfordulatot, melyben egy bizonyos

tárgyat vagy fogalmat szó szerint jelölő szót vagy kifejezést használunk egy másik helyett, hogy hasonlóságot vagy analógiát éreztessünk közöttük”.² A legtöbb bibliai nyelv, mely leírja Istent (különösen azok, ahol a leírás Teremtőként, Bíróként vagy Királyként említi), metaforát, hasonlatot vagy más összehasonlítást használ. A hasonlat két eltérő tárgy összehasonlítása a „mint” szóval. A hasonlat tehát explicit összehasonlítás, míg a metafora implicit összehasonlítás. Máté feljegyezte, hogy tanítványaival beszélve Jézus azt mondja: „Íme, én elküldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé: legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok.” (Mt 10,16) A farkas metafora (azoknak az embereknek, akik közé a tanítványok majd mennek, és az állatnak az összehasonlítását rejti), míg a juh, kígyó és a galamb hasonlatok (egy explicit összehasonlítása a tulajdonságoknak, melyeket ezek az állatok hordoznak és azoknak, melyeket a tanítványoknak birtokolniuk kellene). Bár sok író használja a metaforának nevezett irodalmi eszközt, az istenismeretünkhöz való hozzájárulá-

sa miatt Pál a legjelentősebb.

Ahogy az Athén vezető emberei előtt tartott beszéde (ApCsel 17) is mutatja, Pál tanult ember volt. Napjainak egyik legjelentősebb zsidó vallási szakértőjénél tanult. Pálnak az Újtestamentumhoz való hozzájárulására akár csak felületes pillantást vetve is kiderül, hogy taníttatása magában foglalta az irodalmi eszközök használatának megtanulását is, hogy még hatékonyabban kifejezhesse gondolatait.

A Pál által használt metaforák közül sokat csoportokra lehet osztani. Elsőként a katonai metaforák egyik példája, ahogy Pál bemutatja a keresztyén ember fegyverzetét az Ef 6,10–20-ban. Pál metaforáinak második csoportja a mezőgazdálkodáshoz kapcsolódik. Egy lehetséges példája a feltámadásról való leírása az 1Kor 15-ben (lásd különösen a 35–38. versek). Pál metaforáinak harmadik csoportja az építéshez kapcsolódik, példa erre az, ahogy az apostol bemutatja a gyülekezetet az Ef 2-ben (lásd a 16–22. versekben). Bár Pál írásainak tanulmányozását követően kiderül, hogy másféle csoportosítások is készíthetők (családi, vallási stb.), a metaforák egy fontos csoportját képezik az atlétikai metaforák.

Az Újszövetség Pál által írt könyveinek olvasása nyilvánvalóvá teszi, hogy főleg az 1Tim, 2Tim, 1Kor, Gal, Fil és a Kol könyvekben használt atlétikai metaforákat. (Lásd 1Kor 9,24–27; Gal 2,2; 5,7; Fil 3,12–14; Kol 2,18; 1Tim 6,12; 2Tim 2,5.) Bár ezek közül több könyvnek is vitatják a páli szerzőségét, sok Újszövetség-kutató állítja, hogy Pál szolgált ezen könyvek forrásaként, még ha fizikailag nem is ő írta őket, hanem talán lediktálta ezeket, vagy a tanítását valaki leírta. Ezen levelek megfelelő passzusainak vizsgálata azt mutatja, hogy Pál főleg két versenyszámból kölcsönözte a képeket: az ökölvívásból és a futásból. Említ továbbá egy koszorút (koronát) is (lásd még 2Tim 2,5 és 1Kor 9,24–25). A

Egy atléta emlékműve vagy halotti tondója (kör alakú alkotás) koszorúval és pálmaággal. A tárgyat Tarsus közelében találták és a Római Birodalom idejéből való (kb. Kr. u. 125-ből)

koronát (általában egy elhervadó babérból készült koszorút) az atlétikai verseny győztese kapta.

A Pál által használt atlétikai metaforák közül az ökölvívás a legkevésbé gyakori. Az 1Kor 9,26–27-ben Pál az ökölvívást használta központi érvként arról szóló érvelésében, hogyan éljünk fegyelmezett életet. Az 1Tim 6,12-ben a nemes harc megharcolását említi. Összehasonlítja annak az ökölvívónak a jelentéktelenségét – aki eltéveszti kitűzött célját, hogy tudniillik megüsse a másik ökölvívót – azzal a keresztyénével, aki eltéveszti kitűzött célját, hogy tudniillik Krisztushoz hasonló legyen.

A második atlétikai tevékenység, amit Pál említ, a futás. Az apostol a kitaró futó példáját használja követendő példaként

Balra lent ólom ugrónehezék edzéshez a fiatal fiúk számára. Fent egy márványdiszkosz a görög játékokról. A Kr. e. 6. századból származó diszkoszt többféle módon is felhasználhatták a játékok során. Pál a népszerű atlétikai játékokra utalva illusztrálja a sajátos keresztyéni életet

Afrikai ökölvívók terrakottaszobrocskái Olaszországból (Kr. e. 2. vagy 1. század). Kesztyűjük a római *caestus*, ólomgolyókkal felszerelve, mellyel durvább ütés mérhető. Az idősebb, kopaszodó ökölvívó épp egy ütéstől tántorodott meg

arra, hogyan kellene a keresztyénnek élnie. Az összehasonlításra alapot az önfegyelem ad, amire az atlétának és a keresztyénnek is szüksége van, hogy elérje kitűzött célját.

Pál a korona vagy koszorú atlétikából vett analógiáját gyakrabban használta minden másnál, aminek köze van az atlétikához. Az apostol számára a korona nem a díjat jelentette, amit a verseny végén az atléta kapott, hanem azt a döntést, illetve ítéletet, hogy az atléta kitartóan edzett, és ezért elérte célját. Pál hasonló módon használta ezt az analógiát a keresztyénekre is.

Első századi római polgárként Pál kétségkívül tudott a játékokról, amiket a rómaiak a görögöktől vettek át. A legtöbb

nagyobb város stadionokat épített, hogy megtarthassa a játékokat. Bár más típusú versenyeket is tartottak, a legnépszerűbb a futás volt. Pál talán láthatta is a játékokat hazájában, Tarsusban és más városokban (Korinthus, Efezus, Róma), ahol prédikált. A játékok gazdag illusztrációs forrást nyújthattak Pálnak, amikből meríthetett prédikációihoz.

A filippi gyülekezethez szóló írásában Pál összehasonlította és szembeállította a keresztyén életet a játékokkal, különösen a futással. A Filippi 3,12–14-ben a futó által használt stratégiára utal. Azt mondta a Filippiben élő hívőknek, hogy élete hasonló a versenyfutó életéhez. Ezekben a versekben számos az összehasonlítás alapjául szolgáló pontot említ. Az első: szükséges elfelejteni, hogy mi volt a múltban. A második: a cél elérésére való törekvés és erőfeszítés, és a harmadik a díj elnyerése. Pál emlékeztette a keresztyéneket, hogy ugyanúgy a céljuk elérésére kell koncentrálniuk, ahogy az atléta is célja elérésére koncentrált.

A díj, amire Pál hivatkozik, nincs kimondva [nem explicit] a Filippi 3-ban. Azonban a díjat a Jelenések 2,10 az „élet koronájaként” határozza meg. A Újszövetség-kutatók vitatják e fogalom jelentését. Egyes kutatók az élet koronáját a jövőbeli örök élet jutalmaként értelmezik. Mások a jelenben való még bővelkedőbb életként (Jn 10,10) értelmezik. Az Újszövetség más tanulmányozói úgy látják, az élet koronája magában foglalja mindkét jelentést.

Pál mestertanár volt. Írásbeli stílusa felkészítette a Krisztusban hívőket – az ő idejében és ma is –, hogy jobban megértsék Isten önkinyilatkoztatását. Írásbeli stílusának egy része magában foglalta, hogy könnyen érthető példákkal illusztrálja a szellemi tanítást. Azáltal, hogy Pál az atlétikai metaforákra utal, az atlétikai világ törvényszerűségeivel illusztrálja a sajátos keresztyén életet. Pál lényegi mondanivalója ezekkel a példákkal az volt, és továbbra is az, hogy a fegyelem biztosítja az atléta számára célja elérését, ugyanúgy a keresztyén ember számára is a fegyelmezett élet biztosítja annak a célnak az elérését, hogy olyan legyen, mint Krisztus.

Jegyzetek

- 1 Webster's third new international dictionary, and other standard reference works.
- 2 Webster's ninth new collegiate dictionary, s. v. „metaphor”.

John E. Dent, Jr. görög nyelvet és Újszövetséget tanít a newtoni Clarke College-ban, Mississippi államban.

Biblical Illustrator, Spring 1993, 78–80. o.
Ford. Lukács Dániel

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Bennie Craver

Elohim – Isten vagy istenek?

„Én, az Úr vagyok a te Istened... Ne legyen más istened rajtam kívül!” (2Móz 20,2a.3)

Csak az Urat, a te Istenedet [’elohim] tiszteld, őt imádd, és az ő nevére esküdj fel! Ne járjatok idegen istenek [’elohim] után, a népeknek istenei közül, akik körülöttetek vannak (5Móz 6,13–14).¹

Az 5Móz 6,13–14 versei világos üzenetet tartalmaznak arról, hogy milyen veszélyek fenyegették Izraelt, hogy letérjenek az igaz Isten imádatának és szövetségének útjáról, ezért kapták ezt az intést, hogy becses örökségük jutalmát ne cseréljék fel a mulandó földi dicsőséggel. A szövegből kitűnik, hogy a héber írók itt ugyanazt a kifejezést [’elohim] alkalmazták az „egyetlen igaz istenség” és a „hamis istenségek” jelölésére.

Az Isten szó helyén három különböző kifejezés áll az Ószövetségben: *el*, *’eloah* és *’elohim*. Az *el* a legősibb kifejezések egyike, sémita eredetű szóként istenséget jelöl.² A szó gyökere a sémi nyelvcsalád minden ágában fellelhető, kivéve az etiópiaiban.³ Annak ellenére, hogy a szó etimológiája bizonytalan, általánosan elfogadott a megállapítás, hogy jelentése magában hordozza az „erősséget” vagy „előkelőséget”, amit a következő kifejezések is megerősítenek: „Isten hegyei” (Zsolt 36,6, NASB), „Isten cédrusfái” (Zsolt 80,10, NASB), „volna erőm hozzá” (1Móz 31,29, NASB).⁴

Maga az „el” kifejezés is ötféle módon jelenik meg az Ótestamentumban.

A héber ábécé karakterei, melyekből az „Elohim” szó áll, így jelennek meg a klasszikus szövegekben. Ezeket jobbról balra kell összeolvasni. A pontkáció, mely a magánhangzók jelölésére hivatott, az ősi szövegekben nem volt jelen, hanem az eredeti kiejtési mód megőrzése céljából Kr. u. 9. századi héber tudósok jegyezték le

Először is olyan esetekben fordul elő, amikor megkülönböztethetőnek kell lennie a Jahve személyes Isten-névtől. A héber „el” egyes számban, jelzős kifejezésekben szerepel,

úgy mint a „magasságos Isten” (Ez 28,2); többes számban pedig olyan „istenek” jellemzőjeként, akik alacsonyabb „rangban” vannak Jahvéhoz képest (2Móz 15,11).

Ezzel már el is értünk a szó második funkciójához, amikor az Ószövetség azért is hivatkozik „el”-ként Istenre, mert hangsúlyozni kívánja az isteni rangot és hatáskört, melyet Jahve kizárólag önmagának tart fenn (Ézs 40,18).

Az „el” szó alkalmazásának harmadik típusa, amikor Isten munkájáról hétköznapi megállapítások hangzanak el: „Kicsoda olyan Isten, mint te, aki megbocsátja a vétet...” – (Mik 7,18).

A kifejezés negyedik alkalmazási indikációja, hogy szembeállítsa és hangsúlyozza az Isten és ember közötti különbséget (Hós 11,9).

Az „el” kifejezés ötödik és egyben a leggyakorlatiasabb használati módja, hogy Izrael Istenére utaljon: 4Móz 23,8; Zsolt 118,27; 2Sám 23,5 (vö. Zsolt 50,1; 5Móz 7,21; Zsolt 99,8).⁵ Mózes első könyvének patriarchális elbeszéléseiben több kombinációban is olvasunk utalást egy bizonyos „isten-ségről”, amely kifejezések mindegyike az „el” szóból ered, amit egy további főnév vagy melléknév egészít ki, úgy mint El Eljon, „a Magasságos Isten” (lásd Károli alapján az 1Móz 14,18–22-t); El Ólam, „az Örökkévaló Isten” (1Móz 21,33); El Ro’i, „a látomás Istene” (1Móz 16,13); El Elohe Izrael, „az Úr Izrael Istene” (1Móz 33,20); El Saddaj, „a Mindenható Isten” (1Móz 17,1; 28,3; 35,11; 43,14; 48,3).⁶ Továbbá, az „el” szóból számtalan személynevet képeztek már, úgy mint Eliézer: „Istennél a segítség”; Illés (Elijah, Éliás): „Jahve az én Istenem”.⁷

Tehát az „el” szó elsősorban az isteni és az emberi dolgok közötti távolságnak, valamint Isten fenségességének és hatalmának mibenlétét hivatott kiemelni. Emellett a valóság másik szegmensét világítják meg Izrael „el”-személynevei, vagyis hogy Isten nincsen távol az embertől, hanem ellenkezőleg, lehajol hozzá, és személyesen foglalkozik szövetségeseinek kisebb és nagyobb horderejű dolgaival egyaránt.⁸

„...pusztítsátok el összes bálványukat, és öntött bálványszobraikat is mind pusztítsátok el. Tegyétek tönkre összes áldozóhalmaikat!” (4Móz 33,52)

A többes számban álló „elohim” kifejezés 2570 alkalommal szerepel az Ószövetségben.⁹ Az „el” szócskától eltérően az „elohim” egyik sémi nyelvcsaládban sem szerepel.¹⁰ Jóllehet az „el” és „elohim” szavak származása azonos. Helmer Ringgren megállapítása szerint az „elohim” szó az „el” kifejezés kibővített, tágabb értelmű változata, melynek létrejötte megfelel a héber és az arámi nyelvek sajátosságainak. Az „eloah” szóalak pedig nem más, mint az „elohim” többes számú főnév egyszerűsített alkalmazása egyes számban.¹¹

W a l t e r Eichrodt észrevételezése szerint az egyes számmal bíró „eloah” szó soha nem tett szert akkorra jelentőségre a héber

gondolkodásmódban, mint az „elohim” kifejezés.¹² Az „elohim” szó jelentőségét az is erősítette, hogy a többi istenségre ezzel hivatkoztak a héberek (2Móz 20,3; Józ 24,16), és az idegen istenekre (Jer 5,7), valamint a nemzetek isteneire (5Móz 6,14; Ézs 36,18).¹³ Az ószövetségi korban elfogadott volt, hogy minden nemzetnek saját istenei vannak (Mik 4,5; Jón 1,5). Sokan ebben látták az első parancsolat értelmét, hogy „Ne legyenek tiéd más nemzetek istenei [elohim] énelőttem!” (2Móz 20,3, NASB)¹⁴

Az esetek többségében inkább az „elohim” szó fordul elő mind egyes, mind többes számú jelentésárral.

Ugyanazt az univerzális kifejezést alkalmazzák „egy istenre” a sok közül, vagy „az Istenre”, az egyetlenegyre, még akkor is, ha a mellette álló ige többes számban ragozódik.¹⁵ A

A Közel-Keleten élő pogány népek panteonjaira jellemzőek a női istenségek, akiknek a férfi ősök eredeti származását tulajdonították. Az istenek neveikben fellelhető szógyöke gyakran a „növekedést” fejezi ki. Nem csoda hát, hogy ezeket a női istenségeket a termékenységi kultusz során imádták mindazok, akik hittek az emberi és állati szaporodás vagy a növénytermesztés ilyen módon történő „elősegítésében”

többes számú névmások és igealakok használata az egyes szám helyett nem csupán Izraelben szokásos. A babiloni és kánaánita szövegekben is előfordul hasonló jelenség, amikor az istenimádók szeretnék felmagasztalni a saját imádottjukat a többi istenség fölél.¹⁶ Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy az izraeliták is szerették volna felmagasztalni és különlegesként említeni Istenüket, az igaz Istent, aki a legfelsőbb Isten mind között, megtartva a nyelvükben azt a szóhasználatot, ami már korábban megszilárdult.¹⁷

Ez a többes számú forma „királyi többes” vagy „nyomatékosított többes szám”¹⁸ és az „abszolút többség” kifejezése.¹⁹ Tulajdonképpen ez a többes szám az „isteniség” szóval adható vissza leginkább, amikor eszünkbe jut Urunkról, hogy „az istenségnek teljessége öltött testet öbenne”.²⁰

Izraelben Jahve a legfőbb Isten (elohim). Ő nem csupán egyetlen „el” a többi között! A teremtési beszámolóban az „elohim” használata csupán azt hangsúlyozza, hogy Isten egy abszolút szuverén Úr az egész teremtett világ és az egész történelem felett.²¹ Az 5Móz 6,13-ban egy kiegészítést találunk, melyből kiderül, hogy ez az Elohim a ti Istenetek és a te Istened. Fontos hangsúlyt kap az Isten és az ember kapcsolata ebben a kifejezésben.²² Hiszen az „elohim” szó magában hordozza Istenünk megnyilvánulását és megdicsőülését egy olyan korszakban, amikor istenségét több „el” között kellett bizonyítani.²³

Az Ótestamentumban használt „Elohim” szó gyakran utalt a pogány népek isteneire. Akárcsak Izraelben, más országokban is úgy tekintettek az istenekre, mint áldást és védelmet nyújtó „patrónusokra”. Az asszíriai Nimrudnál a Nabu Templom kapujának külső felén két oltalmazó elohim foglalt helyet. A szobor feliratából kiderül a patrónus fő feladata: Adadnirari (Kr. e. 810–783) és édesanyja, Sumnuramat védelmezése

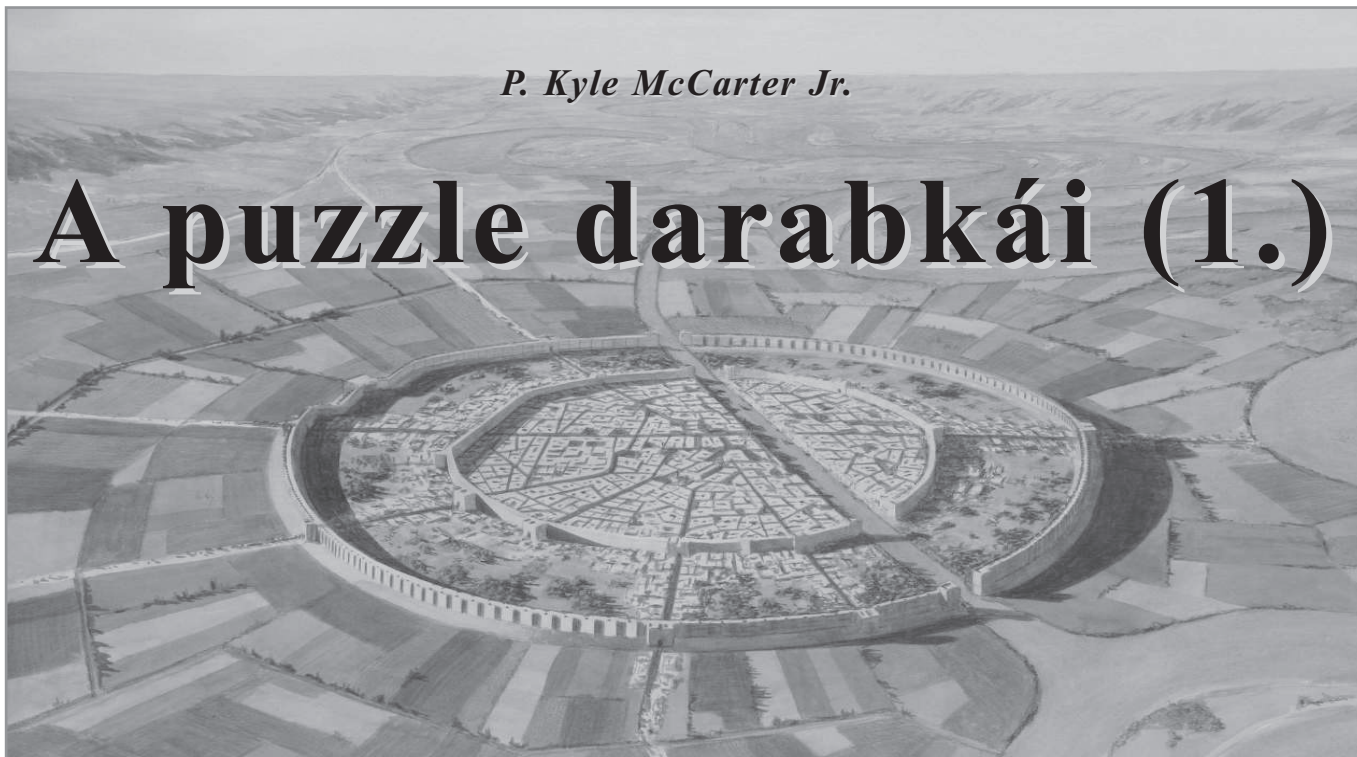
Jegyzetek

1. A *New american standard Bible* alapján, The Lockman Foundation, 1977. A továbbiakban NASB.
2. B. W. Anderson, „God, names of”. In *Interpreter's dictionary of the Bible* (Nashville: Abingdon Press, 1962–76), 2:411, lásd még Walter Eichrodt, *Theology of the Old Testament* (Philadelphia: The Westminster Press, 1961) 1:178. o.
3. Edmond Jacob, *Theology of the Old Testament* (New York: Harper & Row Publishers, 1958), 43. o.
4. Anderson, 411. o.; Jacob, 44. o.; Eichrodt, 179. o.
5. William L. Holladay, szerk., *A Concise Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1982), 15 sk. o.
6. Frank M. Cross, „El” *Theological dictionary of the Old Testament* (Grand Rapids: Wm B. Eerdmans Publishing Co., 1974), 1:255. El Shaddai-ról lásd még Karen Joines, „God almighty”, *Biblical Illustrator* 12 (Summer 1986): 17. o.
7. C. J. H. Wright, „God, names of” *The international standard Bible encyclopedia* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1982), 2:505. o.
8. Eichrodt, 179–180. o.
9. Helmer Ringgren, „Elohim” *Theological dictionary of the Old Testament* (Grand Rapids: Wm B. Eerdmans Publishing Co., 1974), 1:272. o.
10. Leo G. Perdue, „Names of God in the OT” *Harpers's Bible dictionary* (San Francisco: Harper & Row Publishers, 1958), 686. o.
11. Ringgren, 273. o. Ennek etimológiája semmiképpen sem bizonyos.
12. Eichrodt, 184–185. o.
13. Wright, 505. o. Lásd még Jacob, 47–48. o.
14. Ringgren, 276. o.
15. Anderson, 413. o.
16. Wright, 505. o., Jacob, 48. o.
17. Eichrodt, 185–186. o.
18. Wright, 505. o. Lásd még Anderson, 413. o.
19. Eichrodt, 185. o.
20. Wright, 505. o., Lásd még Eichrodt, 185. o. és Anderson, 413. o.
21. Anderson, 413. o., Eichrodt, 186. o. Észrevételezi továbbá, hogy az „Elohim” használata kizárja más „istenségek” jelölését, illetve védelmet jelent az ókori politeista gondolkodás gyökerei ellen.
22. Ringgren, 280. o.
23. Eichrodt, 186. o.

Dr. Bennie Craver baptista lelkipásztor (First Baptist Church, Justin, TX), valamint bölcsész doktorként a Dél-Nyugati Baptista Teológiai Szeminárium kandidátusa (Fort Worth, TX).

P. Kyle McCarter Jr.

A puzzle darabkái (1.)

Mári városának rekonstruált képe

Mári a Kr. e. 3. évezredben vált lakottá és virágzó központtá. A sumer királylista szerint a vízözön utáni 10. dinasztia Mári dinasztiája volt: 6 királya összesen 136 évig uralkodott. Az uralkodóház nyelve nem sumer volt, hanem egy sémi dialektust beszéltek. Az amorita Zimri-Lim (Hammurápi kortársa, Kr. e. 18. század) levéltára lehetővé teszi a mezopotámiai események időpontjainak meghatározását a Kr. e. 2. évezredben

Időnként úgy gondolok a bibliatudományra, mint egy óriási kirakós játékra, amelyből a legtöbb darabka hiányzik. Robert Deutsch és Michael Heltzer frissen kiadott könyve negyven darabkát nyújt nekünk ebből a kirakósból. Összehasonlítva ezt azzal a lassú tempóval, ahogy ezek a feliratok fel szoktak tűnni, ez rendkívül magas szám így egyszerre.

Sok időbe fog telni a bennük található információk felszívása és beolvasztása, hogy kicsalogassuk összefüggéseiket. A gyűjtemény egy részének előzetes értékelése következik tehát. Olyan darabokat fogok tárgyalni, melyek az olvasó számára kevésbé hozzáférhetőek. Nem nehéz értékelni Jeremiás írnoka pecsétjének fontosságát (ujjlenyomattal vagy anélkül – lásd *Szolgatárs*, 2011, 4. szám, 11. o.). De más tárgyak is legalább ennyire érdekesek, még ha nem is annyira egyszerű kinyerni belőlük a történetüket.

Található a gyűjteményben öt bronz nyílhegy, rajtuk ősi szöveges vésetekkel. A vésetek vízszintesen haladnak a csap-tól a penge hegyéig. Minden penge egyik oldalába egy személy nevét vésték, majd a „...nyila” felirat található. A másik oldalán található a patroním, azaz „fia”, majd utána az apa neve vagy a másik oldalon található személy titulusa.

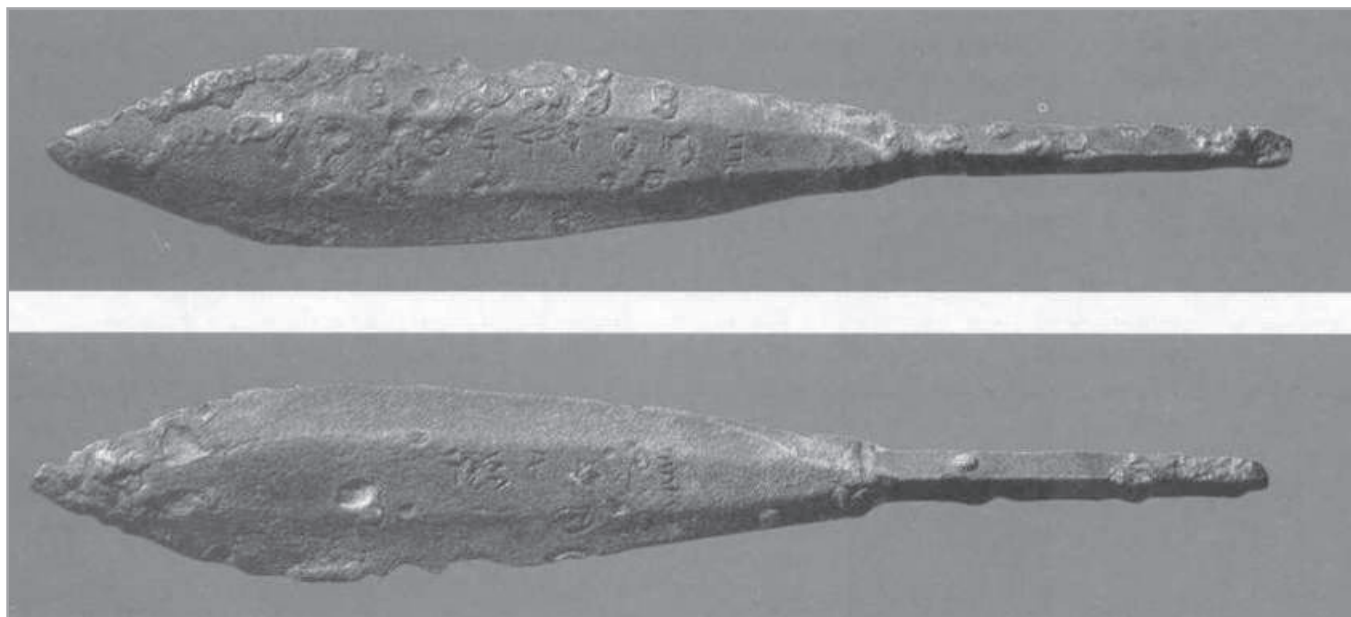
Ezekhez hasonló vésetes nyílhegyek 1926 óta ismertek, ekkor találták az elsőt egy libanoni sírban.¹ Az öt új harminckettőre bővíti a teljes számot, míg számos továbbit tartanak múzeumokban és magángyűjteményekben.² Azonban csak az elsőt fedezték fel irányított régészeti ásatás során. Az összes többit, beleértve az öt új darabot is a régiségpiacról szerezték be, így felfedezésük pontos helye ismeretlen.

Általánosságban mégis úgy tűnik, hogy ezek a nyílhegyek Libanonból és Szíria déli részéről származnak. Egyet

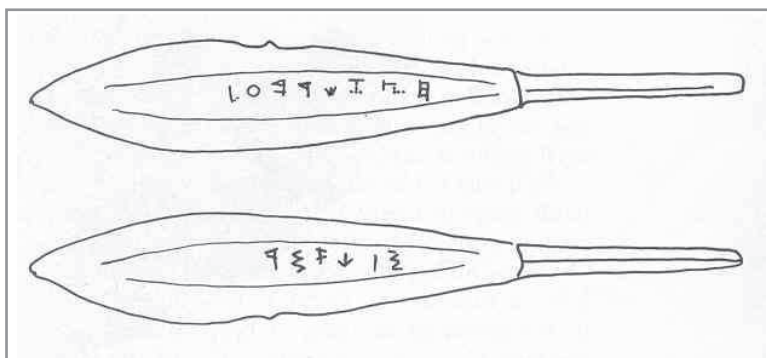

Az ősi Mári elhelyezkedése a mai Irak térképén

állítólag Tírusz, az ősi föníciai főváros közelében találtak. Egy másikat egy Bekka-völgyi földművestől vásároltak a Libanon-hegy és az Antilibanon magaslatai között a Libanon északi és Szíria déli részén. Deutsch és Heltzer jelzi, hogy az öt új nyílhegy is Libanonból származik, és azokat egy libanoni keres-

„Zakarbaalnak, Amurru királyának nyila”, olvasható a 4 inch hosszú bronz nyílhegyen. A Kr. e. 11. század katonái között népszerű nyílhegyekbe a tulajdonosuk nevét vésték az egyik oldalon, titulust vagy apja nevét a másikon, talán így azonosítva a sikeres íjászokat, ha a zsákmány felosztására került a sor. Amurru királyi családjának három generációját sikerült azonosítani a 32 feliratos nyílhegyről, melyet ez idáig megjelentettek (beleértve a vizsgált könyvet is): kettő említi Zakarbaalt, egy azonosítja apját, Ben Anathot, egy másik pedig nagyapját MRS-ként jelölve. A nyílhegyek konkrét bizonyítékát adják annak, hogy a második évezred közepének Szíriájában található, erős Amurru állam a vaskort (Kr. e. 1200–1000) is elérte

Egy ritka írásban írva, mely átmenetet képez a protokánaáni-ta és a korai föníciai lineáris írás között, a nyílhegyek különösen fontosak az írás történetének végigkövetésében is.

kedőtől szerezték be. Egyes, a nyílhegyekbe vésett titulusok és nevek további bizonyítékokat szolgáltatnak erre az elképzelésre. Az egyik tulajdonos neve SDNY „a Szidóni”, utalva a nagy föníciai kikötővárosra a libanoni partokon. A 70 évvel ezelőtt kiásott nyílhegy tulajdonosának apja a 'KY, „akkoi ember” nevet viselte a dél-föníciai város után, mely ma Izrael Acre vagy Akkó kikötője, 13 mérföldre északra a Karmel-hegytől.

Az egyetlen egyértelmű kivételt a libanoni-szíriai eredetnek e mintázata alól az az öt nyílhegy jelenti, amit 1953-ban talált egy földműves El-Khadr falvától nem messze, Betlehemtől néhány mérföldre nyugatra. Hármát ezek közül régiségkereskedőtől szerzett be Frank Cross és J. T. Milik, akik közzétették azokat 1954-ben; a másik kettőt is felismerte Cross 1979-ben, amikor egy jeruzsálemi magángyűjteményben meglátta azokat. Mind ugyanabból a készletből származik, ami tartalmazott még legalább 21 felirat nélküli nyílhegyet és jó néhány más tárgyat.

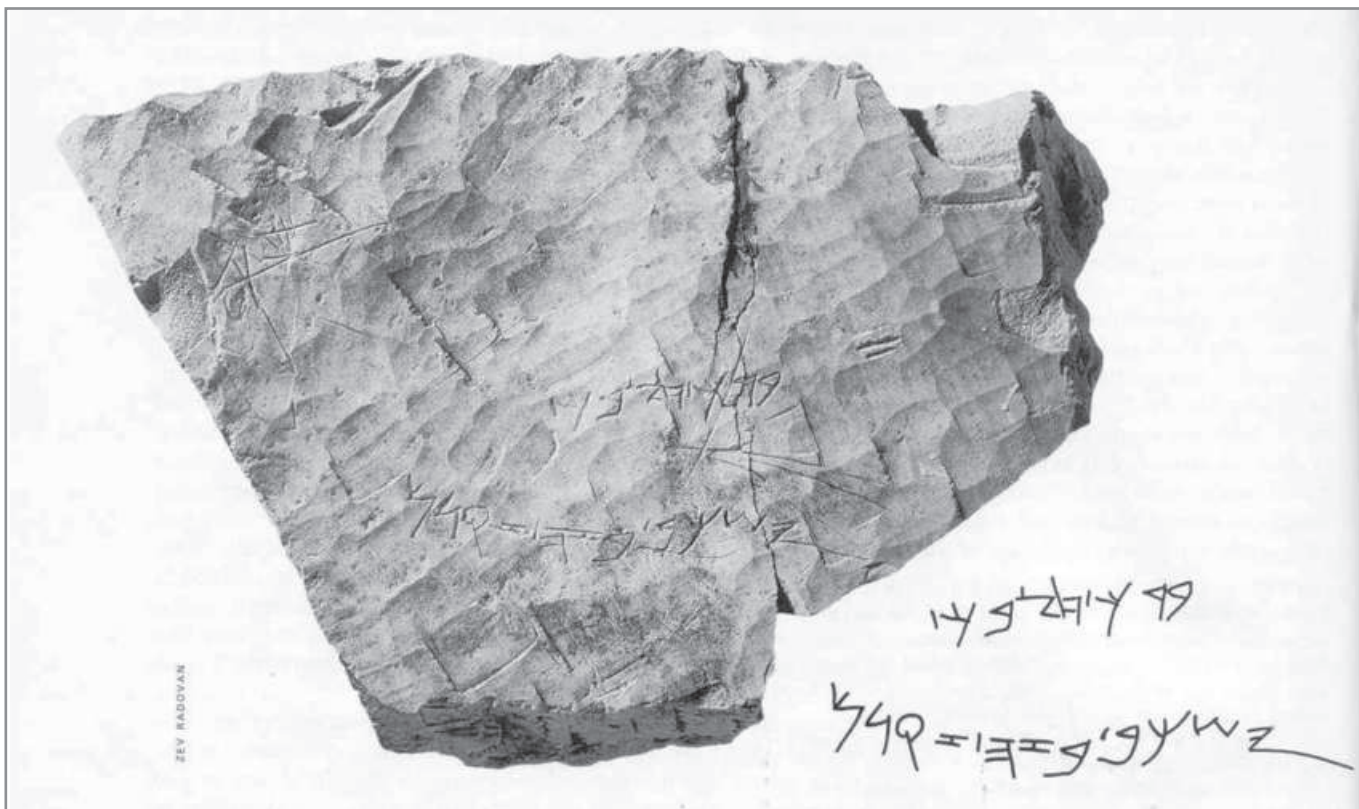
Az öt el-khadr-i nyílhegyen szereplő írások megjelenése régebbinek tűnik a többiekénél. Az ebből a korai időszakból való szöveges írásokról való, bevallottan korlátozott ismereteink alapján valamikor a Kr. e. 12. század kései vagy a Kr. e. 11. század korai szakaszából származhatnak. Legnagyobb részt az összes többiből hiányoznak az El-Khadr-csoport külö-

nösen archaikus betűformái. A többit általánosságban vége a Kr. e. 11. század végére lehet sorolni.

Az újonnan közzétett nyílhegyekkel kapcsolatban semmi sem teszi szükségessé, hogy újraértékeljük ezeket az egész csoport korára vonatkozó becsléseket. A írás és a nyelvvezet alapján az öt új felirat jól beleillik a nagyobb, 11. századi csoportba. Másfelől azonban a pengékbe vésett nevek és titulusok fontos új ismeret felé vezetnek ezekről a szokatlan tárgyakról.

Az újonnan publikált nyílhegyek közül az egyikre a „Zakarbaalnak, Amurru királyának nyila” feliratot vésték. Egy másik nyílhegy, mely ugyanezt a feliratot viseli, 1982-ben lett közzétéve.³ A Bekka-völgyben talált nyílhegy elárulja, ki volt Zakarbaal apja: az ezen található felirat, „Zakarbaalnak, Ben Anath fiának nyila”. Az új csoport második nyílhegye valószínűleg ugyanehhez a Ben Anathhoz tartozott, és ennek felirata megadja nekünk az ő apja nevét: „Ben Anathnak, MRS fiának nyila”.⁴ Tehát ugyanazon család – még hozzá egy királyi család – három generációját találjuk dokumentálva.

Nem kell meglepődnünk azon, hogy a nyílhegyek közül néhány a királyi udvartartásból származik. Az új gyűjtemény egy másik nyílhegyén a címzés „KTY-nak, 'Abday pohárnokának nyila”.⁵ A bibliai héberben a pohárnok mindig királyi hivatalnok, akár az egyiptomi király (1Móz 40,1), akár perzsa

A sírból rabolt mészkő lemez héber felirata: „Áldott legyen kőfaragód! Fektesse idős embereket e helyen nyugalomra!” A mesterember, aki a temetkezési kamrákat vájta, így kért áldást önmagára, és fejezte ki reményét arra nézve, hogy csak időskorú, és nem fiatal emberek lesznek a sírba temetve. A lemez vásárlójának azt mondták, hogy Khirbet el-Kom-ból származik, a Nyugati Partokról; az írás és a puha mészkő egyértelműen egyezik a Kr. e. 8. század késői feléből származó sírban talált feliratokéval, melyet William Dever régész fedezett fel Khirbet el-Komnál 1967-ben

király
(Neh 1,11) vagy az izraeli király (1Kir 10,5; 2Krón 9,4). Ez alapján feltételezhető, hogy ‘Abday magas rangú tisztviselő volt, már ha nem maga a király.

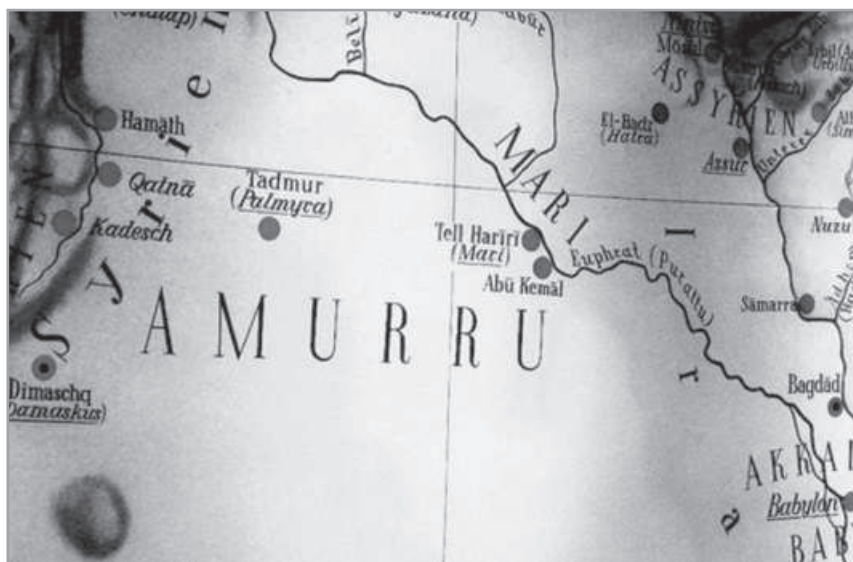
Mellékesen a pohárnok neve alapján arra következtethetünk, hogy ciprusi születésű lehetett; KTY („Kittay”?) jelentése „kitioni ember”, valószínűleg a Ciprus délkeleti partján, a mai Larnaca közelében található kikötővárosra utalva, ami a

főni-
ciai befolyás kapuja volt.

Mi a helyzet Amurrú királyságával, amelynek királyi családja három generációját találjuk dokumentálva a nyílhegyek e ritka gyűjteményében? Mindmáig semmit nem tudunk Amurrúról, de sokat tudunk Amurrú korábbi történetéből. A Krisztus előtti második évezred nagy részében Amurrú Szíria egy fontos állama volt. Zakarbaal király feliratos nyílhegyei talányos, de egyértelmű bizonyítékát és magyarázatát adják az állam túlélésének a vaskorban (kb. Kr. e. 1200–1000).

A Krisztus előtti harmadik évezred közepétől használják ékírásos feliratok az amurrú kifejezést, „nyugati embert” értve alatta, azaz azokat, akik Mezopotámia nyugati vidékéről jöttek. A harmadik évezred kései szakában már kellemetlenségnek és folyamatos fenyegetésnek tekintik az amurrúkat Mezopotámia sumer-akkád városai. Barbárnak és bárdolatlanoknak írják le az amurrúkat, „csavargóknak, akik sohasem tudták, mi a város”.⁶ De nem sokkal ezután nyugati sémi uralkodók dinasztiákat kezdtek alapítani Mezopotámia és Szíria főbb városaiban.⁷

A Bibliában gyakran említik az ígért földjének őslakosait amoritákként, amely megnevezés nagyjából megegyezik a régebbi

Amurrú és Mări elhelyezkedése

amurrú szóval. Szigorú értelemben véve a bibliai amoriták a Jordántól keletre eső földek izraeliták előtti lakosai voltak. A bibliai amoriták és a második évezred kezdetének amurrúi közötti kapcsolat azonban nincs tisztázva.

Az első megkérdőjelezhetetlen bizonyíték egy Amurrú nevű ország létezésére a híres Mari-táblából való, egy nagy ékirásos levéltár, melyet az Eufrátesz nyugati partján találhatók, az ókorban Mari városként ismert Tell Haririben találtak. Mari a Kr. e. 18. században érte el hatalmának és tekintélyének csúcspontját. Ő volt a mezopotámiai civilizáció északnyugati előőrs. A Mari-táblák Amurrú földjét Quatnatól délre, Közép-Szíriában helyezik el. Ennek a földnek a pontos helye, amint azt későbbi feljegyzésekből megtudhatjuk, Bekka északi részén volt, stratégiaiilag fontos terület, mely irányítása alatt tartotta a Földközi-partvidék és a Homs-i síkság közötti területet. Amurrú valószínűleg főszerepet játszott ezen időszak nemzetközi kereskedelmében.

A késő bronzkorban (kb. Kr. e. 1550–1200) Amurrú éppen két nemzetközi nagyhatalom között találta magát, a déli területekre és szíriai partvidékre igényt tartó Egyiptom és az

Zimri-Lim király táblája Mariból, kb. Kr. e. 1780-ból

Egy isteni felajánlás. Ezt a Sáron-mező közepén található eljakhinbeli építkezésen felfedezett, majd a régiségpiacon értékesített, perzsa időszakból származó bronzedényt feltehetőleg az Astárótnak nevezett istenek csoportjának ajánlották fel köszönetképpen, amiért megmentették egy ember életét. Az edénybe bronztüvel vagy árral belevéselt, szegélyén körbefutó arámi felirat olvasata: „Ez, melyet TH adott Bagoinak, lelke életéért, az Astárótnak”.

A Kr. e. 5. század késői feléből származó edény mellett számos más felajánlást is felfedeztek, köztük egyet, amit „Sáronban lakó Astárótnak” szántak. A felirat arra enged következtetni, hogy a korábban ismeretlen istenségek csoportjának kultusza ezen a területen virágzott a perzsa időszakban

északra fekvő Hettita Királyság között. Amurrú királyságnak udvaroltak, hízelegtek, vagy éppen bántalmazták azt Egyiptom és Hatti nagy királyai. Ahelyett azonban, hogy a helyzet tétlen áldozataivá lettek volna, Amurru királyai előnyt kovácsoltak belőle és kijátszották egymás ellen a két oldalt. Különösen igaz ez Azirura, Abdi-Ashirta fiára, Amurrú egy rendkívüli királyára, akinek okos és gyakran ravasz kormányzása alatt Amurrú jelentős növekedést és kielégítő jólétet ért el. Ismerjük Aziru utódainak nevét, de a nyílhegyek felfedezése előtt nem volt információnk a Kr. e. 1200 utáni Amurrúról.

És most jönnek a nyílhegyek!

Ezekből a feliratokból megtudhatjuk, hogy valamilyen formában ez az állam fennmaradt legalább a 11. századig, továbbra is egy király uralma alatt.

A feliratozott nyílhegyek funkcióját illetően felmerültek tudományos nézeteltérések. Cross és Milik szerint a késő bronzkori (és a kora vaskori) Palesztinában és Dél-Szíriában a hivatásos harcosok céheket alkottak és ezek a nyílhegyek a céhtagokhoz tartoztak. Ehhez az érvhez azt az észrevételt is hozzáteszik, hogy a nyílhegyeken található nevek – köztük Ben Anathé – feltűnnek az ugariti* állami levéltár íjászokról és más hivatásos harcosokról készült listáiban. Ben Anath egy, az egyiptomi jegyzékekben is feltűnő harcos neve II. Ramszesz idejéből (kb. Kr. e. 1279–1212). Ez a név a Bibliában is megtalálható: Ben Anath (fia) Shamgar, a harcos (Bír 3,31). A lényeg nem az, hogy bármely harcos, akinek a neve feltűnik a nyílhegyeken, azonosítható az ugariti harcosokkal vagy a bibliai Shamgar apjával, hanem hogy a nevek hagyományozódtak vagy öröklődtek a katonai céheken belül. Ha így van, a vaskori Amurrú királyi családjának tagjai talán tagjai voltak ezeknek az előkelő harcosból álló ősi céheknek.

Egy másik lehetőség: ha a vésetes nyílhegyeket kilőtték a csatában, talán arra használták őket, hogy azonosítsák vele az íjászt, amikor a harc véget ért és elosztották a zsákmányt. Egy elbukott ellenfél mellkasába szúródott vagy egy leégett épület szenes romjai között talált nyílhegy bizonyíthatta, hogy a harcos, akinek a neve a nyílvevesszőn van jogosult rá, hogy részt kapjon a zsákmányból. Különösen ostrom esetén, ami gyakran végződött tűzvesszel, az egyetlen látható jelei a támadóknak, ami a viszálykodás végeztével is megmaradt a fém nyílhegyek voltak.

Akárhogy is, ezek a meglehetősen homályos leletek, melyek már jelentősen hozzájárultak az írás fejlődésének történetéhez, most Amurrú és a bibliai idők korai szakaszának történetéhez is hozzáadnak egy fejezetet.

Jegyzetek

1 Lásd P. E. Guigues: »Pointe de flèche en bronze á inscription phénicienne,« *Melanges de l'Université Saint-Joseph* 12 (1926), 323–328. o.

2 1992-ben tanulmányozásra alkalmas példák egy teljes lista-

Ugarit (akkádul 'A-ku-ri-ta, arabul Rasz Samra, óegyiptomi 'krṯ, azaz Akeret) ókori település, az ugariti városkirályság, majd az ugariti királyság központja Nyugat-Szíriában

ját állította össze és jelentette meg Pierre Bordreuil a *Revue Biblique*-ban (99, 205–213. o.), ahol jelzi, tud öt további példa létezéséről múzeumi gyűjteményekben és meg nem határozott számú más példáról magánkezekben (212–234. o.).

3 Jean Starcky: »La flèche de Zakarba'al, roi d'Amurru«, in *Archeologia au Levant. Recueil Roger Saidah* (Lyon: Tarragon, 1982), 179–186. o.

4 Az MRS név feltehetőleg a közös sémi szót tükröz, ami a betegségre utal, így, hacsak más jelentés el nem térít minket (ami könnyen megeshet!), arra következtethetünk, hogy Zakarba'al nagyapja rokkant volt.

5 Deutsch és Heltzer a cím harmadik betűjét lamedként olvasa, ami MSL-t, azaz "uralkodót(?)" ad, ami viszont nem ad jó értelmezést. A kérdéses jel azonban egy *qop*, örömmel fogadott példáját adva egy viszonylag ritka betű ősi formájának és a *masqe*, "pohárnok, komornyik" cím már jól ismert.

6 The Cambridge Ancient History, vol. 1, part 2a (Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1971), 563–564. o.

7 Történészek és régészek egy korábbi generációja ezt bizonyítéknak tekintette egy, a termékeny félhold lakott részének sivatagi nomádok által történő megszállására vonatkozólag. Mi azonban már tudjuk, hogy a Mezopotámia lakosságának egy része amurrú volt már jóval a megszállás ideje előtt. Nomád, pásztorkodó nép voltak, és egymás mellett élt a városi és a földművelő lakossággal. Amikor a kora bronzkor városi kultúrája összeomlott a harmadik évezred utolsó negyedében, néhányan képesek voltak befolyásos helyzetbe kerülni, és láthatólag vezető szerepet játszottak a második évezred korai évszázadaiban lejátszódó fokozatos reurbanizációban.

(Folytatása következik)

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Ki Taehyung

A Diák Bibliai Közösség magyarországi munkájának története (2.)

(Korea a keresztyénség fényében)

Szerkesztői megjegyzés

Ez a tanulmány témavázlatként értelmezendő, afféle anyaggyűjtés, egy valamikor kidolgozásra kerülő dolgozat vázlata. Célja a koreai keresztyén misszió térhódításának felvázolása, egy a magyar olvasó előtt szinte ismeretlen részletére fókuszálás. A szerző írása forrásanyagként nagymértékben dr. *Jae-Eun Ahn* munkáira és azok magyar fordítására épül, esetenként jelentősebb rész átvételével, mely azonban nem lett feltüntetve a folyó szövegen belül. Jelentősebbek még a *Duk-Whang Kim* (Ph. D) munkáiból vett részletek is. Mint témavázlat rendkívül érdekes, izgalmas anyagot ollóz össze. A tudományos szakszerűség igényével készített mű megírása azonban a jövő feladatai közé tartozik.

(Folytatás az előző számból)

A keresztyén misszió kezdete Koreában

Első érintkezések a keresztyén hittel

A keresztyén misszió kormeghatározásának kérdését több oldalról is vizsgálhatjuk. A koreai misszió kezdetét általában 1885-re teszik, amikor két misszionárius, *Horace Grant Underwood* és *Henry Gerhart Appenzeller* Koreában megjelent. Azonban már e külföldi misszionáriusok megjelenése előtt is történt közvetlen vagy közvetett érintkezés a keresztyén hittel.

A nesztorianizmus és a katolikus misszió, amelyről most szó esik, nem volt semmilyen közvetlen kapcsolatban a koreai protestantizmussal és a presbiteriánus egyházal. Ez a két vallási mozgalom nem is jelentette a koreai misszió kezdetét. Azonban fontos háttérrel készítettek a koreai keresztyénség számára. Mivel Korea östörténetében keresztyén fogalmak, jelképek nem voltak, az első találkozások problémájával kapcsolatosan a katolikus és nesztoriánus misszió történelmi fel-tételként mutatkozik, ámbár mindkettő lényegében különbö-zik a presbiteriánus hittől.

5.1.1. Nesztorianizmus a Silla-dinasztia korában

Nesztóriusz, akit eretnekként a Római Birodalomban elítéltek, 431-ben – éppen kiátkozása idején – egy missziói utat tervezett keletre. Nesztóriusz és követői, akiket a Római Birodalomból száműztek, a keresztyén hit tanítása és misszió céljából Perzsiában iskolát alapítottak, s innen kísérelték meg kelet-ázsiai missziójuk megvalósítását. A misszionáriusok nagy csapata, akiket ott képeztek ki, vitte a keresztyén hitet idegen országba, főleg Indiába és Kínába.

A nesztorianizmus Kínába érkezése jelentette 635-ben a kelet-ázsiai misszió kezdetét. 635-ben, amikor a Tang-dinasz-

tia császára trónra lépésének 9. évfordulója volt, 21 nesztoriá-nus misszionárius *Alopen* vezetésével a dinasztia fővárosába érkezett. Kezdetben az uralkodó család barátságosan fogadta őket. Ennek alapján a nesztorianizmus gyorsan terjedt Kínában. A császár elismerte, és kívánságára állami támoga-tással templomot építettek. A 650–683 között uralkodó *II. Tang* császár, *Koyong* is barátságos volt *Alopen*hez, és „úrnak és nagy szellemi vezérnek” nevezte. Sok tartományban továb-bi templomok épültek. A következő császár, *Hyunhyong* (712–756) és *Sookyong* (756–763) uralkodása alatt a nesztori-anizmus rohamosan terjedt, és lassan egész Kína a befolyása alá került. Ez az időszak 250 évig tartott.

1625-ben Sian tartományban leleplezték a nesztoriánus misszió emlékművét, mely valószínűvé teszi, hogy a keresz-tyén hit tanítása 635-ben kezdődhetett Kínában. A nesztoriánus kínai misszió feltételezése és 250 éves folyamata Kelet-Ázsia távoli vidékein ténynek ismerhető el. Az emlékmű felirata kínai és szír nyelvű volt. A 736 jelből álló szöveg tájékoztat a misszió munkájáról és annak helyzetéről. Ezzel összefüggés-ben különösen érdekes, hogy 1917-ben az imént említett emlékmű másolatát Koreában a buddhista Jangan-templom-ban megtalálták. Ez a másolat Koreában nem fekete márvány-ból van, hanem fehérből, tudniillik csak az emlékmű anyaga más, a kópia teljesen azonos. A vizsgálat kimutatta, hogy az *E. A. Gordon* által készített emlékműnek az volt a feladata, hogy bizonyítsa a kelet-ázsiai keresztyén misszió létét, és a keresz-tyénségnek a buddhizmussal való kapcsolatáról tanúskodjon. Évekig tartó alapos tanulmányt folytatott. Négy évig járta a leghíresebb buddhista templomokat. Utolsó kutatási évében Koreában a Jangan-templomban tartózkodott, s ott készített másolatot a kínai emlékműről, és írt egy könyvet „Az út szim-bóluma” címmel.

Állítása szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy ezen emlékmű a kelet-ázsiai kultúrában a nesztorianizmus nyoma. Meglátogatta a Kyungju-templomot, ahol nesztoriá-nus befolyást sejtett. Kimutatta, hogy sok szobor- és ruharész-let, cipő, üvegek a buddhista freskókon hasonlóságot mutat-nak. Még meglepőbb az az állítása, hogy a Silla-dinasztia sír-emlékén levő 12 istenkép nesztoriánus hatást mutat. Ezért nem melléfogás, ha mi a koreai buddhizmus és a nesztorianiz-mus kapcsolatára utalunk.

Missziótörténetileg is igazolva látszik az a felfogás, hogy az északi buddhizmus szekták befolyása alatt állt. A 7–8. században, amikor a nesztorianizmus a Tang-dinasztia idején virágzó korát élte, a tengerek feletti uralom három részre osz-lott: földközi-tengerre, indiai-óceánra és kelet-ázsiaiakra.

Történelmi szempontból az sem volt véletlen, hogy a Silla-dinasztia embereinek tengeri összeköttetése volt az Indiai-óceánnal. Ezen a tengeri úton jutott el Koreából a kereskedelem Perzsiába. A közép-ázsiai uborka, dió, szezám, fokhagyma ezen az úton jutott Kelet-Ázsiába. A kölcsönhatás tényét mutatja az is, hogy egy hadvezér, koreai nevén *Ko Sunji* a Tang-dinasztia 10 000 katonáját vezette egy arab támadás kivédésére, és Tibetet megvédte.

Ebben az időben a Három-királyság évente küldöttséget küldött Tang udvarába. Kr. u. 640-től az uralkodó császár *Taejong* megengedte, hogy a külföldi tudósok a császári fő kiképzőhelyeket fölkeressék. Így került Kínába jól kiképzett, elit társaság. A Kínát meglátogató tudósok új világlaszt hoztak magukkal. A követek és a buddhista szerzetesek, akik Kínában jártak és sok újat megfigyeltek, királyuknak ajándékokat is hoztak. Különösen bensőséges volt a kapcsolat a Silla- és Tang-dinasztia között. *Hyunjong* császár idején 29 követiséget küldtek egymáshoz az uralkodók. 783-ban hozta a Tang-dinasztia csónakja Silla királyságába Lao-e „Taote-Kingjét”. 840-ben 105 kitanult tudós tért vissza Koreába, ami azt bizonyítja, hogy sok nemes fordult meg a Tang-dinasztia udvarában.

Ezek a tények arra mutatnak, hogy az összeköttetést a nesztorionus befolyás alatt álló Perzsiával a Tang-dinasztia közvetítette. A Silla-dinasztia Kínának tett szolgálatai, az Indiai-óceánra való behatolás annak a kapcsolatnak a végét jelezték, amelyet a nesztorianizmussal a Silla időszakban kötöttek.

Ez tovább folytatódott a Koryo-dinasztia alatt is. *Choongryul*, a Koryo-dinasztia királya, a Won-dinasztia idején mint tús Kínában volt. Arra kényszerítették, hogy feleségül vegyen egy *Kublai Kán* császár családjából való hercegnőt, akinek anyja nesztorionus volt. Akkor terjedt el a nesztorianizmus egész Kínában. Az ilyen körülmények között és ilyen helyzetben felnőtt tús királynak, *Choongryul*nak adva volt a lehetőség a nesztorianizmussal való kapcsolat felvételére. Fia, *Choongsook* király mongol nőt vett feleségül. *Kublai Kán* császár azért küldte lányát, aki szintén nesztorionus volt, hogy a Koryo-dinasztiával való házassági kapcsolatot politikailag kihasználja. Ezenkívül a Won-dinasztiából való *Na-Yan* tábornok mint nesztorionus kormányzott Koryóban. Olyan meggyőződéses nesztorionus volt, hogy zászlajára keresztet festetett. Seregében sok nesztorionus katona szolgált. Ezek szerint elfogadható, hogy néhányan a Nayannál alkalmazottak közül nesztorionusokká lettek, vagy legalábbis tudomást szereztek annak a tanításairól.

Eddig kimutattuk, hogy sok egyháztörténész a koreai nesztorionus misszióról elfogadható bizonyítékokat mutatott fel. A tudósok mégis vitatják ezt a bizonyítási eljárást, és kétségtelen régészeti anyagot, nyomokat kívánnak. Ezek után biztosra vehetjük, hogy éppen a Silla-dinasztia teremtett kapcsolatot a nesztorianizmussal. Mindenesetre egyedeiben nehéz kimutatni, hogy mindezek a koreai vallásosságban milyen nyomokat hagytak.

5.2. A katolikus misszió kezdete és helyzete

A katolikus egyház a *Luther Márton* által 1517 után megindított reformáció ellen megpróbált védekezni. Többek között 1540-ben ezért alapította *Loyolai Ignác* a „Jézus Társaságot”. Fontos tételei voltak: megtérés, építés, külmiszió. A spanyol és portugál tengeri hatalom segítségével merte

vállalni idegen országok megtérítését. A portugál király először *Xavéri Ferencet*, *Loyolai* barátját küldte Indiába és Kelet-Ázsiába 1541 áprilisában. *Xavéri* eleinte Indiában tartózkodott, majd 1549 júliusában a Japánhoz tartozó Kyushu-szigetre ment. A jezsuita atyákat az akkori türelmes valláspolitikát folytató uralkodó, *Oda Nobunaga* kedvesen fogadta, és így jó missziói eredményeket értek el. Ilyen türelmet tanúsított *Nobunaga* utódja, *Toyotomi Hideyoshi* is. Japán 1592-ben megtámadta Koreát. Ennél az invázióknál *Z. Hideyoshi K. Yukinakát*, aki már hívő katolikus volt, főparancsnokká nevezték ki. Hadseregében mintegy 180 000 keresztyén szolgált.

Tábori lelkészt kért, hogy katonáinak a harcmezőn a szentségeket kiszolgáltassák. Erre a szolgálatra, kívánságára, tábori lelkészül *Gregorio de Cespedes* vezényelték. Ezt a tábori lelkészt egy japán novícius, név szerint *Foucon Eion* kísérte.

1593. december 27-én találkoztak Koreában, *Cespedes* másfél évig maradt a csapatnál, és nagyon aktívan vallásos volt.

1597-ben ismét Koreában tartózkodott két hónapig. *Cespedes*szel kapcsolatosan a következőket állapíthatjuk meg: koreai tartózkodása aránylag rövid volt. Működése csupán a japán megszálló csapat körzetére szorítkozott. Mégis koreai tartózkodása a koreai misszió történetében fordulópontot jelent.

Ettől az időtől fogva tudta Korea rendszeresen tartani kapcsolatait a nyugati keresztyénséggel hosszabb megszakítás nélkül.

Miután Japán mintegy 40 évvel a megszállás kezdete után Koreából visszavonult, Kínában a *Csung-dinasztia* került hatalomra, amely eredetileg Mandzsuriában tartózkodott. 1636-ban Kína megtámadta Koreát.

Korea királya megkísérelte az országot megvédeni a kínai támadással szemben, de 1637 januárjában, 45 nap után megadta magát. Végül is tús-ként tartották fogva a királyi udvarban. A túsok között volt még *Sohyun* herceg, a király hozzátartozói és néhány tisztviselő, mint *Hun Sang* és *Choi Myoungkil*. Ő nyolc évig börtönben, felügyelet alatt voltak Kínában. Ezután helyezte a Tschung-dinasztia székhelyét Pekingbe. *Sohyun* herceg, aki Pekingben maradt, megismerkedett *Johann Adam Schall* (1591–1666) jezsuita lelkésszel, aki mint püspök tevékenykedett ott. Mintegy 60 napig voltak együtt. A herceg keresztyén könyvekkel is foglalkozott, aminek *Johann Adam Schall* nagyon örült. A Jézus Társaság missziós célja akkor elsősorban a császári udvar és a nemesség volt, hogy a keresztyénség által befolyásolt felső réteg azután egész Kínát keresztyénné tehesse. *J. A. Schall* a herceget gyakran meglátogatta, és a nyugati tudomány irodalmi termékeiből könyveket ajándékozott neki. Mivel a herceg a még teljesen pogány Koreából származott, *Schall* különös érdeklődéssel figyelte a hercegre gyakorolt hatást. Amikor *J. A. Schall* a herceg visszatéréséről értesült, hozott neki asztronómiai, matematikai, hittankönyveket és egy Krisztus ikont. A herceg visszaautasította az ajándékokat, de érdeklődést tanúsított a nyugati tudomány és a katolikus vallás iránt. A herceg elfogadta *J. A. Schall* kérését, hogy őt hívő tisztviselőt és egy szolgálólányt küldjön utána. 1645. február 18-án indultak Koreába. *Sohyun* herceg gondoskodott arról, hogy az udvarnál maradhassanak, azonban 70 nap múlva, hazatérése után, nagyon belázasodott, és 34 éves korában meghalt. A kísérről személyzet elhagyta Koreát, és visszatért Kínába. Így

ezúttal nem sikerült a katolikus egyháznak Koreát keresztyénné tenni. Ennek ellenére mégis nyílt egy lehetőség a misszió folytatására.

Koreában a kemény japán–kínai megszállás után a 16–17. században felébredt az érdeklődés a nyugati tudomány iránt. A két támadás megismertette Koreával a civilizáció erejét, amelynek bevezetését sok koreai elkerülhetetlennek látta. Nagy felvillanás, biztatás volt a *Sil-Hak* által életre hívott „gyakorlati tudomány”. A koreai szabadgondolkodók megkísérelték a nyugati civilizációt a Tschung-dinasztia fölé kiterjeszteni és emellett a katolikus irodalmat megtartani.

A legfeltűnőbb történet ez a gyakorlatiasan tájékozódó *Lee Sukwang* gondolkodónál (1563–1628). Egy könyvet adott ki „*Jobongyusul*” címmel, amelyben *Matteo Ricci* „*De Deo Vera Doctrinā*”-járól (Az Istenről szóló igaz tanítás) ad hírt. Ez a könyv főleg a keresztyén világszemléletet és teremtetéstörténetet védte, és kritikusan szembehelyezkedett az ázsiai gondolkodással. Először 1777-ben találkoztak a haladó szabadgondolkodók, *Jak-Jun Cheong* és *Il-Sin Kwon* ilyen új hittannal, és közeledni akartak hozzá.

Seun-Hoon Lee, aki politikai irányzata szerint a délpárt-hoz tartozott, a *Namin* nevet viselte. 1783-ban Pekingbe ment, s ott 1784 februárjában *Lous de Gramont* atya megkeresztelte őt. A keresztségben a Péter nevet kapta, s ő lett az első megkeresztelt koreai, amennyire ez történetileg kimutatható. Visszatérése alkalmával magával hozta a keresztyén hitről szóló könyveket, keresztet, ikonokat, rózsafüzért és matematikai irodalmat. Öt éven át buzgón térítgette a koreai főváros középmezőnyét. Hitre vezetett mintegy 4000 embert.

A pekingi látogatás tulajdonképpen *Lee Byuk* javaslatára történt, *Lee Byukot Seun-Hoon Lee* megkeresztelte, aki a keresztségben a János nevet kapta. Ők vezették hitre a magukat szabadgondolkodóknak nevező testvéreket. *Kim Bumwoo* házában, amely Korea fővárosának közepén feküdt, gyülekeztek össze a hívők, minden vasárnap tartottak istentiszteleteket, és tanulmányozták a hit tanítását. Minthogy sem egyházi szervezetük, sem felszentelt lelkészük nem volt, megkeresztelték a megtérteket, gyónattak, házi gyülekezetet alkottak. Koreában a katolikus egyháznak ez a szervezkedése nagy vakmerőség volt. Feltehető, hogy ez külső segítség nélkül sikerült.

A katolikus egyház üldözése Koreában a „*Naminnak*” a politikai életből való visszalépésével kezdődött, amely addig a kormányzásban vezető szerepet játszott. 1788-ban *Kim Bumwoot* fogságba vetették, majd a déli tartományban megégették, mártírhálált halt. Másrészt árulók is akadtak, mint *Lee Byuk* és a vele rokonszenvezők. A meggyőződéses katolikusok, mint *Kwon Sangyun* és *Yoon Jichong*, akik a konfuciusz ösök tábláját elégették, 1791-ben hasonló sorsra jutottak. Erkölcsellenesnek tartott magatartásuk miatt lefejezték őket. A többi keresztyént elnyomták, fogságba vetették. 1801-ben kihirdették a nyugati vallás tilalmát. Az üldözés nem szűnt meg, hanem további áldozatokat követelt. *Seun-Hoon Lee* és más keresztyéneket kegyetlenül lefejezték vagy bebörtönözték.

Ju Moonmoo kínai lelkész, aki a Tschung-dinasztia országából 1794. december 13-án titokban Koreába utazott, önként jelentkezett, s halálra ítélték. A felszentelt papok közül ő volt az első mártír.

Amikor *Ju Moonmoo* lelkész mártírhálálának híre elterjedt, *Hwang Sayeong* tervbe vette, hogy a pekingi katolikus püspököt az üldözésekről értesíti. Az értesítést selyemre írta,

amit Pekingbe szándékozott küldeni, 62 cm hosszú és 38 cm széles volt, 13 000 jelet tartalmazott. Barátjánál, *Sim Hwangnál* a vizsgálóbíró megtalálta, mielőtt az a Kínába induló hajóra felszállt volna. Az írást elkobozták, szerzőjét lecsukták. Az írás tartalma a következő: 1) az üldözés helyzete, 2) pénzügyi segély szüksége, 3) kérés, hogy az európai keresztyén államok küldjenek 60–70 000 katonát Koreába, hogy Koreát foglalják el, mert a szent vallás jelének meg kell maradnia, másként Korea elpusztul. Ez a hatalmon levők előtt árulásnak számított.

Az írásnak nyilvános kihirdetése után a keresztyén vallást betiltották. Az üldözés szakadatlanul terjedt tovább. Sok keresztyén rokonai haltak meg fogságban. Számukat nem kevesebb mint 300-ra becsülik.

Ebből kifolyólag *Sheong* (1759–1839), *Hwang Sayeong* sógora 1816-ban kétszer is meglátogatta a püspököt, és panaszkodott neki az egyházüldözés miatt. Ekkor nyilvánította Peking Koreát önálló kerületnek. Első püspöke 45 évvel az egyház keletkezése után, 1832. szeptember 9-én a francia *Barthelemy Bruguiere* lett, majd második püspökként jött a koreai fővárosba *Marie Joseph Imbert*. 1839-ben, amikor a katolikus keresztyének embertelen zaklatásoknak voltak kitéve, fogalmazta meg *Cheong Hasang* apológiáját „*Sangjaesangseo*” címmel a keresztyének számára. Ebben bírálja a buddhizmust, és összehasonlítja a keresztyénséggel. Fő érve az, hogy a keresztyén hit realisabb, és ezért jó alapvet nyújthat a kormányzás számára. Ezenkívül bizonyíték arra, hogy a keresztyénséget hogyan használta fel a társadalom a történelem folyamán. Végül a keresztyének a király hű alattvalói. A keresztyén agitátort 1839. szeptember 22-én, 45 éves korában lefejezték.

A harmadik püspök *Jean Joseph Ferreol*, aki 1845 szeptemberében *Imbert* püspök utódja lett, a koreai *Kim Dakun* atyát Szöulba kísérte. *Kim* atya és *Ferreol* püspök fél évig Szöulban tartózkodtak, és átkutatták Korea nyugati partvidékét, hogy a nyugatról jött atyákat összeszervezzék. Ott börtönözték be *Kim* atyát, és szolgáltatták ki Szöulnak. Mártírhálált halt 1846. szeptember 10-én, 25 éves korában. Ő lett az első koreai lelkész, aki életét áldozta a misszióért. 1855-ben jutott a negyedik püspök, *Simon F. Berneux* sok fiatal lelkésszel Koreába, és missziói tevékenységük nyomán a katolikus egyház megerősödött. A megtértek száma 1857-ig 13 000-re gyarapodott.

1865-ben 12 lelkész jött titokban Koreába, hogy ott tevékenykedjen. Ez a terjeszkedés végül a királyi udvarig jutott annyira, hogy a király, *Kjong* dajkája is egy katolikus keresztyén nő volt, akit *Martha Parknak* neveztek.

Ilyen körülmények között a katolikus keresztyének, mint például *Hong Bongju*, *Kim Kiho* és *Nam Jongsam*, akik azonban mint politikai kívülállók a hatalomtól távol tartották magukat, *Daewonkun* régens hercegnek *Berneux* püspök segítségével előterjesztettek egy szerződést, amelyben Korea, Anglia és Franciaország szövetkeznek arra, hogy az orosz terjeszkedést, amely dél felé irányult, megakadályozzák s egyben a vallásszabadságot megvalósítsák. Közben félreértések támadtak, és a belpolitika a hatalmaktól való elzárkózásra és szigorú nacionalizmusra törekedett. 1866-ban fölülkerekedtek a keresztyénüldözést célzó törekvések. A következő három év alatt mintegy 8000 hívő fizetett életével.

A francia *Felix Clair Ridel* atya, aki az üldöztetést elkezdte, 1866-ban 11 koreai keresztyénnel átkelt a Sárga-tenge-

ren. Felkeresték a francia konzulátust Tenjinben, és hírül adták a koreai üldöztetést. Azután *P. G. Rosa* admirális megjelent, aki tulajdonképpen az Indiai-óceánon tartózkodott, egyszer a Szöulon átfutó Han folyón, másodszor a nyugati parton. Az admirális hét hadihajót irányított, Ridel atya mint tolmács kísérte. A koreai kormányzat ezt invázióknak minősítette. Rose tengernagy megpróbálta csapataival Kanghwa szigetét elfoglalni, de ez nem sikerült.

Ezt követően még jobban üldözték a katolikus keresztyéneket. A régens herceg, Daewonkun megparancsolta, hogy a keresztyének gyermekeit is halálra kell ítélni, szabad prédának kell kitenni. A mártírok száma egyre nőtt. Ezek a zaklatások nagyrészt a koreai hagyományokkal való összeütközés következményei voltak. Az üldözések legfőbb oka azonban az volt, hogy a katolikus egyház beleavatkozott a politikai pártok viszálykodásába. A politikai ténykedés hozzátartozott a katolikus missziómódszerhez. A koreai hívők a misszionáriusok utasítására lettek engedetlenek a királlyal szemben. A Sa-Hwang Sayeong-ügy mutatja, hogy a katolikus hívők akarták, hogy az idegen hatalmak beavatkozzanak a koreai politikába. Amit a katolikus misszionáriusok Vietnámban gyakoroltak, Koreára is érvényes. Az imperializmus előrenyújtott, meghosszabbított keze voltak mint szálláscsinálók. Ha a koreai politikusok a misszionáriusokkal nem is ésszerűen bántak, a hazafiasság érthető, hogy annyira vettek részt a katolikus hit elleni harcban, amennyire a misszionáriusok az idegen hatalmak élcspataként tevékenykedtek.

5.3. Az európai protestánsok találkozása Koreával

5.3.1. A keresztyénekkal való kapcsolatfelvétel

Mintegy hatvan évvel azután, hogy a portugál G. De Cespedes atya mint első külföldi Koreába került, találkoztak a koreaiak először európai protestánsokkal. *Jan Janse Weltree* és még két személy Hollandiából tűntek fel Korea keleti partjainál. Eddig az európaiakkal való kapcsolat kizárt dolog volt.

Ezért ez az esemény az őslakóknál nagy kíváncsiságot váltott ki. J. J. Weltree 1626-ban hagyta el hazáját, hogy Ázsiában kereskedjen. Útközben Japán felé tájfun érte el. És a Kyunju keleti partjára sodorta hajóját. Emberei feltétlenül beljebb akartak menni, mert a túléléshez vízre volt szükségük. Ekkor a nemzetközi érintkezésben nem hivatalos előírás volt: „Különleges vizsgálat és engedély nélkül a Koreai Királyság területét nem hagyhatja el senki, aki oda belépett.” J. J. Weltree nem misszionárius volt, hanem kereskedő. Mégis kiszolgáltatták, mivel mint keresztyén, a bennszülötteket hitbeli bizonyoságtételeivel hitre buzdította. Rá tekintettel kell lenni. Az első protestáns volt Korea földjén, akiről a történelmi hagyományokban utalás van. Ez teszi fellépését a koreai egyháztörténelemben jelentőssé. Egy további protestáns csapat 26 évvel ezután lépett a Koreai Királyság felségterületére. Ez is szerencsétlenül járt a tengeri úton. 1653-ban Korea legdélebb szigetére, Jejura érkeztek meg. A sziget nevét *H. Hamel* hagyta hátra, aki a csoport egyik tagja volt. Kereskedők voltak, útban Japán felé. 1653 nyarán tájfunba kerültek. Hajójuk Jeju szigete előtt elsüllyedt. A hatvannégy utas közül 36 maradt életben. 14 évig felügyelet alatt voltak Koreában. Tizenötnek sikerült hazaszöknie a harminchatból. Hitténykedésüknek nyomai megtalálhatók a királyi udvar aktáiban, sőt Japánban is. Hamel hátrahagyott egy maga szerkesztett élménykönyvet. Ebben néhány helyen bevallja, hogy

ő keresztyén. Amikor ez a könyv az európai olvasókörök között elterjedt, az érdeklődésnek elképzelhetetlen hullámain kavarta fel, mert az Korea egzotikus földjéről szólt, és Hendels kulturális és társadalmi tapasztalatait tárgyalta. A protestánsokkal való három találkozás nagy valószínűséggel az volt, amikor *Karl A. F. Gutzlaff* 1832-ben Korea nyugati partjain megjelent. A holland missziótársaság tagja volt. Ez is jelentős a koreai egyháztörténelem számára. Anglia két hadihajót küldött Kínába, hogy *J. William Amberstet* mint a királyság képviselőjét megvédje. A hajók neve: *Alcest* és *Lyra* volt. Kapitányai *Murry Maxwell* és *Basil Hall* voltak. A kwantungi kikötőben való tartózkodásuk alatt parancsot kaptak, hogy egy expedíciót szervezzenek. Ebben az időben *George Thomas Stanton*, aki Anglia Kelet-indiai Társaságának képviselője volt Kínában, elhatározta, hogy a Kelet-indiai Társaságot a maga céljára felhasználja. Ehhez alkalmas volt a protestáns misszionárius *Morrison*, akit tolmácsként foglalkoztatott. Magát tartotta az első protestáns misszionáriusnak Kínában. A kapitányok hajóikat 1816. szeptember 1-jén Korea nyugati partja középtájához irányították, és déli irányba indulva elkészítették a partvidék térképét. Az expedíció után akarták az érintkezést felvenni a koreaiakkal. Elérték Korea déli részét, és ott bennszülöttekkel találkoztak. Azt a kérésüket azonban, hogy a koreai falvakat meglátogassák, elutasították. Látták a sziget gazdagságát, és földrajzi kutatásokat végeztek. Mindkét kapitány rendelkezett Koreáról bizonyos előismeretekkel. Ismeretes volt előttük, hogy Korea úgy, mint Kína, ősi műveltségű ország és független királyság. Az expedícióban botanikusok és földrajztudósok vettek részt. A kínai útikalauz, az utazásvezető, aki az angolok és koreaiak között a megértésről gondoskodott, a koreaiakkal nem tudott írásbelileg is kapcsolatot teremteni. Ezért az angolok a Korea partjainál levő szigeteket a maguk módján nevezték el. Számunkra különösen érdekes az a tény, hogy az ellenőrzésre kirendelt felügyelő, *Cho Daebok* e találkozásnál más ajándékok mellett egy kínai nyelvű Bibliát is elfogadott. Visszatérése után 1818-ban közölte: „Felfedező utazás Korea nyugati partjain és a nagy Loochoo-szigeten”. Maxwell a kapitánynak a koreai felügyelővel való beszédéről is ír: „Semmiféle ajándékot nem akar elfogadni. Azonban barátságunknak nagyon örül. Ez bizonyos mértékig megnyugtatónak látszott számára. Végül elfogadta a Bibliát, és köszönetet mondott érte. Barátságosan váltunk el.”

„A hivatalnok nagy udvariassággal vette át az ajándék Bibliát, mintha az hivatalos okmány lett volna. A magatartása a Biblia átvételénél olyan kegyes volt, mint egy vallási szertartásnál, nyilvánvalóvá lett előttünk, hogy a koreaiak milyen elővigyázatosan bánnak a könyvekkel.” A hivatalnok a Bibliát különleges tisztelettel vitte magával. Jelentéséből azonban egészen mást olvashat ki az ember. Nem szívesen vette át a Bibliát: „Egy ember könyvet hozott nekünk. Amikor én vonakodtam azt átvenni, egyszerűen a hajónkba dobta. Összesen három könyvet kaptunk, mert még két könyvet a kis Lyra hajón adtak.” Egyiket nyomban a mi központunkba továbbították. Ez az esemény nemcsak egyháztörténeti szempontból fontos, hanem általános kultúrtörténeti jelentősége is van, ugyanis ezáltal került a koreai nyilvánosság elé először a Biblia hivatalos elfogadása. Határozottan állíthatjuk, hogy a protestáns misszió egészen fokozatosan ajtót nyitott Koreába, míg a katolikus egyház a nyugtalan politikai helyzetben a hibákat és az üldöztetést nem tudta elkerülni. Az európai pro-

testánsokkal való találkozás valóságos nyitási lehetőség volt a koreai misszió számára egy arra éppen alkalmas időben. Olyan történet ez, amely eddig homályba burkolózott. Ez a találkozás szellemi előkészítésnek is vehető, amely által a misszió magát Koreában cselekvőképessé bizonyította. Ha akkor még nem is volt konkrét missziói tevékenység Koreában, ez a találkozás mégis nagy jelentőségű a koreai egyház számára.

5.3.2. Missziók – expedíciók

1820-ig a keresztyén hitnek Koreával nem volt közvetlen kapcsolata. A század 30-as éveinek elején hatolt be az evangélium Korea földjére, amikor a misszionáriusok sokféle expedíciót szerveztek Korea megtérítésére. Jóllehet a misszionáriusok támaszpontjai Koreán kívül voltak, ezt az ismeretlen földet is meglátogatták. Nagy buzgósággal igyekeztek Koreában a hit elterjesztésével. Itt kell megemlíteni *Karl A. F. Gutzlaff*, *Robert Jermain Thomas*, *Alexander Williamson*, *John Ross* és *John MacIntyre* nevét.

Karl A. F. Gutzlaff mint az első protestáns lelkész jött Koreába. A keletnémet Pomanerániából származott. Halléban, a pietista mozgalom középpontjában végezte főiskolai tanulmányait. 1826-ban felvették a holland Missziótársaságba, és rövid betáviai tartózkodása után Bangkokba küldték, ahol eredményesen evangelizált. Azután felvette a kapcsolatot *Robert Morrison*nal, a leghíresebb kínai úttörő misszionáriussal. Ekkor adott Morrison K. A. F. Gutzlaffnak nagy mennyiségű kínai Bibliát, és ajánlotta neki, hogy Kína keleti tartományait misszionálja. 1832-ben a Kelet-indiai Társaság tolmácsának nevezték ki. A „Lord Amherst” hajón utazott, a kínai északkeleti partokon alkalmas kikötőhelyeket keresett. A Bibliákat szétszította ezen a vidéken, azután Korea keleti partjára jutott. A középső parti rész szigeteit is meglátogatta, és Bibliákat osztott szét a koreaiak között.

Gutzlaff azzal kezdte missziói munkáját, hogy a bennszülötteknek gyógyszerzt adott, és egészségükről gondoskodott. Hongjoo tartomány kormányzója, név szerint *Lee Minhee* és egy *Kim Yongsoo* nevű tengerésztiszt által eljuttatta a Bibliát és hittankönyvet a koreai királyhoz, *Soonjonghoz*. Hongjoo tartomány írástudója, *Yang Chich* segítségével sikerült a Miatyánkot koreai nyelvre lefordítani. A koreai bibliafordítás történetében ez volt az első lépés. A bennszülötteknek sok érdekességet adott: nyugati könyveket, ruhaanyagot, burgonyagumókat. Megtanította velük a borkészítést is. Ezáltal nagy tekintélyre tett szert. Soha nem feledte el azonban, hogy fő célja a misszió volt. Jelentésében erről az időről így ír: „Összegyűjtött értesüléseink alapján a fővárosban, Szöulban egyetlen európai sincs. Senki sem ismeri a keresztyénséget.”

Mielőtt Koreába érkezett, hallott a katolikusok üldözéséről. Ő azonban azt írja, hogy annak semmi nyomát nem találja. Visszatérésekor a hajón addig imádkozott, amíg a koreai partok végleg eltűntek a láthatáron. Koreai látogatása nagyon rövid volt. Missziói munkájának eredménye nehezen mérhető le. Ennek ellenére sem szabad a koreai misszióért kifejtett buzgóságát elfelejteni.

Robert Jermain Thomas Gutzlaff koreai látogatása után 33 évvel érkezett Koreába, az első protestáns mártír. 1840. szeptember 7-én született az angliai Walesben, és a londoni New College-ben végezte tanulmányait. Lelkészé 1863. június 4-én szentelték. A londoni Missziótársaság Sanghajba küld-

te. Feleségével, akivel 1863-ban lépett frigyre, decemberben érkezett Kínába. Megérkezésük után hamarosan megtudta, hogy felesége szervezte a nyári hőséget nem bírja elviselni. Ebből kifolyólag egy másik vidékre ment körülnézni, hátha ott felesége kibírná a hőséget. Távolléte alatt azonban felesége meghalt. Mély gyászában kapta a parancsot Londonból a Missziótársaságtól, hogy Pekingbe kell átköltöznie. 1865-ben Sandong tartományba került, ahol Alexander Williamson, a Skót Nemzeti Bibliatársulat igazgatója tevékenykedett. Az észak-kínai tartományban való tartózkodása idején találkozott koreai katolikusokkal: *Ja Pyong Kimmel* és *Sun-Il Choival*. A velük való beszélgetések késztették a koreai misszió megindítására. A koreai katolikusokkal való közösségben ismerkedett meg a koreai nyelvvel, és tanulta meg azt. Adott nekik egy kínai nyelven írt Bibliát. Egy vitorlással Koreába hajózott, hogy Szöul környékén evangelizáljon. Útközben egy vihar Mandzsúria partjára sodorta. Vissza kellett térnie Pekingbe.

1866 júniusában tudomást szerzett arról, hogy a „General Sherman” nevű amerikai kereskedelmi hajó Koreába igyekszik, beutazási engedélyt kért. A hajó kereskedelmi szerződést és kereskedelmi egyezményt akart Koreával kötni. A navigátor és a hajó más vezetői, akiknek sejtelmük sem volt a koreai földrajzi helyzetről, összetévesztették a Daedong folyót a Han folyóval, és minden engedély nélkül behajóztak az országba. A helyzetet súlyosbította egy szerencsétlenség is, amelynél a „General Sherman” elégett. A misszionárius halála drámai volt: A hajóról a bibliákat a partra dobálta, csak amikor a hajó már teljesen lángokban állt, vetette magát a vízbe. Előtte embereivel együtt imádkozott. 1866. szeptember 3-án érte a halál.

Park Choonkwon, aki R. J. Thomast lefejeztette, megtért, és 1899-ben meg is kereszteselkedett. Ő lett az első keresztyén Pyongyangban, amely várost később Korea Jeruzsálemének is szokták nevezni, s amely a koreai protestáns egyház központjává lett.

Egy ember, aki *S. A. Moffatt* vezetésével konfirmációra készült – azok közül volt, akik Thomastól kapták az Újtestamentumot. Thomas mártírhálálával felbecsülhetetlen értékű szolgálatot tett a koreai misszió számára.

Az 1866. esztendő, amikor A. Williamson Mandzsúria missziójába kezdett, Korea egyháztörténetének talán a legnehezebb éve volt. A katolikus keresztyének üldözése, Thomas mártíromsága, a francia hadiflotta támadása Koreában nagy nyugtalanságot keltett. Ugyanabban az évben jött létre találkozás a koreaiak és a Kínában és Mandzsúriában letelepedett skót presbiteriánus egyház misszionáriusai között.

A. Williamson lelkész a skót egyesült presbiteriánus egyházhoz tartozott, és 1863-ban ugyanazon a hajón volt, amelyen Thomas utazott Kínába. Együtt töltötték a telet Sanghajban. 1864-ben A. Williamson volt a felelős a Sangdong körüli missziói területekért. Átvette a Skót Nemzeti Bibliatársulat főtítkári állását is.

1866 áprilisában részt vett egy mandzsúriai misszióúton, ahol távolból Koreát is látta. Találkozott a koreai ügyvivővel, *Lee Poongik*-val és kíséretével. Nagyon meglepte, hogy a kíséret egyes tagjai mi mindent tudtak a nyugati tudományokról és a keresztyén hitről. Útjuk nemcsak Sangdong tartományba vezetett, hanem Észak-Kínában és Mandzsúriában folytatódott a missziói út, a Biblia terjesztése és az őslakosok

evangelizációja. Feljegyzéseiben ezt olvassuk: „Megkíséreltem az őslakókkal beszédbe elegyedni, s közben az ígét s a könyveket továbbadtam.”

Magától értetődő, hogy a Mandzsúriához közel fekvő Korea érdekelte. Thomastól Williamson sok értékes információt kapott a Koreával való érintkezés felvételével kapcsolatban. Arra is bátorította őt Thomas, hogy a Bibliát Koreában terjessze. Thomas halála végleg Koreához láncolta őt, és részt vett egy egész Mandzsúriát átfogó missziói úton, s egészen a „Koreai Kapuig” jutott. Williamson 1867. szeptember 9-én, egy évvel Thomas mártírhalála után utazott el. 1867 októberében érte el Williamson a „Koreai Kaput”, ahol néhány koreaival találkozott. Szétosztotta a Bibliákat és az evangelizációs iratokat. Észrevette, hogy a koreaiak magas képzettségűek, mert a kínai nyelvű leveleket megértették. Bízott abban, hogy nem fog sokáig tartani, míg Korea keresztyén országgá változik, és kereste a missziói lehetőségeket különféle irányban. A „Koreai Kapuhoz” vezető missziói útján Koreáról mindenre kiterjedő értesüléseket gyűjtött össze. Egész életét a kínai és mandzsúriai misszionáriusok szentelte. Mivel a koreai misszió érdekelte, más misszionáriusokat is – mint például R. A. Thomas és K. A. Gutzlaff, akiket szintén ez érdekelt – bátorított a szolgálatra. Ebből kifolyólag maga szervezett Korea határvidékén egy hosszú missziói utazást, amelyen a misszionáriusok, J. Ross és J. MacIntyre felvehették a kapcsolatot a koreaiakkal.

Williamson a koreaiakról való benyomásait így összegezte: „Sok Bibliát eladtam a lakosoknak. Vendégszeretetüket sohasem felejttem el.”

John Ross: Mandzsúriában néhány nagyváros, mint Uhchang és Bongchum voltak a támaszpontok, ahol megalakult és ahonnan szétterjedt a legelső koreai egyház. Ez nem volt véletlen, mert 1872 óta itt tevékenykedtek J. Ross és J. MacIntyre misszionáriusok, akik a skót egyesült szabadegyházhoz tartoztak. Williamsonnal azonos nemzetiségűek voltak. Felvették a kapcsolatot azokkal a koreaiakkal, akik kereskedni jártak Kínába.

A mandzsúriai missziói vállalkozások alapjául az szolgált, hogy R. A. Thomas magát, mint angolt a koreai misszióért áldozta fel. Magától értetődik, hogy J. Ross Uhchangot és Bongchumot azért választotta támaszpontnak, mert nem messze voltak Koreától. Az első találkozás alkalmával nem tudott pontos értesüléseket szerezni az általános helyzetről és Korea népességéről. Adatai szerint kísérletei oda juttatták, hogy a kereskedők Rosst kémkedéssel gyanúsították. J. Rosznak meg kellett elégednie azzal, hogy Kínából a Koreai-félszigetre pillanthatott. Lehangolt visszatérésekor sok koreaival találkozott a „Koreai Kapunál”. A következő évben felkereste ezt a „Kaput”, mert szándékáról nem mondhatott le. Ez az utazása nagyon eredményes volt. Nemcsak értékes tapasztalatokat szerzett Koreáról, hanem megismerkedett egy koreaival, aki szívesen segített neki a koreai nyelv megtanulásában. *Lee Eungchan* volt ez a koreai illető.

Azalatt, míg Lee Eungchan és J. Ross a koreai nyelvvel vesződtek, Eungchan teljesen keresztyénné lett. Segített J. MacIntyre-nek Lukács evangéliumát lefordítani koreai nyelvre. 1876-ban MacIntyre megkeresztelte őt, s így ő lett az első koreai protestáns keresztyén. Ekkor keresztesztelkedett meg néhány koreai, például *Lee Sungha*, *Paik Hongjoon* és *Kim Jiuki*, akik Korea északi részében voltak honosak, de

Mandzsúriában éltek. Ezek az első protestáns keresztyének kezdték a Bibliát J. Ross és MacIntyre segítségével anyanyelvükre lefordítani. 1880-ban János és Lukács evangéliumát fordították le, azután a másik két evangéliumot és az Apostolok cselekedetét. 1882-ben kiadásra került a János- és Lukács-evangélium, és 1887-ben nyilvánosságra került az egész Újszövetség.

J. Ross vezető szerepe nemcsak a bibliafordításoknál, hanem más könyvek publikálásánál is megmutatkozik. Már az figyelemre méltó, hogy Koreába érkezése előtt ilyen vállalkozásba kezdett. Az európai misszionáriusok expedícióinál a különbségek a protestáns és katolikus missziók között még világosabban szembetűnnek. Ezt igazolja *Paik Larkgeon* véleménye: „Ezek a különbségek a protestánsok és a katolikusok közötti mélyen gyökerező ellentétekből származnak. A koreai katolikusoknak nem volt semmilyen lehetőségük, hogy megismerjék a Bibliát. Ezzel ellentétben a protestáns misszionáriusoknak határozott céljuk volt a Biblia terjesztése és az evangéliumoknak a bennszülöttek nyelvére való lefordítása. A katolikusok beavatkoztak a politikába, a protestánsok távol tartották tőle magukat.”

Az európai misszionáriusok kitartó kapcsolatteremtő kísérletei és expedíciói nem jártak nagy eredménnyel. Mindez összefügg a történelmi egybehangoltsággal. Mindenesetre bemutatják a protestáns misszió kezdetét, és elindították a koreai missziót. A Biblia lefordítása koreai nyelvre és a koreai protestáns keresztyének figyelmen kívül nem hagyható eredményei nyilvánvalók ebből az időből a koreai egyháztörténet számára.

(Folytatjuk)

Felhasznált irodalom

- 100 years of Korean churches' growth. (Seoul: The Christian Literature Press, 1986, Seoul. A misszió elméletének fejlődése a koreai református egyházban Jae-Eun Ahn, Calvin J. Teológiai Akadémia, Komárom, 2000.
- A history of religion in Korea. Duk-Whang Kim, Daeji Moonhwa-sa.
- A short history of University Bible Fellowship. Jun ki Chung, Gospel Culture Publishing, Korea, 1992.
- An evaluation of discipleship training in the campus mission. Kim John, Oral Robert University, 2004.
- Aspects of Korean civilization 2. Eötvös Loránd University, Budapest, 2004.
- Budapesti Református Egyetemi és Főiskolai Gyülekezet missziói munkájának előmozdítása az egyetemi és főiskolai társadalomban. Tóth Zsuzsa.
- Buddhism in Korea. Dongkuk University Press, Seoul, 1993.
- Caring, growing, changing: a history of the protestant mission in Korea. Martha Huntley, Seoul, 1985.
- A prédikáció története a koreai egyházban. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- UBF kezdeti tagjainak evangéliumi szellemisége és missziós lelkülete. Lee Josua, Korea, 1994.
- „Valóban feltámadt”. (Szakdolgozata) Nyári Zoltán, BTA, Budapest, 2004.
- www.koreabaptist.net

Nemeshegyi Zoltán

A keresztyén vezetők lelkipondozása

Gyakran elhangzó megállapítás, hogy közösségünkben nincs a vezetőknek lelkipondozója. Ez részben igaz, mert intézményesen, kötelezően kijelölt mentoraik nincsenek azoknak, akik az egyház vagy a gyülekezet vezetői vagy kerületi tisztségviselők. Másrészt viszont meggyőződéssel vallom, hogy minden Istentől elhívott szolgálattevőnek van lelkipondozója.

A keresztyén vezető legfőbb lelkipondozója az elhívó Úr

Lehet, hogy hitetlen körökben azt mondják, ez nem számít, mi pedig azt tapasztaljuk, hogy ez az, ami igazán számít. Isten nélkül bármilyen szolgálatot vállalni és betölteni a közösségben vakmerő vállalkozás. Szomorú esetek bizonyítják, hogy elhívás nélkül nem is bírja az ember végig a szolgálatot, legyen az lelkipásztori vagy más gyülekezeti tisztség. Alapvető, hogy a keresztyén vezetőnek Istentől legyen elhívása, amit csak megerősíthet a gyülekezeti többségi szavazás. Fontos, hogy a gyülekezet, a közösség többségi szavazata is visszaigazolja az elhívás tényét. Vannak, akik azt kérdezik, hogy akkor Isten választ vagy a gyülekezet. Én abban a hitben élek, hogy a kettő nincs ellentétben egymással. Az általam ismert gyülekezeti és közegyházi szavazásokat mindig imádság előzte meg, amikor Isten vezetését és az annak való engedelmisséget kértük. Ha valaki mégsem a Lélek vezetésének engedett, az nagyon sajnálatos, de föltételezhetjük minden hívő emberről, hogy figyel az Úrra. Ebben az esetben a többségi szavazást fogadhatjuk az Úr akaratának, és nem kell ezt azzal ellenkezőnek tartani. Isten az elhívó, és ő, aki elhívott a szolgálatra, később is gondoskodik arról, hogy karbantartson bennünket. Kiválasztásunk és elhívásunk nem úgy történik,

mint ahogy a hétköznapi életben. Az emberi kiválasztás általában a legjobbakat célozza meg. Az ember igyekszik a legtehetségesebbeket kiválasztani. Bizonyos sportágakra már óvodás korban kiválasztják a legjobbakat, és elkezdik őket fejleszteni. Isten megengedheti és meg is engedi magának, hogy nem a legjobbakat hívja el szolgálatába, vagy akik magukat alkalmasnak tartják. Akiket ő elhív – bár ők maguk tiltakoznak: „fiatal vagyok”, „nehéz beszédű vagyok”, sorolják a kifogásokat –, azokban megerősíti a felismerést, az ígéretet, hogy „én veled leszek” (2Móz 3,12). Ha ő az elhívottakkal van, akkor egészen biztos, hogy később sem hagyja magukra őket.

Emlékszem egy versre, ami erről szól:

Ha szól az Úr,
Adj!
De Uram, üres a szívem és mind a két kezem.
Szólj!
De Uram, nincsen semmi mondanivalóm nekem.
Szolgálj!
De Uram, ha nekem szolgálnak, én azt keresem.
Szeress!
De Uram, minden más, de szeretet nincs énbennem.
Menj!
De Uram, utadon béna vagyok, tehetetlen.
Adj, szólj, szolgálj, szeress,
menj, ha mondom neked, és én veled leszek.
Uram, akkor megyek.

Hiszem, hogy ezt átéltük valamennyien elhívásunkkor. Azért szeretnék erre visszautalni, hogy ne felejtjük el, hogy volt és van lelkipondozónk. Akkor is, ha vannak olyan időszakok, amikor úgy érzi az ember átmenetileg, mintha még Isten is elhagyta volna. Ez lehet a látszat, az érzés, de mi ne az érzéseinkre, hanem a tényekre hagyatkozzunk, és ez az, hogy aki elhívott, nem hagy cserben minket. Ezért mondja Péter apostol: „Ezért tehát, testvéreim, igyekezzetek még jobban megerősíteni elhívásotokat és kiválasztásotokat, mert ha ezt teszitek, nem fogtok megbotlani soha.” (2Pt 1,10)

Ez a legkisebb szolgálattól az emberileg legnagyobbnak tartott szolgálatig igaz. Ha azt gondoljuk felelős szolgálatunkról, hogy azt mi ügyeskedtük ki magamnak vagy mi érdemeltük ki, akkor jogosak lehetnek bizonytalansági érzéseink, de ha meggyőződünk az induláskor, hogy az Úr hívására indultunk, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem tévedtünk, és a legnehezebb időszakokban is rá számíthatunk.

Isten azonban nemcsak elhívónk. A velünk való kapcsolata sokkal korábbra nyúlik vissza. Először az ő tervében és gondolatában voltunk,

Caravaggio: Emmauszi vacsora

majd ő adott életet szüleinken keresztül. Már az anyaméhben is gondja volt ránk. Kinek van Istene kívül olyan mentora, aki már megszületése előtt gondozta őt? Csak a Mindenható az. Ő adott életet, az újjászületés által új életet, az elhívás által pedig megbízást a lelki munkára. Nem hagyott és nem hagy magunkra munkánk terhével, számíthatunk a segítségére. Sokszor énekeljük gyülekezeti énekeskönyvünk 323. énekében: „Velem van a nagy próbákban, Jézus, a legjobb barát, Reá mindig számíthatok. Számíthat-e ő is rám?” Tehát nem az a kérdés, hogy mi számíthatunk-e rá, hanem hogy ő számíthat-e ránk.

Miben áll Isten lelkigondozó munkája? Szolgatársak, szolgálattevő munkatársak között nem tudok és nem akarok újat mondani. Az a célom, hogy megerősítsek mindenkit, magamat és magunkat abban, amit tudunk, hiszünk és vallunk, hogy ebben a bizonyosságban végezzük tovább szolgálatunkat.

Az Úr igéje által folyton tanácsol, gondoz és erősít bennünket. Csak rajtunk múlik, hogy a Bibliát ne csak munkaeszközként használjuk, megmondva belőle másoknak, miként éljenek, miként viselkedjenek, hanem engedjük, hogy először nekünk szóljon. Ha így olvassuk Isten igéjét, akkor olyan lelkigondozói irodalom áll rendelkezésünkre, amely minden mást felülmúl. Mindig időszerű, személyre szabott lelkigondozói segítséget kapunk belőle Istentől.

Az Úr lelkigondozása történik az imádságaink által is. Ő maga biztat, hogy „*kérjete, és adatik nektek, keressetek, és találtok, zörgessetek, és megnyitattik nektek*” (Mt 7,7). Ha élünk ezzel a lehetőséggel, megerősödünk általa. Pályázatokon meghirdetnek bizonyos anyagi eszközöket, hogy a pályázók között kiosszák, de ahhoz hogy valaki elnyerje a támogatást, élni kell a lehetőséggel. A Mindenható följajánlotta nekünk: kérjete, és kaptok. Élünk-e az imádság lehetőségével annyira, amennyire élhetnénk, és amennyire szükséges lenne?

A keresztyén vezető második lelkigondozója az Úrtól kapott házastárs

Ezt valamennyien megerősíthetjük, akik házasságban élünk. A cinikusok másként gondolkodnak erről. Azt mondják a házasulandóknak, hogy majd megtudjátok, hogy mi a boldogság, de akkor már késő. Én vallhatom sokakkal együtt, hogy az Úrtól kapott házastárssal ez nem így van. Nem a múlt-ra kell nosztalgiával tekinteni, hanem örömmel vehetjük az Úrnak azt az ajándékát, akit a házastársunk személyében adott. Gondoljunk most arra, amit házastársunk által Istentől kaptunk!

A lelki munkás számára a házastárs nem ingyencseléd, hanem Isten kinyújtott karja felénk. „*Azután ezt mondta az Úristen: Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat.*” (1Móz 2,18). Ismerjük az ősi ígétet, és milyen jó, ha ezt meg is tapasztalhatjuk. A szolgálati helyre való hívással és elfogadással kapcsolatban hallottam már és hallottunk olyan bizonyágtételt, hogy ezt még a feleségével sem beszélte meg a szolgatárs, csak az Úrral, és a házastárs ennek engedelmeskedett. Bevallom, nálunk az volt a gyakorlat, hogy együtt imádkoztunk az Úrhoz, és az Úr külön-külön kimun-

kálta bennünk a választ, s így egységre jutva fogadtunk el minden újabb meghívást. Egyiket sem kellett megbánnunk. Tehát hogy ki milyen mértékben él az imádkozás lehetőségével, a feleséggel mint lelkigondozóval az együtt imádkozásban is, ez a mi felelősségünk. Én azt mondhatom személyes bizonyágtételként, hogy az Úrtól való házastárs a második lelkigondozó. Nyilván ez azt is mutatja, hogy nem az első, mert Isten az első, de az emberi segítségek között az Úrtól kapott házastárs az első.

A keresztyén vezető második lelkigondozója az Úrtól kapott házastárs. Kerry Egan hospice-lelkigondozói szolgálatot végez

Forrás: filmfreak.freeblog.hu

A keresztyén vezető harmadik lelkigondozója az Úrtól kapott barát és szolgatárs

Jó visszaemlékezni szolgálatomra, hogy mindig voltak olyan barátaim, olyan Úrtól kapott lelki testvérek, akikkel megbeszélhettem gondjaimat, akiknek kiönthettem a szívemet. A velük való beszélgetésekben nem kellett arra figyelmem, hogy mit mondhatok el, nem kellett attól félnem, hogy majd továbbmondják, kitarhattam szívemet előttük. Tőlük kaptam bátorítást a próbák idején, vagy ha örömmel volt telve a szívem, akkor azt oszthattam meg velük. Tehát az Úrtól való barát Isten ajándéka. Vannak, akik azt mondják, hogy a testvéri kapcsolat több a barátinál, különösen a lelki testvéri kapcsolat. Mások bizonygatják, hogy a baráti kapcsolat a több. Nem állítanám szembe a kettőt. Sok testvérünk van, s valóban igaz, hogy a testvéreinket nem magunk választjuk, a barátainkat megválaszthatjuk. Emlékszem, hogy nagyobb fiam egyszer így imádkozott: „Köszönöm, Uram, hogy az öcsém nemcsak a testvérem, hanem a barátom is.” Persze úgy kezdődött náluk is, ahogy általában a testvérek között szokott lenni: macska-egér harc folyt közöttük. Volt idő, amikor kimondottan vetélytársai voltak egymásnak, de ebből kinőtt a kapcsolatuk, és jó barátokká lettek. Szolgatársak között is van rá példa, hogy a testvér baráttá is lesz. Ez ok az öröme, a hálaadásra. Van erre egy közismert igénk, mely így szól: „Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik.” (Példabeszédek 17,17) Az igazi barát, az igazi lelki testvér az, akinek mindig számíthatunk a tanácsaira, mindig számíthatunk szinte véleményére, segítségére.

Egy afrikai közmondás így szól: Akinek van egy jó barátja, annak nincs szüksége tükörre. A jó barát hűen tükröz vissza. Nem érdek alapján, ezért nélkülözhetetlen a lelki munkában is a jó barát. Az ige azt mondja, „*jaj az egyedülvalónak!*”. A teológiai hallgatókat arra buzdítjuk, hogy legyenek jó barátaik, mert ez később a szolgálat idején is nagyon megerősítően hat. Tehát Isten lelkigondozásának eszköze lehet a jó barát, a szolgatárs.

A keresztyén vezető negyedik lelkigondozója az Úrtól kapott kritikus

Vannak, akik úgy gondolják, hogy kritikusra nincs szükségük. Dávid elhitte és vallotta, hogy a kritikusaink is lehetnek Isten lelkigondozásának eszközei. 2Sám 16,5–14-ben olvashatjuk, hogy Simei szidalmazza Dávidot:

„Amikor Dávid király megérkezett Bahúrumba, kijött onnan egy ember, aki Saul rokonságából való volt, név szerint Simei, Géra fia, és amint ment, egyre ócsárolta őket. Sőt követ hajigálta Dávidot és Dávid király szolgálait, bár jobbról és balról ott volt az egész hadinép és az egész testőrség. Így ócsárolta őt Simei: Gyere csak, gyere, te vérengző és elvetemült ember! Megtorolja rajtad az Úr Saul házának minden kiontott vérét, aki helyett te király lettél, és odaadta az Úr a királyságot fiadnak, Absolonnak. Most te kerültél bajba, mert vérengző ember vagy! Akkor ezt mondta a királynak Abisaj, Cerúja fia: Hogy meri ócsárolni az én uramat, királyomat ez a döglött kutya?! Hadd menjek oda, hogy levágjam a fejét! A király azonban ezt mondta: Nem rám és nem rátok tartozik ez, Cerúja fiai. Mert ha ócsárol, és ha az Úr mondta neki, hogy ócsárolja Dávidot, akkor ki mondhatná neki: Miért tette ezt? Majd ezt mondta Dávid Abisajnak és összes szolgájának: Ha még a fiam is az életemre tör, aki pedig az én véreből származik, mennyivel inkább ez a benjámini! Hagyjátok, hadd ócsároljon, hiszen az Úr parancsolta neki. Bárcsak rám tekintene nyomorúságomban az Úr, és javamra fordítaná azt, hogy ma ócsároltak engem! Dávid továbbment embereivel az úton, Simei pedig vele átellenben a hegyoldalon menve egyre ócsárolta, kövekkel dobálta, és port szórt feléje. Így jutott el a király és a vele levő hadinép fáradtan a Jordánon túlra, és ott pihenőt tartottak.”

Hát lehet így is gondolkozni? Simei nem is csak kritikus volt, hanem szidalmazó. Nem is csak ellenfél, hanem ellenség. Dávidnak mégis joga volt úgy tekinteni rá, hogy az Úr megengedte, hogy „az Úr parancsolta neki”. Mi sokszor csak a „pátyolgatást”, a simogatást, a helyeslést tartjuk lelkigondozásnak, pedig lehet, hogy aki szemünkbe hízeleg, az mögöttünk minden rosszat elmond rólunk. Ezt gondoljuk mi lelkigondozásnak, amitől azonban sokkal becsületesebb az, amit Simei tett. Kemény volt, de őszinte. Dávidnak javára szolgált ez a kritika. Az Úr alázatossá tette ennek elfogadására. Vannak azonban mai követői is Dávidnak. Kilépve a bibliai időkből, egy kortárs lelkipásztor, Gerzsenyi Sándor ezt írja a *Hálaadó zsoltár* című versében:

„Köszönöm a karmos embereket,
hűtlen barátokat, és hű ellenségeimet,
kik kusza ábrákat karmolnak naponta arcomba,
szívembe.
Tudom, újjuk hegye nagyon sokszor
a te szent akaratod eszköze, hogy kiformáld rajtam

arcodnak egy-egy drága, finom vonását.
Mígnem kiábrázolódik Krisztus hatalmas lénye
bennem.”

Az *Első kéve* 243. oldalán található ez a vallomás, ez a hitvallás. Egyetértek vele, és elmondhatom, hogy a rosszakaróim engem is türelemre és állhatatosságra tanítottak. Olykor rosszindulatból is mondhatnak olyan igazságokat az emberek, amiket érdemes megszívlelnünk. Ha a villamos elől vagy a szakadék széléről az ellenségem keményen rántana vissza, akkor is hálásnak kellene lennem érte, hogy ezt megtette. Gerzsenyi Sándor azt mondja, hogy a hű ellenségeket is köszöni, és még a hűtlen barátokat is. Azt gondolom, hogy ha van, egy Simei-féle következetes ellenfél többet ér, mint egy hízelgő barát, aki cserben hagy, amikor a segítségére lenne szükség.

Végül a keresztyén vezető ötödik lelkigondozója saját maga lehet

„Viseljeteek hát gondot magatokra és az egész nyájra... amelynek őrizőivé tett titeket a Szentlélek!” (ApCsel 20,28)

Rembrandt van Rijn: Pál apostol a börtönben

Van önrészességünk is a lelkigondozásban, de erről most nem szólok részletesebben, mert ez külön előadás lehetne. Öt típusát említettem a lelkigondozásnak. Isten gondozásától eljutottunk az önmagunk gondozásáig. Adj meg a mi Mindenható Urunk, hogy mindegyik eszközzel élve legyünk az ő hűséges szolgálói!

A Budapesti Egyházkerület gyűlésén, a Budapest,
József utcai imaházban 2012. január 14-én
elhangzott előadás szerkesztett változata

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Hegyí András

A hódító jellegű „evangéliumi” mozgalmak főbb jellemvonásai

Ezek a mozgalmak – szinte mindegy, hogy milyen néven nevezik őket – sajátos vonásokkal rendelkeznek. Magabiztosak, sikerorientáltak, vidámak, hangosak, pörgősek, lendületesek, lehangzó stílusúak, vonzóak, látványosak, ingerlők, újszerűek, fiatalosak, barátságosak, pozitív beállítottságúak. Hogy mennyire nem bibliai, hanem – akár tudatosan, akár ösztönösen – bizonyos csoportdinamikai törvényszerűségek szerint működnek, mutatja alább a lexikonból származó szakkifejezések tömkelege.

Ezekben a közösségekben általában a vezetők abszolút tekintéllyel rendelkeznek, kritikátlan körülrajongásuk a csoport tagjai számára mintegy magától értetődő (*csoportmilió*). A közösség sajátos tanításának és kegyességi gyakorlatának a gyors, kritikátlan és tömegnyomás alatti átvétele (*ideológiai totalitárializmus*) a szokásos belépő, amit akár „megtérés-ként” is lehet értelmezni. A közösség tagjainak kiskorúsítását *manipulatív* módon, az önkontroll kifejlesztésével, a közösség normáitól való eltérés esetén büntudat gerjesztésével lehet leg-

könnyebben elérni. Végül – ha az egyéni kezdeményezés, egyéni vélemény, saját gondolatok, érzelmek elnyomása megtörtént – már csak úgy éreznek, gondolkodnak, tesznek, ahogyan tréningezték őket. Ettől kezdve az érdeklődésnek, a tanítás újszerűségének állandó zajos ébrentartása a fontos. Ezért kell a programban mindig valami meglepő, valami csiklandósan érdekes. A mozgalom sikerességének fenntartása létkérdés (*permanens kézbentartás*). Különben a közösség irányvétele kicsúszna a vezetők kezéből.

Cél, egyben a mozgalom fennmaradásának eszköze az intenzív, szinte fárasztó érzelmi túlterhelés is. Például: „Józsí, szeretünk, Józsí, szeretünk!” „Te fantasztikus vagy!” („szere-tet”-bombázás). Hogy jó érzéseket keltsenek azokban, akiket sikerült a közösség számára meghódítani. Illetve a félelmek, az előítéletek, a büntudat betáplálása: démonoktól, Szentlélek ellen elkövethető bűntől (ami legtöbb esetben a vezetők hitelességének kétségbevonása). A vezetők sem pénzügyileg, sem a szervezet működtetésének mikéntjével soha nem számolnak el senkinek. Adott esetben nincs is közvetlen kapcsolatuk az egyszerű tagokkal, csupán egyes kiváltságosokkal, akik részt kapnak a rájuk vetülő tekintélyből (sok esetben anyagiakból is), akiket keresztül a vezetői akarat érvényre jut. A vezetők csak a pódium magasából találkoznak a többiekkel. Őket ünneplik, miközben elérhetetlenek. Beszélgetni nem lehet velük, erre nem adnak lehetőséget bárkinek.

A mozgalom működtetéséhez lényeges az állandó aktivitás fenntartása is, valamint a tudatra zsongítólag ható túl hangos, zajos éneklés, a profi felszerelés kellékei által generált dalok: basszus és szólógitár, szintetizátor és dob dübörgése hatalmas hangerővel zúdul a hallgatók arcába. Ezenkívül a vidám játékok, pörgős programok, szünet nélkül ismétlődő tevékenységek, viharos tetszésnyilvánítások, taps, ritmikus mozgás, tánc stb. lehetetlenné teszik az elgondolkodást. A csendre, a magányra, a visszavonultságra, az elmélyedésre nincs sem mód, sem idő. A tudat és az érzelmek állandó bombázása – példának okáért maximális hangerő és minimális távolság – által az intim szféra megsértése olyan módon megy végbe, hogy a résztvevő nem is sejtí, hogy valójában mi is történik vele (*verbális + érzelmi stressz*).

Az új tagokat toborzó technikákkal szerzik. Azért nem ezzel kezdtem, mert mire valaki feleszmélne, már kialakul egyfajta kötődés. Sok esetben

Némely esetben a közösség sajátos tanításának és kegyességi gyakorlatának kritikátlan és tömegnyomás alatti átvétele a szokásos belépő, amit akár „megtérésként” is lehet értelmezni

eleinte nem is adnak világos képet sem a szervezetről, sem a „megtérés” céljáról. Az érdeklődők nincsenek tisztában azzal, hogy mibe is keverednek. Sokszor a célcsoportok a hátizsákos fiatalok, mert éppen nincsenek a megszokott környezetükben, napi tennivalóik védelme alatt. A csoportban – főleg a kezdők esetében – a kétkedő vagy ellentétes vélemények negatív

Rajongó megnyilvánulások vallási vezetők iránt a Fülöp-szigeteken

minősítéssel, a felmerülő kérdések leszerelése állandó pszichés nyomással történik. Az intenzív képzések, a kötött programok, a tréningek, a tömegmozgató fesztiválok nem hagynak időt az események nyugodt körülmények között történő átgondolására.

Kiszámítottan tudatosan vagy spontán módon *tudatkontroll* módszereket alkalmaznak, „átprogramozási” technikákkal élnek. Lényegileg törölni akarják a személyiség múltját, és új személyiséget akarnak felépíteni (*agymosás*). Figyelmeztetik az újoncot, hogy a csoporthoz nem tartozók, a kívülvalók majd valószínűleg nem értenek velük egyet, amikor látják rajtuk a változást. „Vigyázz, az egyetlen mód, hogy ellenállj, ha szóba sem állsz velük, vagy nem figyelsz arra, amit mondanak.” Ha valaki ki akar lépni, nem engedik neki, hogy egyedül maradjon. Amikor valakinek az arcán megjelenik a kétség, azonnal elcsípi, és rajongókat szabadítanak rá.

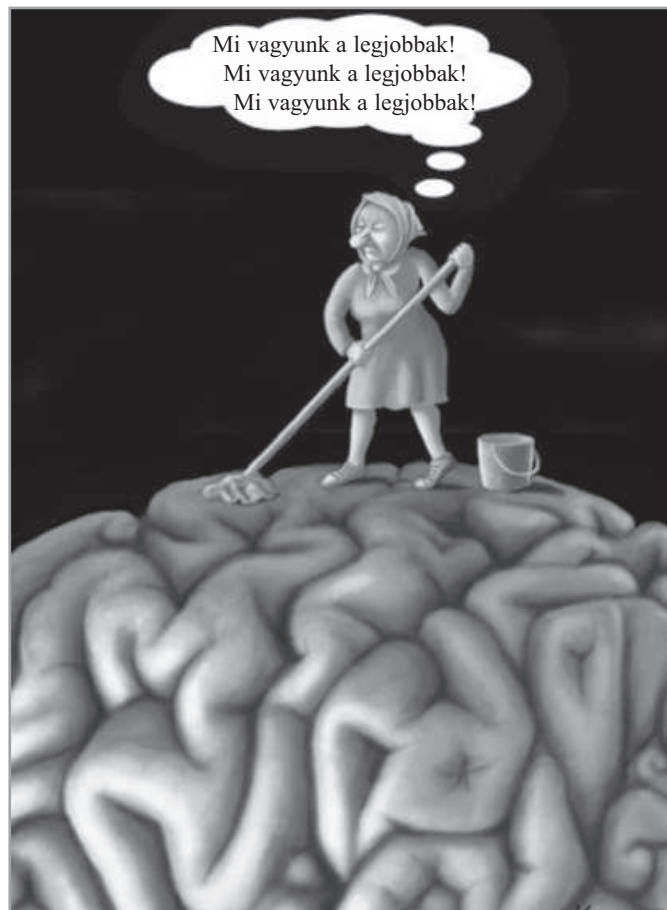
A társadalomban általánosan elfogadható viselkedési minták határait állandóan sértik, és ha ebből problémáik adódnak, ezt a hit bátorságaként aposztrofálják. Viszont a megtámadottságot ellensúlyozza az állandó happy-hangulat, gyakoriak a felkiáltások: „Ólé!”, „Wow!”, „Yes!”, „Úúúú!”, „Fantasztikus!”, „Halleluja!”, „Szuper!”, „Király!”, „Buli!”, „Mi vagyunk a legjobbak!” stb. (*érzelmi függő viszony*).

A tömegnyomás következtében a csoporton belül azonnossá válik a szóhasználat (*technikai zsargon*). Természetellenes monoton vagy kántáló hanghordozás alakulhat ki, furcsa, idegenszerű mosolygóssá válik a tekintet, vagy fagyos vigyorra torzulhat, miközben oldottnak látszani akaró ideges görcsösség jellemzi. A spontaneitás, a szabad kezdeményező készség, a humorérzés, a független gondolkodás, koncentrációképesség elvesztése.

Fontos az elszigetelés más közösségtől, gondolatrendszer-től, adott esetben a saját családtól is. A csoportra ráhangolódó, a meghódított fiatal egy idő után nem akar az övéhez hazamenni, vagy ha hazamegy, nincs közös témájuk. Idegennek érzi magát odahaza, nem képes kommunikálni családtagjaival. Igyekeznek egymással szembefordítani a korosztályokat is, és természetesen a fiatalokat favorizálni.

Jellegzetes vonásuk, hogy körbeülnek, elmondják, ki honnan jött, meghallgatják az elefántról és a vak emberekről szóló mesét. Hogy minden vak elmondta, az elefánt megtapogatása után mit tapasztalt. Az egyik a lábát fogta meg, tehát oszlopnak vélte, a másik az ormányát, tehát csőnek, de egyik sem érzékelte az egészet, hiszen vakok voltak. Azt az élményt szuggerálják, hogy egyedül ők látnak helyesen, a többi keresztyén pedig vak.

Úgy fogadják a kezdőket, mint a királyokat, végül addig „képezik”, gyúrják, tréningezik őket, hogy szinte *zombikat* csinálnak belőlük. Mivel a „megtérés” manipuláció következménye, ezért sokan hosszabb vagy rövidebb idő után elhagyják a közösséget. Ez a lendületes szektaszellemű csoport nem igényli, sőt mintegy meg is akadályozza az elmélyültebb gondolkodást, a személyesen megharcolt hitbeli meggyőződést. Ha valaki erre mégis eljut – és már korábban meg nem botrányozott a csoportszellem korlátozásain, a szajkózott mondatok felszíniességén és ürességén –, legtöbbször meghaladja az addigi „hitét”. Ez majd mindig azzal jár, hogy el is hagyja az ilyen jellegű közösséget, és keres magá-

nak egy lelkiileg egészségesebb keresztyén gyülekezetet. Ilyet talál a népegyházakban is, de nagyobb az esélye annak, hogy egy hagyományos evangéliumi gyülekezetben találja meg hosszú távú lelki otthonát.

Amerikában az ilyen jellegű közösségek száma meglehetősen nagy és sokféle. A legismertebbek: Moonie-k Unification Church (Egyesítő Egyház), Isten Gyermekei, Love Israel, Divine Light Mission (Isteni Fény Misszió), Hare Krisna, Mind Dynamics, Személyes Találkozás a Szentlélekkel Misszió, Erhard Seminars Training, Kreatív Közösség Projekt, Alfa-kurzus, Scientology, Ticket to Heaven (Jegy a mennyországba).

Az Egyesült Államokban az 1960-as évektől napjainkig létrejövő karizmatikus vagy paraegyház jellegű mozgalmak hatására a fiatalokon hirtelen hatalmas személyiségváltozás ment végbe. „Megtértek.” Elhagyták családjukat, kiszakadtak addigi környezetükből, félbehagyták iskolai tanulmányaikat. Miután a szülők megtalálták gyermekeiket, egy-két hét után azok már nem voltak ugyanazok, mint korábban. Ezek a válási mozgalmak szinte iparágak minősülnek, és rengeteg pénzhez juttatják a vezetőiket.*

Szempontunkból két érzékeny pont van, ahol a hagyományos baptista értékrend veszélybe kerülhet általuk. Az egyik az, hogy lassú beszívargása következményeként a gyülekezet maga változik meg oly módon, hogy néhány év vagy évtized múlva már az a gyülekezet nem ugyanaz a gyülekezet, mint ami addig volt. A másik, hogy elsodorja a gyülekezet ifjúságát. Szétnézünk, és egyszerre csak eltűntek a fiatalok. Ha csak néhány jellemvonás jelenik meg, ezekből a hazánkétól idegen kultúrában megjelenő vallási képződményekből, várható annak tolatkodó előretörése. A baj az, ha kevesen veszik észre, hogy miről is van szó.

Mit tehetünk? Ha szétárjuk a kezünket, az semmiképpen nem segít. Ha nem ismerjük ki magunkat, az a veszély, hogy csupán sodródunk. Az egészséges kíváncsiság vagy a jó meggátolásának büntudata bárkiben felébreszthető. Főleg akkor, ha ez az attitűd *úgymond* az evangélium terjesztésének újabb és hatékonyabb eszközeként jelenik meg. Tájékozódni ma muszáj, a tájékoztatatlanság naivitást eredményez, ez pedig életveszélyes.

Ugyanakkor nem is gondoljuk, hogy mennyi jó lehetőséggel rendelkezünk gyülekezetünk tagjainak és főleg fiataljainak hitbeli egészsége megóvására. Ezeket is számba kell venni, és bátran élni velük, vagy ha szükséges, felerősíteni.

Az egyik legfontosabb, amit tennünk kell, hogy a Szentírás átfogó igazságait állandóan tanulmányozzuk és tanítsuk! Ne kiragadott textusokat prédikáljunk, még az ellenhatás kedvéért se! Az Ige igazsága nem biztos, hogy azonnal érdekessé válik a fiatalok számára. A pillanatnyi hatása lehet halványabb, de az igei igazság hatása tartós, sőt örök, mert emögött a Mindenható tekintélye, sőt személyes elkötelezettsége áll.

A másik fontos lehetőségünk a megjátszás nélküli, őszinte, szeretetteljes és fegyelmezett gyülekezeti légkör. Ennek minden eleme fontos. A pörgős, sikerorientált módszerekbe a csalódás szinte bekódolt. Először is, mert a psziché egy idő után kifárad, és a szenzációk is egy idő után kifakulnak. Rájönnek a megvezetettek, hogy ott is csak emberek élnek, akik ugyanolyan gyarlóságokkal terheltek, mint bárhol másutt a világon bárki.

Azután: gondosan ügyelni kell a generációk, a családok, a barátok között lévő egészséges kapcsolatokra. Semmilyen „tekintély” részéről gerjesztett, de a szakadások irányába ható nyomásnak nem szabad engedni. Nem kell vitatkozni, feleslegesen győzködni. Megszólalni is csak akkor érdemes, ha már a sodrásba került fél egyáltalán figyel arra, amit mondunk. Akkor is csak módjával. De a stabil és normális emberi viszonyok vonzóak, és egyben beszédek. Az okos szó, a nyugodt légkör már önmagában gyógyítólag hat, főleg azok számára, akik megbetegedtek. Fontos, hogy legyen hova visszatérnie annak, aki a kegyes narkotikum hatásától már szabadulni szeretne. Ma egyébként is minden meglévő természetes emberi közösség igen nagy érték. A normális gyülekezeti közösségnek viszont nem szabad ellenközösséggé válnia vagy megpróbálni ugyanúgy pörögni. Ez egyébként is álságos lenne, mert nem a saját arculata. De zsörtölődni, állandóan másokkal harcolni, másokat minősíteni sem kell.

A megbocsátás és a felejtés készsége isteni tulajdonság, de nem elsajátíthatatlan az embereknek sem. Ha ez nem működik, és nem párosul nagyfokú türelemmel és jóindulatú bölcsességgel, amely ragaszkodik Isten igazságához, de megértő és segítőkész az eltévelyedett felé, akkor maga az egészséges közösség nehezíti meg vagy teszi lehetetlenné az eltévelyedett hazatérését. Esetleg anélkül, hogy ennek a tudatában lenne.

Amikor tömegesen hagyják el fiataljaink gyülekezeteinket, egyébként is komoly önvizsgálatot kell tartanunk, adtunk-e rá okot? Ez korántsem olyan biztos. Ha olyan dolgokkal vádolnak, amelyeknek nincs alapja, nem szabad bedőlni és taktikai okokból felvállalni a büntudatot. Ha viszont jogos a kritika, nem szégyen megtérni nekünk sem, és megváltozni sem. A bűnbánat elvárása nem lehet egyoldalú. Ha csak a megtévedtektől várjuk, és mi magunk példát nem adunk erre, a dolgok rendeződésének gátjaivá válunk. Ugyanakkor illik tudni, hogy a bűnbánat elsősorban nem embereknek szóló látványosság, hanem Isten és az ember között végbemenő folyamat. Ha pedig nem követi a bűnből való kiépülés, akkor befel-

jezetlen folyamat. A megtérés leggyakrabban magában foglalja az egymáshoz való „megtérést” is. Persze nem a kiegyezést, a cinkosságot, hanem a tisztulást, ami minden esetben a Szentlélek műve.

Aztán: hinnünk kell Istenben, még akkor is, amikor iránta való engedelmségben járunk, és mégis (vagy éppen ezért) átéljük az egyik legnagyobb traumát, hogy saját utódaink is belesodródhatnak kétes, de mozgalmas csoportok hálójába. Ha mi kudarcot is vallunk mint szülők vagy lelkipásztorok – telik az idő, változnak a körülmények –, és Isten felülírja a kialakultakat és véglegesnek vélt szituációkat. Sőt egyedül ő az, aki e folyamatokat jó irányba képes befolyásolni. Nyitottnak kell lennünk arra, hogy vajon Isten mit fog lépni. Miközben szilárdan meg akarunk állni mellette, ez a nyitottság képessé tesz arra a rugalmasságra, amely nélkül belemeredhetünk a magunk igazába. Amikor azt mondjuk és hisszük, hogy Isten a világ Ura, azt is hinnünk kell, hogy a világban végbemenő történeteknek is Ura. Miközben sok érthetetlen dolog történik velünk, nem csúszott ki kezéből az események irányítása.

Azt is érdemes számításba venni, hogy a klasszikus baptista gyülekezetekben is volt mindig egészséges nyüzsgés. Voltak és vannak hit-mélyítő, evangelizációs, különböző ünnepi, hálaadó, jubileumi stb. alkalmak. De ezek a maguk helyén következtek, nem érte ott egyik a másikat. Egyik vezetőnk azt mondta egykor, hogy a jubileumok azt az üzenetet hordozzák, hogy „voltunk ám valamikor”. Nem vette észre, hogy az elnyomott időkben a jubileumok kitűnő evangelizációs lehetőségeket kínáltak, hiszen hivatalosan evangelizálni nem, de jubilálni lehetett.

Ezek az események azonban a nyugodt, építkező életmódot fűszerezték, de nem szorították ki. Mintha egy családban állandóan ünnepelnének: a névnap, születésnap, karácsony, kerti parti stb. jelentenék a lényegét, a család valódi összetartó erejét, takarítás, főzés, mosás, vasalás, bevásárlás, kerti munka helyett is. Előbb-utóbb ez a család lepusztult állapotba kerül. Ugyanígy a gyülekezet életében is megvan a helye az ünnepnek, és megvan a helye a szorgalmas hétköznapi életnek.

A gyerekek valószínűleg inkább az ünnepnapokat kedvelik. Az édességet a kenyér helyett. Sokkal szívesebben nassolnak, mint hogy egészségesen táplálkoznának és mozognának, sőt mindennapi kötelességeiket teljesítenék. Csak engedni kell ennek a gyerekes váagnak, és előbb-utóbb életképtelen utódaink lesznek. A munkában is el lehet fáradni, nemcsak a pörgésben. De utána jólesik a pihenés vagy az ünnep. A szorgalomnak eredménye van, a szüntelen pörgésnek nincs. Csak egy idő után fárasztóvá, sőt meddővé is válik. Ezt a pörgő ember is valahol a lelke mélyén érzi, ezért lesz egy idő után rossz szájíze.

Az iménti témánál csak azért időztem hosszabban, mert az egészséges életnek ritmusa, sőt arányai vannak. Munkapihenés, hit-cselekedet, kezdeményező készség-igazodás, egyéniség-közösség, szabadság-kötöttség, állhatatos stabilitás-rugalmasság, felhalmozott tudás-kérdező kedv, őszinte érdeklődés-irányítás, tanácsadás-szabad döntés tiszteletben tartása, csend, nyugalom, visszavonultság-közösségi aktivitás

stb. Ha ezeknek az egymással összefüggésben lévő dolgoknak az arányai megváltoznak, kibillenünk az egyensúlyból. Ha túlzott a közösségi nyomás, a személyiség torzul. Ha túl sok az egyénieskedés, a közösség gyakorlása válik lehetetlenné vagy feszültté.

Keresztyén koncert. A jelenlevők tömegeit megmozgató zene, melyet szólóista és a kórus kíséretével adnak elők

Egy valamire való gyülekezetben nem akarják az emberek egymást leuralni (2Kor 1,24), ellenben mindenki megkapja azt a tanítást, támogatást, erőforrást, ami az ő sajátos egyszerűségének kibontakozásához szükséges. Pál apostol az 1Kor 12–14 fejezeteiben szépen elmagyarázza, hogy emberi kvalitásaink is különbözőek: ha azt mondaná a szem a fülnek, a kéz a lábnak stb., hogy nincs rád szükségem... – szerintem ebben a képben alapvető karakterisztikus emberi tulajdonságokról van szó. De különbözőek a kegyelmi ajándékaink is: bölcsesség igéje, lelkek megítélése, tanítás, buzdítás stb. Ez a közösség számára nem hiba, hanem természetéből adódik.

Ha ettől a sokszínűségtől valaki el akar térni, azt legalábbis gyanúsra kell tekintenünk. Miért, milyen szándékból teszi? Ha közel egyformára gyúrnak embereket, persze manipulálhatóbbakká válnak. Ez viszont nem tisztességes szándék, és nem Isten akarata szerint való.

A manipulációk általában az élet minden területén a dolgok könnyebbik vége felé és a felületesség irányába hatnak. Az Úr Jézus követőket hívott el, de senkinek nem mondta: „Hé, Péter, János, gyertek gyorsan egy kalandos kihívásra, bizonyára jól fogjátok érezni magatokat!” Nem épített fel még *lelki módon* sem nemzetközi üzleti vállalkozást, és nem szedett össze több millió dollárt évente, hanem életét adta a „juhokért”. Követőitől is ezt várja, és nem mást. Hogy egészséges, meggyőződéses, állhatatos személyiséggé fejlődjünk az Ige és a Szentlélek hatására, ne pedig szektatömeggé.

Jegyzet

* Dominic Streatfield: Agymosás: fejezetek az agymosás történetéből. HVG, Budapest, 2007. 257–285. o.

Nagy Ferenc

Felforrósodott levegő

Ismerjük az ilyen szobában, teremben vagy nyáron a szabadban is kialakuló és alig elviselhető helyzetet. De átvitt értelemben is felforrósodhat a levegő, akár az egyén, akár valamely közösség körül is. Ez azonban lehet kifejezetten kíváncsú, kellemes lelki-szellemi helyzet, de lehet kínos, feszültséget okozó állapot is. A nemkíváncsú felforrósodást egészen könnyű robbanásig fokozni, elég hozzá egy kis gonoszság, néha egy sértő szó is. Amíg azonban felbuzdítani, a lelkesedés tüzeit fellobbantani nemes célok érdekében sokkal nehezebb feladat.

A gyülekezetben az épületes lelki-szellemi atmoszférát, (emelkedett közérzetet) átérezhetjük nemegyszer, és ez teszi kíváncsúvá a közösséget a hívők számára. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ez nem hangulatkeltés, nem érzelmi fel-lángolás csupán, az is, hanem az értelemnek, a belátásnak szívbéli összhangba rendeződése és szétsugárzása, egyfajta felragadtatás!

Hogy ezt a kíváncsú lelki-szellemi atmoszférát ki és mi hozza létre, nem nehéz kikutatni. Közösségben a jelenlevők egésze is hozzájárulhat ehhez a gyógyító közérzet kialakításához. Amit magunkkal viszünk a közösségbe, az gyorsíthatja, de fékezheti is a felemelően üdítő összetartozás felerősödését. De cselekvően (tudatosan!) az ima és az éneklés is fel- vagy inkább kiemeli a lelkünket a fárasztó álomosság lehúzó nehe-zéből. Az apostol az egymás hite által való épülést kohézi-ós energiának, jelentős összetartó erőnek tekinti. Természetesen az ige eláradása a Lélek vezérlésével a leg-hatékonyabb egységesítő erő a hívők között. De a személyes közreműködés, az ige meghallása és cselekvésre ösztönző ereje, vagyis az aktív igehallgatás, amely titokzatosan vissz-hangozza a szívben tüzet fogott prédikációt! Minél teljesebb a meghallás, az elfogadás a hallgatók között, annál áldásosabb, annál tapasztalatibb az ige ereje. Ilyenkor szoktuk (leginkább magunkban) dicsérni a prédikálót és a prédikációt. Ha pedig többet szedegettünk a bőven hulló gyümölcsökből, az a fel-buzdulásunkból, önaktivitásunkból is következik. Az ige áldá-saiból azonban károsan sokat gyűjteni, mint egykor a mannát szedegetőkkel ez előfordulhatott, itt nem történhet meg! Az ige tartalékolását, megőrzését, a szívbe rejtését maga az ige ajánlja a hívőknek. A közmondás igazsága tehát – jóból is megárt a sok! – az ígére semmiképp sem vonatkozik!

Kedves szokásuk a gyülekezeteknek időnként az egy-más közötti kölcsönös látogatások megszervezése. Az ilyen találkozások célja nem titkoltan az, hogy lelki ajándékokat osztogassanak egymás között. Az ajándékozásra mindig fel kell készülni. A meglátogatott gyülekezetek (mint a gyerme-kek is) reménykedve várják a hozott ajándékokat. Hát ez (módjával) igazán megtartandó jó szokás.

Egy ilyen látogatásra emlékezem most néhány sorban. Még ifjúkoromban történt, hogy a szomszédos gyülekezet szé-pen felkészülve érkezett hozzánk. Minden, ami történt, vagyis amit hoztak és átnyújtottak, szíves elfogadásban részesült. Színes, polikromatikus kínálat jellemzi az ilyen látogatásokat. Vagyis a vendégek maradandó lelki javakkal igyekeznek ked-veskedni a fogadó gyülekezetnek. – Már fiatalon is úgy tartot-tam és tapasztaltam, hogy a friss hittapasztalatok, a *bizonyosá-g-tételek*, a szárnyaló igehirdetések a legáldásosabb ajándékok lehetnek a gyülekezetben. Ezekben az átél, hiteles, az érzelmet és értelmet is megmozgató *hiterők* teszik emlékezetessé a test-véri találkozót. Ha mindjárt a szerény, keresetlen szavak is érzé-keltetik, hogy nem az alkalomra kigondolt kedveskedés akar lenni a bizonyoságtétel, nem a széptevés, hanem az élet által valahogyan „kikényszerített” és megtörtént esemény tovább-a-dása, akkor ez az alvó jelenlevőt is felébreszti! A hit „ellensé-ges” környezetben való megvallása csak a Lélek erejével lehet-séges. Olyasféle helyzetben, mint egykor a főpapi udvarban Péter számára is adatott, de akkor öneki nem volt bátorsága Jézust urának vallani. Természetesen vannak egyszerűbb, de valós élethelyzetek is, amelyekben a hitvallónak nem kell ret-tetni bebörtönzéstől, munkából való elbocsátástól, legfeljebb lekicsinylő mosolyra vagy cinikus elutasításra számíthat, de ettől megrettenni nem szabad.

Egy rangos testvér állt a gyülekezet elé. Bizonyoságtétele azonban nem élettapasztalaton nyugodott, hanem egy tévesen értelmezett igeversen, amelyet Náhúm próféta könyvéből olvasott fel. Azt állította, hogy haragvó, bosszúálló Isten az Úr. Azt azonban elhagyta, hogy ellenségeivel szemben. Néhány sorral lejjebb pedig az áll, hogy *jó az Úr! Menedék a nyomorúság idején, gondja van a hozzá folyamodókra.* – Ez az ügyetlenül nagyot mondani akarás fagyos légkört teremtett. De ebben a helyzetben is jól vizsgázott a gyülekezet. Tiltakozásának sem hanggal, kényszerű mozgolódással, hanem láthatatlanul, de érezhető belső ellenzéssel adott kife-jezést, amelynek hideg kisugárzása szinte lehűtötte a már kialakult meleg testvéri érzetet. Ugyanakkor messzemenő önmérséklet tanúsításával utasította el a hamis „bizonyoságté-telt”. Az élő gyülekezet hallgatva is lát, és látva is hallgathat! Ez az a bölcsesség, amely a különböző helyzeteken is úrrá tud lenni, mely által a zavart meg tudja előzni, el tudja kerülni! Az ördögöt és eszközeit is meg lehet szégyeníteni és menekülés-re kényszeríteni egyszerű, de mégis szilárd, belső ellenállás-sal! Hívőségünk az ilyen helyzetekben ragyog fel szép fény-nyel. – A krisztusi szelídség és gyöngédség által lerombolható minden okoskodás és minden magaslat, amelyet az Isten isme-retével szemben emelnek (2Kor 10,1–5).

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Beke László

A lelkipásztor szexuális kísértései

Duccio Di Buoninsegna: Krisztus megkísértése

Bevezetés

A lelkipásztor „kirakatember”. Látszik is, de nézik is, ott is, ahol nem gondolná. Nem mindegy, hogy mit látnak rajta, tőle...

Az egyik európai főváros nemzetközi repülőterén sétálgat egy ember. Látszólag céltalanul jön-megy, de a figyelme-sebb szemlélő észreveheti, hogy az illető fokozatosan szűkülő köröket ír le az egyik újságosbódé körül. Amikor aztán odaér, idegesen körülnéz, majd megáll a bódé egyik oldalán, ahol éppen a szexuális tartalmú kiadványok vannak, és elmélyült szemlélődésbe kezd. „Tanulmányaiban” egy vállára nehezedeő kéz állítja meg: „Te mit csinálsz itt?”¹

Érdemes megemlíteni, hogy a lebukott személy lelkipásztor volt. De nem ő az egyetlen, akinek az életében ilyen vagy ennél jóval komolyabb események előfordulnak. Az utóbbi években sajnos keresztyén közösségeken belül is hallhattunk arról, hogy a lelkipásztorok élete kikezdhető ezen a területen is. Hogy régebben is voltak gondok e téren, csak

súlyosbítja a problémát. Dolgozatomban egyrészt szeretném feltárni az okokat, másrészt gyakorlati módon keresni a megoldásokat. Tarthatatlannak látom azt a kijelentést, amelyet mosolyogva szoktak olykor még szolgatársaink is mondogatni (néha az az érzésem, hogy szinte elfogadva, tudomásul véve ennek igazságtartalmát), miszerint a lelkipásztornak négy nagy ellensége van: hírnév, ital, pénz, „szoknya”.² Nem hiszem, hogy bele kellene ebbe nyugodni! Ellenségünk lehet, de nem olyan, amely legyőzhetne, gátolhatna szolgálatunkban. Mindenképpen helyénvaló itt a Szentírás azon gondolata, miszerint:

„Teljes örömmel tartsátok, testvéreim, amikor különböző kísértésekbe estek, tudván, hogy hitetek próbája állhatatosságot eredményez.” (Jak 1,1–2)³

Azért, hogy ne essek a nyitott kapuk döngetésének hibájába, végeztem egy felmérést a tekintetben, hogy gond-e ez a kísértés a ma élő lelkipásztorok számára.

A kérdéseket nem kizárólag a közösségünkhöz tartozó lelkipásztoroknak tettem fel, van néhány református és római katolikus is. A korosztályok tekintetében is igyekeztem a változatosságot tükrözni, illetve azt, hogy valaki házasságban vagy még azon kívül él. A megkérdezetteknek a következő kérdéseket tettem fel:

- Házasságban él-e, ha igen, mennyi ideje?
- Milyen minőségű a házasságuk?
- Vannak-e szexuális jellegű kísértései?
- Melyek a leggyakoribb forrásai a kísértéseinek?
- Feleségével megbeszélhetők-e a nevezett problémák?
- Hogyan küzd ellenük, ha már feltámadtak?
- Hogyan küzd ellenük preventív módon?

A beérkezett válaszok alapján a következő összefoglalást lehetett összeállítani:

- Kivétel nélkül mindenkinek vannak vagy voltak szexuális jellegű kísértései.
- Kb. 50-50%-a elégedett, illetve talál bepótolnivalót a házassága minőségében.
- Kísértések leggyakrabban a lelkigondozás során, illetve a kihívó öltözködés miatt érik őket.
- Mindenki a megelőzésben látja a megoldást (fokozott odafigyelés, imaélet stb.).
- Egyetértés volt abban, hogy a stabil, boldog házasság a legjobb megelőzés.

Látens módon egyre gyakrabban fordul elő a pornográfia kísértése, amely külön, rendkívül veszélyes jelenséggé rejtőzik több lelkipásztor életében. (Ezzel kapcsolatban egy másik írásom részletesebben foglalkozik!)

A válaszok összefoglalása számomra azt mutatja, hogy létező problémával van dolgunk. Sokféle oka lehet annak, amiért többségében letagadják, nem beszélnek róla sem a házastársukkal, sem pedig lelkigondozójukkal. (Meggyőződésem, hogy szüksége van rá a lelkipásztornak is!) Egy klasszikusnak nevezhető bibliai történet is azt mutatja, hogy az Isten hűséges, de nem mindig odafigyelő, ugyanakkor „kellően” egoista embere megtámadhatóvá válik az érzékiség területén (2Sám 11–12).⁴

A hallgatás nem old meg semmit. A szexuális bűnökkel és kísértésekkel kapcsolatban is nagy a hallgatás. Igyekszünk ezek létezéséről tudomást nem venni, amikor pedig már megtörtént a baj, akkor értetlenül szörnyülködünk, szeretetlenül ítélkezünk ahelyett, hogy az igazi okokat megkeressünk, becsületesen feltárnánk.

1. Az általánostól a speciális felé

Nincs könnyű dolga annak, aki kimondottan a lelkipásztorok szexuális kísértéseiről kíván gondolatokat megfogalmazni. Ennek több oka lehet:

- Az érintettek nem szívesen beszélnek erről.
- Nincs igazán gazdag irodalma a témának.⁵
- Sokan nem tartják fontosnak.

Ezért azt a módszert választottam, hogy az általános igazságok felől közelítek a speciálisan a lelkipásztorok életében, szolgálatában egyéni jellegzetességeket mutató kísértések irányába.

1.1. Két ősi törvény

A szexuális jellegű kísértések mibenlétének megértéséhez szükséges, hogy a belőlük eredő bűnöket tiltó parancsokat megnezzük. Isten ígéje leplezetlenül fogalmaz meg olyan

gondolatokat, amelyekről mi úgy vélekedünk, hogy ezekről beszélni is szégyen. Pedig a hallgatásnak nagy ára van! A Dekalógusból két egymással szoros összefüggésben álló törvényt szeretnék közelebbről megvizsgálni. Hitelt érdemlő teológusok minden korban összefüggésbe hozták egymással a 7. és a 10. parancsolatot, nem véletlenül. Az egyik ugyanis magát a házasságtörést kívánja megakadályozni, illetve megfogalmazni Isten ezzel kapcsolatos egyet nem értését, a másik pedig csírájában akarja elfojtani az ember erre irányuló törekvését, amennyiben a bűn igazi okát a szív állapotában, a belőle fakadó kívánságok milyenségében látja.

1.1.1. A Tízparancsolat 7. parancsolata így szól: „*Ne paráználkodj!*” – azaz ne törj házasságot (2Móz 20,14)! Az elsődleges jelentés mellett természetesen jelenik meg egy másik is, az, hogy a paráznaság Istentől való elszakadás, bálványozás is lehet, ami ugyancsak Isten ítéletét vonja maga után. A kifejezés összes származékával együtt a Bibliában 55 alkalommal szerepel. Az Újszövetségben ugyanennek a parancsnak az idézésével hat alkalommal találkozunk.⁶

A Szentírásban a 7. parancsolat megszegésének látványosan hosszú sorát látjuk. Ma is ez ellen az ige ellen vétünk a leggyakrabban. Leginkább itt érezhetjük vétkesnek magunkat. A mindennapi életünk szép számmal produkálja ennek bizonyító jeleit. A nemiség, szerelem, házasság, a család kérdésében szinte mindenkinek fáj valami. Fáj annak, aki még előtte van, fáj annak, aki nélküli, fáj annak, akinek már elege van belőle, és fáj annak, aki már túl van rajta.⁷

A Dekalógus ezen parancsa korántsem a felszínen mozog. Nem egyszerűen egy tiltást akar megfogalmazni és kötelezővé tenni, hanem a mélyebb lényegét akarja feltárni. Nem Isten egyik szeszélyét közvetíti, hanem az emberi együttélés, erkölcsiség tiszta értékrendjébe vonja be az embert. Korunk sajnos egyre elfogadottabb morálja szerint a házasságtörés szinte elveszítette büntethető jellegét. Sőt, egyes körökben szalonképes lovagias üggyé változott, ahol az ember akkor válik igazán szalonképessé, ha olykor engedélyez magának egy-egy házasságtörést. Az, hogy az Ószövetség halállal sújtandó bűnnek nevezi, senkit nem érdeklő barbár szokás.⁸ Ennek alapján a 7. parancsolat a következőket (is) jelenti:

- Ne használni akarjuk a másikat, hanem szeretni is!
- Ne eszköz legyen a saját vágyaink kielégítésére, hanem legyen célunk a másikat boldoggá tenni!
- Nem paráználkodni azt is jelenti, hogy vállaljuk a másikat, társa leszünk.
- Nem paráználkodni azt is jelenti, hogy elfogadjuk azt, akit Isten mutat meg nekünk.

Az ember igazi szabadságának kiteljesedése nem a hön áhított, korlátoktól mentes, szabados életben rejlik, hanem sokkal inkább ott, ahol a hűség alapján valósul meg. Rettenetes kor(kór-)képnek tartom azt, amit az egyik közkeletű női magazinban olvastam a házassággal kapcsolatban: Házasságban vagy szabadon.⁹

Valaki egyszer azt mondta, hogy azt Isten nem várhatja el az embertől, hogy ne fogalmazódjon meg benne kívánság egy csinos nő után, elégedjen meg azzal, ha nem tesz lépéseket a megszerzésére. Pedig Isten tudja, hogy miért kéri ezt az embertől. Azért, mert a neki engedelmeskedni akarónak az életéből ki tudja tisztítani mindazt, ami a kívánságok közül ellenkezik akaratával.

Nem minden kívánság rossz. Az összes tettünk mögött, mint megfeszített rugó, ott feszül a kívánság, ami bizonyos cselekedetekre sarkall. Ha ott a szív mélyén olyan rugók feszülnek, amelyek a rossz irányba mozgatnak, akkor ezeknek is meg kell tisztulniuk. Nem a magunk erejéből fogunk ezektől megszabadulni (leszokni), hanem Istennek van rá hatalma, hogy megtegye. Persze, kell hozzá az engedelmes egyetértésünk!

Nem vigasztalhat tehát bennünket az, hogy sokkal kevesebb bűnt követünk el tettelesen, mint amennyi belül, kívánságként megjelenik. Ne érjük be azzal, hogy még nem feküdtünk le idegen nővel, ha már egyszer is gondoltunk arra, hogy de jó lenne! Ne a gátlások meg a büntetéstől való félelem tartson távol a bűntől, hanem a szív visszanyert belső tisztasága!

Jakab apostol levelében így fogalmazza meg a bűn kialakulását: „Mert mindenki a saját kívánságától vonzva és csalogtatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.” (Jak 1,14–15). A sátán mindig ezen a három pincelépcsőn akar levezetni a pusztulásba:

KÍVÁNSÁG

BŰN

HALÁL

A kívánság gyökere az összehasonlítás. A sátán ravaszul hívja fel a figyelmet a másik ember többletére és a magunk mínuszaira. Az ilyen összevetésekkel az a célja, hogy megakadályozzon a hálaadásban. Az, aki a „szomszéd kertje mindig zöldbb” pozíciójában van, képtelen lesz a hálaadásra, mert soha nem a saját birtokának értékeit látja, hanem csak annak hiányait. Aki képes hálát adni, az már nem is kívánja a felebarátét. Nemcsak a feleségét, szamarát, hanem semmijét, mert értékesnek látja mindazt, amit neki osztott ki Isten. A folytonos kívánság megbénítja, megmérgezi életünket, míg a helyes irányba terelt, megtisztított kívánság aktív mozgatónk a jóra. Nem hamis elégedettséget vagy igénytelenséget jelent, hanem szívből jövő megbékélést, elégedettséget, józanságot. Látom azt, ami másnak adatott, de látom az enyémet is, és még azt is, amit ezután kapok. „Nagy nyereség az istenfélelem megelégedéssel.”

1.1.2. A kívánság tekintetében három kategóriát nevezhetünk meg

Léteznek emberek, akik ha valamit vagy valakit megkívánnak, mindenáron megszerzik.

Vannak, akik azzal küzdenek egész életükben, hogy kívánnak sok olyat, ami nem egyeztethető össze hitükkel. Éppen ezért örökös küzdelemben vannak önmagukkal. Pál apostol a Róma 7-ben arról vall, hogy ez számára sem ismeretlen helyzet.

El lehet jutni addig, amikor az ember a 10. parancs ígérete szerint már nem is kívánja azt, ami csak tisztátalan úton szerezhető meg.¹⁰

Azoknál, akik Isten népéhez tartoznak, rendszeresen felmerül annak kísértése, hogy bizonyos előírásoknak eleget téve, szertartásokat elvégezve, tiszták, Isten előtt kedvesek legyenek. Jézus ezzel szemben a belülről kifelé ható kegyességről, szentségről beszél.

Amikor Isten ilyen mélyen hatol be az életünkbe, ugyanakkor magaslatoakra is akar helyezni. Amikor a kívánságokkal

kapcsolatban tiltásokat fogalmaz meg, akkor arra is felhívja a figyelmünket, hogy vannak dolgok, amelyekhez viszont közelíthetünk teljesen szabadon.

Isten megtanít hálát adni azért, amink van (meg kell tanulnunk vágyakozni arra, ami a miénk¹¹). A felebarát tulajdonát csak az nem kívánja, aki megtanult hálát adni a sajátjáért. Akkor válik valami a sajátunkká, ha ki tudjuk mondani: „Köszönöm!”

Az ige arra is biztat, hogy azt viszont kívánjuk, ami a miénk. A feleségünket éppúgy, mint bármi mást, ami a miénk.

Végül megtanít arra, hogy nem csak mi magunk vagyunk. Létezik az a bizonyos „felebarát”, akit nem törvényszerű eltaposni, lehet érte élni, tenni valamit, ami neki jó első sorban.

1.1.3. A kívánság okai és következményei

Sok olyan dolgot hordozunk magunkban, amire egyáltalán nem vagyunk büszkék, sőt szívesen megszabadulnánk tőlük. Sokszor nem segít már a begyakorolt és képmutató módon üzött önfegyelem, alakoskodás sem. Ezekkel sok mindent el tudunk takarni embertársaink elől, de éppen ez a parancsolat mutat rá arra, hogy valami csak azért, mert nem látszik, még igenis létezhet. Lehet, hogy nem tettünk meg nagy bűnököt, de bennünk megvannak, olykor jelentkeznek, mérgeznek bennünket is, környezetünket is. Szembesültünk-e már mindazzal, és elborzasztott-e, ami bennünk van?

A 2Sám 16,7. verse így tanít: „Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.” Ott pedig a rejtett, titkolt fantáziálások, irigység, sóvárgás található.

Az Úr Jézus a Mr 7,21–23 szakaszában még érzékletesebben közli ezt az igazságot: „Ami az emberből előjön, az teszi tisztátalanná. Mert belülről, az ember szívéből jönnek elő a gonosz gondolatok, paráznságok házasságtörések...”

Isten nem általában a kívánságot ítéli el, hanem annak kielégíthetetlen formáját, amelynek falánksága semmivel nem lakatható jól.

Szinte természetes az, hogy nem maradnak következmények nélkül a kívánságból eredő bűnök. Azért, mert a kívánságból egyenesen következik az, hogy meg akarom szerezni magamnak. A kívánság nemcsak egyszerűen vágyakozást jelent, hanem bizonyos aktivitást, akciót is. Az igéből egy példa: Mik 2,1–2: „Megkívánják a mezőket, és elrabolják...” A kívánságtól üldözött ember többnyire nem válogat az eszközökben (lásd Dávid és Betsabé története). Az ember különböző mesterkedésekbe kezd. Talál ez a kifejezés, mert amikor valamit megpillantunk, megkívánunk, rögtön azon kezdünk dolgozni, hogy miként legyen a miénk, de úgy, hogy a jogosságnak legalább az árnyéka, látszata fenntartható legyen. Aki nem tud vagy nem akar magának parancsolni, rettenetes bűnük egész zuhatagát indítja el.

1.2. A szexualitás értékelése

Rendkívül értékcsökkent világban élünk. Az igazi értékek a legtöbb ember előtt eltörpülnek, helyüket a fényesebben csillogó, zajosabb, látványosabb, modernbb álértékek veszik át. Miért pont a szexualitás lenne a kivétel? Ki törődik már azzal, hogy a *szexuális élet* valaha a *házasság* kifejezéssel volt azonos, azaz a házasságban volt a helye.

A világ napjainkban szexualitáson a kielégülésre törekvő nemi ösztönt érti. A szexualitást sikerült beolvasztani az

ember egyéb létfontosságú szükségletei közé (ami egyébként igaz). Csak az nem állja meg a helyét, hogy ezt az ösztönt mindegy, hogy milyen áron, de ki kell elégíteni, különben komplexusok, neurózisok, agressziók következnek belőle.¹² Hogy a válások rettenetes mértékben megszorodtak, hogy leértékelődött a család, mint legfontosabb társadalmi alkotóelem, hogy az abortuszok száma szinte felbecsülhetetlen, a pornográfia soha nem látott terjedése és publikussága, a perverziók, homoszexualitás tolerálása mind azt mutatja, hogy a szexuális forradalom nem felszabadította az emberiséget, hanem inkább modern rabszolgává tette.

A szexualitásból egyre inkább kimarad a szerelem, csak szórakozás marad, önző ösztönkielégítés, ami a jogait követeli. Utána mindig a kiégés, a sivárság következik. Boldognak mondható az a család, ahol ez nem így van, hanem szabadon tudnak gyönyörködni egymásban, ahol a házaseletükben kiteljesedhetnek az örömök. Ha értékcsökkent is a világ, megtalálhatóak benne a nem felszínes értékek, csak keresni kell őket.

A keresztyénségen belül is találunk szélsőségeket. Ebből kettőt emelnék ki. Az egyik az, amikor a szexualitást a házastársak számára csak a gyermeknemzés céljaira korlátozzák, minden más a test kívánsága, amitől tartózkodni kell. A Szentírás semmi ilyenről nem beszél, sőt az 1Kor 7,5-ben kifejezetten az ellenkezőjét tanítja Pál apostol:

„Ne fosszátok meg magatokat egymástól, legfeljebb közös megegyezéssel egy időre, hogy szabadddá legyetek az imádkozásra, de azután legyetek ismét együtt, nehogy megkísértessen a sátán titeket azáltal, hogy képtelenek vagytok magatokon uralkodni.” Ez az íge is azt erősíti meg, hogy a tisztátalan kívánságok és kísértések akkor a leggyakoribbak, ha nem rendezett a házaselemek nemi kapcsolata, ha hiányzik az intimitás az életükből (nem csak a szexuális intimitás).

Egy másik ezzel ellentétes vélemény a következő, és talán ez a riasztóbb: vannak irányzatok, ahol a szexuális kielégülést olyan magasra értékelik, hogy minden házasságon kívül élő keresztyén ember depressziósnak kell hogy érezze magát e tapasztalás hiánya miatt. Ezernyi oka lehet annak, ha valakinek az életéből a házasság és mindaz, ami vele együtt jár, kimarad. Változatlanul igaz azonban az az állítás, hogy a „magányossághoz kell külön felhatalmazás”,¹³ a házasság az Isten eredeti rendelkezése. Azok viszont, akik Istentől vagy a feltételét, vagy a lehetőségét nem kapták meg a házasságban való élésnek, nem fognak károsodni annak hiánya miatt.

1.3. A lelkipásztor is férfi (kivéve, ha nő)

Egy sokat „tapasztalt”, már idősödő lelkipásztorné a következőket mondta házasság előtti „felvilágosításként egy fiatal lánynak”: „...azt az öt percet meg kibírod!”¹⁴ Ezzel a gondolattal a fejezetcímbe jelölt tényre szeretnék hangsúlyt

helyezni. A lelkipásztor nem egy „egzotikus” embertípus, aki más anyagból van gyúrva, mint a többi férfi. Lélektanilag, anatómiailag, szükségeit nézve ugyanúgy férfi, mint bárki más. Nem tagadhatja le férfi mivoltát (minden kivétel erősíti ezt a szabályt) csak azért, mert Isten erre a szolgálatra hívta el. Ha a házasságában az a bizonyos „öt perc” csak könyörödmány egy érzéketlen, passzív résztvevővel, aki fogat szorítva, „majdcsak vége lesz” gondolatokkal vesz részt az egészben, akkor nem azt kapja, amire szüksége lenne. A hűség egyik fontos mozgatója a kiegyensúlyozott, tartalmas és rendszeres nemi élet, amelyben érzelmileg, fizikailag kielégülhetnek a felek, ahol őszinték lehetnek egymás és maguk előtt. Ezért nagyon fontos az, hogy ne csak a szexuális technikák ismeretnek legyünk birtokában, hanem mindenekelőtt a társunk egyetemes és egyénre szabott jellemzőivel is legyünk tisztában.

Néhány gondolatban szeretnék most a férfi szükségleteiről írni, annak reményében, hogy nem maradnak figyelmen kívül hagyott igazságok a lelkipásztorok házaseletében sem. A szemléletesség és összehasonlítás lehetőségéért egymás mellett mutatom be mindkét nem szükségleteit, igényeit.¹⁵

Férfi	Nő
A szexuális kapcsolat utáni vágy, kielégülést akar.	Védelem, biztonság utáni vágy, szexualitás csak vonzalom esetén.
Pihenéskor nem feltétlen családra, feleségre vágyik: barátok, barkácsolás stb.	Férjével, barátnőjével meghitt, mély beszélgetésekre vágyik.
A másik nem külseje a fontos: vonzó női test.	Becsületesség, őszinteség, nyíltság utáni vágy: tudni akar a férje dolgairól.
Ha hazamegy, az otthon legyen tiszta, az étel készen (és legyen finom)!	Ne legyenek olyan szükségai, amelyekre nincs anyagi lehetőség!
Szereti, ha csodálják: felesége nézzen fel rá!	Erős a család felé való elkötelezettsége.

A jó házasság kulcsa tehát az, ha kölcsönösen kielégítik egymás igényeit. Egy asszony mondta el (de férfi is mondhatta volna), hogy attól retteg a legjobban, és az hozzá elő benne a gátlásokat, hogy csak egy eszköznek tekinti a férje, aki egy szükségletet elégít ki. Nagyon kell a fontosság érzése.

Mindezek mellett arról is szót kell ejteni, hogy nemcsak az igények és szükségek területén fedi a lelkipásztor a típusos jellemzőket, hanem a kísérhető területek is ugyanazok, mint bármelyik másik férfinél. Legfeljebb arról lehet szó, hogy vannak speciális helyzetek, amelyekbe más nem kerül bele, csak a lelkipásztor. A következő fejezetben ezeket tekintem át.

2. Kritikus életszakaszok

Minden ember életében vannak különösen nehéz időszakok, amikor a kialakult fizikai, lélektani helyzetek, állapotok miatt az átlagosnál jóval fogékonyabb a szexuális kísértések, kihívások irányába. Mivel az előző fejezetben említett módon a „lelkipásztor is férfi”, ezért ezek a gondolatok rájuk is igaznak mondhatóak.

2.1. Házasság előtt, házastárs, feleség nélkül

Valaki egyszer azt a jó tanácsot adta nekem, hogy feleség nélkül, ha csak egy mód van rá, ne menjek ki gyüleke-

zeti szolgálatba. Nem értetlen rögtön, de azóta igen, és abszolút egyetértek e tanáccsal. Ha a feleség ezekben a kezdeti szakaszokban hiányzik mellőlünk, akkor nemcsak a társunk hiányzik, hanem egy bizonyos védelmet jelentő személy is. Ez alatt azt értem, hogy a „páratlan” pásztor könnyen ad okot a különböző gyanúsítgatásokra (például: csak nem homoszexuális), fantáziálgatásokra (például: Van-e valakije, mikor lesz már valakije stb.), és természetesen könnyebben támadhat fel valakiben az a gondolat, hogy „megszerezhető” személlyel áll szemben. Akár a vélekedő számára, akár a család, gyülekezet eladó lánykájának. Ha valaki mellett ott a feleség, ezek a gondok nemigen vagy csak ritkán merülnek fel. A lelkipásztornak is kialakulhat ezek hatására valamilyen kényszer, amivel valami rágalmat akar lerázni magáról, vagy éppen egy igényt akar kielégíteni mindenáron. Kedves, hívő nénik szokták ártatlan vágyakozással a következő kérdést feltenni: „*Testvér, mikor lesz már lelkipásztornénk?*” Kinek nem lesz ebből hamarosan elege?

A gyülekezetből történő párválasztás is okozott már gondokat. Ha a helyi gyülekezetből választ, az a baj, hogy „*a mi lányunk*”, ha máshonnan, akkor: „*Itt nem talált magának?*” A gyülekezet „lányos anyukái” személyes sértésnek veszik, ha náluk ritkábban fordul meg a lelkipásztor, ugyanakkor megszólják azért, ha máshova – szerintük sűrűn – odamegy.

A nőtlen lelkipásztor természetes, hogy elkezd érdeklődni azok iránt, akik a gyülekezet szabadon választható hölgykoszorúját alkotják. Ilyen helyzetben nem biztos, hogy minden alkalommal a legtisztább gondolatok fordulnak meg benne a „mustra” során.

2.2. A házasság betegségei

A házasságnak, mint minden más emberi kapcsolatnak, vannak neuralgikus, nehezen kezelhető pillanatai, amelyek hosszabb időszakok is lehetnek. A legtöbb esten átségít a Pál apostol által minősített szeretet, amely nem türelmetlen, nem bántó viselkedésű, nem egykönnyen gerjed haragra, elfedezi, eltűr, mindent elhisz, kilátástalan helyzetekben is reménykedő. Nem haszonleső, nem veri a másik fejéhez a saját igazát, nem irigy, és a végletekig jóságos.¹⁶ Mégis vannak olyan dolgok, amikről érdemes beszélni, ugyanis ha a házasságban jelen vannak, akkor azok valamit jeleznek. Vagy azt, hogy a házasság nem kellően megalapozott, vagy valami nincs a helyén, esetleg a szerepek megélése nem megfelelő. Ezek közül nézzünk meg néhányat!

a) A megalapozatlan házasság

Az Úr Jézus szerint (Mt 7,24–27) az életet kétféle talajra lehet építeni: homokra vagy kősziklára. A házasságot is. El lehet venni (hozzá lehet menni) valakit azért, mert pénze, hatalma, tehetsége, szorgalma, egészsége van. Sokszor ha ezek hiányoznak, margóra kerülnek egyébként igen értékes emberek, mert hiányzik a korszellemhez igazodó, elvárt vonzerő. Lehet homokra alapozott az a házasság, ahol a prioritást a szexuális vonzalom, a szerelem, szimpátia élvezi (amelyek egyébként fontos elemek a kapcsolatokban).

A házasság megalapozása során a legfontosabbak ezek:

- A hit, hogy Isten adott minket egymásnak.
- A párom a hibáival, szegénységével együtt Isten tökéletes ajándéka.

A párom hibái: Isten eszközei az én javamra (Róm 8,28). Egyfajta smirgli, amivel

- Isten csiszol, hogy tökéletesebb legyek.
- Ezekért hálával tartozom Istennek.

Jó, ha már a jegyesség ideje alatt a házasságra készülök tudatosan gyakorolják az elfogadást és a hálaadást! Ha ez megvan, akkor összehasonlíthatatlanul könnyebb lesz az élet viharait együtt átvészelni. Természetesen ebben a szakaszban kell olyan „földhözragadt” kérdéseket is megválaszolni, hogy miből élünk, hol lakunk stb. Ez nem hitelenség, oktan aggodás, hanem olyan bölcs előre tervezés, amit nem tilt Isten igéje.

b) A kommunikáció hiánya

„A kommunikáció a házasság épületének malterje.”¹⁷ A legnagyobb bajok akkor alakulnak ki, ha ez hiányzik a kapcsolatból. Isten is kommunikál az emberrel, tehát természetes, hogy az ő arcára, képmására teremtett ember is képes a kommunikációra, nélkül nem is létezhet. A házasság előbb-utóbb verembe esik nélküle. Természetesen a kommunikációnak vannak minőségi szintjei:

- A „hogya vagy?” kérdése látszatkommunikációra utal.
- Van tényközlő kommunikáció,
- létezik a gondolatközlő kommunikáció,
- ha az érzéseimet adom, az érzelmközlő.
- Legvégül pedig az énközlő kommunikáció.

A kommunikáció azt jelenti, hogy kapcsolatban lenni valakivel (nemcsak közölni valamit), de egy olyan minőségű kapcsolatban, amely a Szentírás által a „*lesznek ketten egy testté*” fogalomkörében írható csak le, ott elengedhetetlen az énközlés. Adni magam tudásommal, érzéseimmel, gondolataimmal, szavakban, jelzésekben, ezernyi módon. Az úgynevezett „társas magány” akkor alakul ki, ha a házaspár nem tudja megfelelő módon önmagukat adni, a másikat pedig befogadni. Sok férfi (de nő is) fogalmazta már meg válaszában okát abban, hogy mindezt pont azzal nem élhette meg, akivel együtt élt, de talált egy olyat, aki viszont nyitott volt a másira.

c) Türelmetlenség

Nem kifogástalan senki, amikor belekezd a házasságba. „Ne várja tőlem a férjem, hogy kiváló szerető és tökéletes szakács legyek egy személyben, ráadásul hat hónap után?”¹⁸ Mindenki számára adni kell tanulódót a leghétköznapiabb, de ugyanígy a legintimebb területeken is. A szeretetre Pál apostol szerint az egyik legjellemzőbb tulajdonság az, hogy van ideje kívánni a dolgok alakulását, és ehhez minden segítséget megad a másinak.

d) A ragaszkodás hiánya

„Az enyém!” Csodálatos tartalommal telik meg ez a kis mondat akkor, ha nemcsak az érződik belőle, hogy birtokolok valamit, hanem az is, hogy szeretve, ha kell, önmagamat feladva ragaszkodom hozzá. Valaki egyszer ezt szemléletesen így fogalmazta meg: „Nem az a kérdés már számomra, hogy tudok-e vele élni, hanem az, hogy tudnék-e nélküle élni.”

e) Betegség, gyermekszületés ideje

Mindkettő egy megváltozott, sok tekintetben szokatlan élethelyzetet eredményez, amelyben minden érintettnek bizonyos fokig újra kell tanulni élni. Azokban a házasságokban is, ahol eddig a nemiség a helyén volt és jól éltek vele, ezek az

állapotok eredményezhetik, hogy a feleség szexualitás iránti igénye és érdeklődése hosszabb-rövidebb időre háttérbe helyeződik. Főként a gyermekszülés utáni megváltozott fizikai és lelki állapot következtében. Ha a férj nincs tisztában az érdeklődés hiányának mibenlétével, könnyen gondolhatja, hogy „most már csak a gyerek a fontos?”. Jól működő házasságokban a szeretet parancsának figyelembevétele itt is segíthet. Ha van türelem, reménység, jóság, és párosul hozzájuk a hűség, akkor minden vissza fog térni természetes kerékvágásába. Mindenképpen meg kell azonban említeni, hogy ilyenkor gyakrabban támad kísértés arra, hogy valahol megkapja azt, ami „jár neki”, de otthon nincs meg.

f) Öregedés, férfi klimax, kapuzárás

Ma már nem titok, hogy nemcsak a női nemnél jelenik meg a változás kora, hanem a férfiaknál is. Nem kívánom hosszan taglalni, hogy mi mindent von maga után ez az állapot, de annyit mindenképpen meg kell jegyezni, hogy abban az időszakban, amit kapuzárásnak is neveznek, sok férfi akarja férfiaságát egy másik, természetesen egy fiatalabb nő mellett bizonyítani (tréfásan szokták mondogatni, de fájdalmas igazság van a háttérben: „Hatvanéves asszonyomat szívesen cserélném két harmincévesre.”). Sokan esnek pánikba ilyenkor a szexualitásuk miatt, azért állhat elő ez a bizonyítási kényszer. Ha ilyenkor kedvező alkalom adódik, akkor tönkre lehet egyetlen órácska miatt egy addig gondosan felépített emberi élet. Ilyenkor nagy segítség lehet az a gyöngéd szeretet, amit senki mástól nem kaphat meg, csak attól az egytől, akivel vállvetve élték le az eddigi évtizedeket. A társról lehet csak megkapni azt, hogy még mindig erős, teljesítőképese, fontos, sőt: az egyetlen vagyok a számára.

g) A megszokás, unalom

Az ember úgy lett megalkotva, hogy egész életében egyetlen személy létezzon, akivel mindenki másnál közelebb kerüljön egymáshoz. Ezzel természetesen jár együtt, hogy ő lesz számára a legismertebb minden területen. Azok a szálak, amelyek az évek folyamán erős kötéllel fonódnak össze, folyamatosan szállítják a másiktól az információt. Grafológusok a megmondhatóit, hogy sok szerelmes házaspárnál mennyire hasonlít egy idő után a kézírás. Egy másik érdekes megállapítás, hogy esetenként az arcvonásokban is tükröződik a szeretett másik fél. Mégis, kísért a megszokás. Ha az ember józan ésszel gondolja át, hogy mit tud nyújtani az a másik, amit a feleségétől nem kap meg, és ezzel szemben mit veszíthet el, akkor valószínűleg nem lennének házasságtörések. A baj csak az, hogy ilyenkor többségében nem szoktak józanul gondolkodni. A megszokás legjobb ellenszere a folyamatos változatosság. Azért a folyamatos, mert nem elég akkor elkezdni a házasság izgalmassá tételét, amikor már unalmasak egymás számára. Apró trükkök léteznek, amelyekkel kíváncsiságot teheti magát férfi és nő egymás számára, izgalmassá varázsolható a már nem húszéves nő is. A megszokás nagy érték is lehet, nem feltétlenül kell magával hoznia az unalmasságot. Igaz a régi mondás, miszerint: „A változatosság gyönyörködtet.” De a változatosság teljes mértékben megtalálható abban és azzal a személlyel, akivel összekötöttük és közös útra állítottuk a sorsunkat. Ne másnál keressünk izgalmat az életünknek! Abban a régóta ismert, kicsit megunt, megszokott, kiszámítható másikban sok-sok titok rejlik. Arra vár, hogy felfedezzük, hogy nekünk adhassa.

h) A csalódás

„Ha Isten ismerné a feleségemet, nem kérné, hogy szeressem!” – mondta egyszer egy csalódott férj. „Pedig ismeri, hiszen ő adta” – kapta rá a meglepő választ. Sokan érzik úgy, hogy nem azt kapták, amit, akit vártak.

i) Csábítás

Mindig másra fogják: ő csábított el. Pedig jó lenne megnézni mindenkinek a saját fogékonyságát is. Igaz a régi mondás: „Könnyű Katát táncba vinni, ha maga is akarja.” A legráfaltabb kísértés is megroggyan előttünk, ha nem vagyunk fogadóképesek, ha nincs az életünk folyamatosan ráhangolva arra, ami titkos, tiltott utakon jöhet hozzánk.

j) Hosszabb távollétek

Ilyen alkalmakkor az instabil házasságok általában megbosszúlják magukat, hiszen a felek azt érezhetik, hogy bizonyos időre szabaddá váltak. A „facérok” és „szalmaözvegyek” számára mindig vannak kínálózkodó alkalmak és személyek. Nagy szükség van arra, hogy ne a másik jelenlététől függjön a hűség, hanem a szív mélyén legyen feloldhatatlan az elkötelezettség.

Biztosan van még szép számmal olyan élethelyzet, amelyben feltámadhatnak a kísértések, igyekeztem most a leggyakoribbnak tartottakat felvázolni, de ezekből is világos számomra, hogy csak azok az emberek buknak bele a szexuális bűnökbe, akiknek:

- Rendezetlen, elégtelen a házasság, illetve a szexuális életük.
- Nem kapják (és nem adják) meg benne azt, amire szükség van.
- Nincs tudatos hűség és elkötelezettség egymás iránt.
- Nem kérnek erőt felülről a „nem” kimondására.
- Tudatosan keresnek alkalmakat a hűtlenségre.
- Feldolgozatlan és soha le nem tett szexuális terheket, emlékeket, perverziókat hordoznak magukban (például fiatalokiban túlzásba vitt önkielégítés, pornográf kiadványokkal való élés, a szülői házból hozott rossz példa, hajlam a perverziókra, homoszexualitásra, túlságos érzékenység).

3. A világ csábításai

„Ne szeressétek a világot, se azt, ami a világban van! Ha valaki szereti a világot, abban nincs meg az Atya szeretete. Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, a szem kívánsága, és az élettel való kérdés, nem az Atyától van. A világ pedig elmúlik, és annak kívánsága is, de aki Isten akarátát cselekszi, megmarad örökké.” (1Jn 2,15–17) Ezek az örök érvényű gondolatok fogalmazzák meg számomra mindazt, ami a világból érkező szexuális jellegű kísértésekkel kapcsolatban a lekipásztor (meg minden más hívó ember) hozzáállását jelenti. Rendkívül gazdag palettája van ezeknek a mai információs társadalomban, Rádásul szinte minden szeméremérzés nélkül vannak jelen a mindennapjainkban a szexet, erotikus cselekményeket bemutató kiadványok. Hozzászoktattak bennünket ahhoz, hogy egy termék akkor jó, ha jó nő reklámozza. Elfogadjuk azt, hogy az erotika túllépett a hálózobaaajtón, és szükségszerű, hogy jelen legyen az utcán, az információhordozó és -közvetítő ezernyi technikai eszközben is. Nagy problémának látom azt is, hogy senki és semmi nem lép fel ezek terjedése ellen. Az egyházak is alig. Tudomásul vesszük, legfeljebb szörnyűlkö-

dünk vagy fintorgunk miatta. Több, néhány évvel, évtizeddel ezelőtt a család, házasság értéke mellett teljes vállszezésséggel kiálló sajtótermék (például a *Nők Lapja*) mára egyik élharcossá vált a szabadon gyakorolható szex és a csábítás különböző trükkjeinek propagálásában. Egyre inkább látszik az, hogy a New Age korában a sátn milyen rendkívüli módon tudja tanítását hatékonyan eladni mindenki számára. Nincs holt terület: minden érintett fél meg van szólítva, kezdve a legfiatalabb korosztályoktól, egészen azokig, akik nem a természetes szexualitás iránt érdeklődők, hanem speciális igényeik vannak a perverziókra. Nem kell szégyenkezniük, hiszen maximálisan kiszolgálják őket. Egyetlen feltétel a pénz. Az sem sok, pár száz forintért bárki érdeklődésének megfelelő kiadványhoz, jóval többért akár szolgáltatáshoz is juthat. Kielégítő a diszkréció is, szinte minimális a lebukás veszélye. Abszolút módon működik a tolerancia, alig rándul meg a szemöldök, ha különleges igény merül fel. Sőt annak kell magát szégyellnie (és félnie), aki szót emel mindaz ellen, ami van, de nem természetes. Csak remélni tudom, hogy az alábbiakban felsorolásra kerülő, szexuális kísértésként számba jöhető tényezők egyike sem igaz a mi életünk-re. Ezek ugyanis egyre agresszívakban kínálgatják magukat, és nem nehéz a foglyukká válni.

Legszembetűnőbbek azok a sajtótermékek, amelyekkel mindennapjainkban teljesen spontán módon találjuk szembe magunkat. Ezek között egyaránt megtalálható az, amelyik egyszerűen csak felvilágosító álarc mögé van bujtatva, folytatva az egészséges erotikát, illetve női aktokat bemutató újságokon át egészen a kemény pornóig.

Egy időben Magyarországon amikor videóról volt szó, az egyenlő volt a pornográf filmekkel. Akkoriban még ritkaságszámba ment, ma videotéka, könyvesbolt vagy speciálisan videofilmekre szakosodott üzlet elképzelhetetlen nélkülük. Itt is nagy a veszély a viszonylag alacsony árak miatt. Gyermekünk a zsebpénzükből is megvehetik.

A kereskedelmi televíziódók hétfégi, éjszakai műsorában következetes rendszerességgel van jelen az úgynevezett soft-pornó (könnyű pornó), a nevében hordozza mibenlétét: a szexuális cselekmények imitált bemutatása.

Nagyvárosok 0–24 óráig nyitva tartó szolgáltatása a Peep-show, ahol szintén nem kéri sem a személyi, sem a lelkeszigazolványt. Nincs korhatár, sőt egyáltalán semmilyen határ nincs, legfeljebb a pénztárca képességei szabhatnak korlátokat.

Szót érdemel még az egyik legképtelenebb lehetőség, a szextelefonok világa. Azt hiszem, ha lehetne minősíteni vagy rangsorolni (nem lehet) mindazokat a szolgáltatásokat, amelyeket felsoroltam, én ezt tartanám a legutolsó lehetőségnek. Talán nem kell magyarázni, hogy miért.

Internet. Gazdag palettája található itt mindannak, amikről eddig szó volt. Sőt, mivel megvan az az „áldása” is, hogy élő képek közvetítésére is alkalmas, ezért a lehetőségek sokban kibővültek. Valódi személyekkel lehet a kapcsolatot felvenni, a szolgáltatások igényére nézve elég begépelni, hogy ki, mit akar, és máris teljesül a videokamerákkal felszerelt szobákban, „csak neked, csak most...”.

Öltözködés. Sokat szidtuk a miniszoknyát, de talán nem eleget, vagy nem szidni kellett volna. Ma már nem feltűnő az alig-ruha, az átlátszó vagy mélyen dekoltált blúzok, feszes nadrágok viselése, strandokon a monokini.

Az előzőekben felsoroltak közül a pornográfia jelenségéről egy kicsit bővebben...

„Kergesd el a felhőt a házamról...”

(<http://www.zeneszoveg.hu/lyrics.php?lc=15604>;
http://www.youtube.com/watch?v=H_1Lb42tqs)

Balázs Ferenc (félreértések elkerülése céljából: Balázs Fecő; Korál együttes) 1984-ben szerezte ezt a számot, amelynek irodalmi, esetleg szociológiai, de talán még teológiai elemzése sem volna hiábavaló munka. Én most mégsem ezt teszem: egyszerűen csak a címben olvasható gondolattól lendületet véve szeretnék elrugaszkodni egy egészen más irányba. Biztosan nem elszigetelt tapasztalatom, hogy házaink (családjaink, házasságaink, közösségi életünk) ege felett mintha az elfogadható (uralkodó) „meteorológiai” helyzetképnél is jóval gyakrabban jelelnének meg a komor felhők. Egy régi tengerérmegállapítás szerint a felhőnek lehet hinni: pontosan olyan veszélyes, amilyenek mutatja magát. Sajnos, abban az esetben viszont, amelyről a későbbiekben lesz szó, nem ilyen egyértelmű a veszély, vagy inkább: túl kevesek érzik, még kevesebben veszik komolyan, helyette szigorral, tiltással, megszegényítéssel próbálják uralni a helyzetet, tegyük hozzá, nem sok sikerrel. A pornográfiáról van szó. Sokat szidjuk, igyekszünk tőle óvakodni, mégis a mindennapok megtűrt, gyakran pedig elfogadott részévé vált. Azok, akik a „kínálatot” biztosítják, mára már arccal (is) rendelkeznek, vagyis a média felkapott, ünnevelt szereplői, műsorok, rendezvények házigazdái. Ha történik velük valami, például házasságot kötnek, gyermeket szülnek (ami sokuknál nem is olyan egyszerű), annak hírértéke van. Kevés szó esik azokról a fizikai és pszichés torzulásokról, amelyeknek akarva-akaratlanul kiteszik magukat. Az előbb kínálatról beszéltem, de ugye tudjuk, ott van a másik oldal is, a fogyasztói. Kár lenne a bűnöst keresni, hogy ki miatt van ez így, abból csak egymásra mutogatás lenne. Megoldást kellene keresni, annál is inkább, mert egy-két fontos kérdés terén máris nagy a lemaradásunk!

A veszély, amit a pornográfia jelent, egyszerű, hétköznapi szavakkal alig leírható. A pornográfia rendkívüli hatással van az emberi lélekre, különös tekintettel a mindenre igen fogékony gyermek- és tinédzser korosztályra.

„Már az ókori rómaiak, indiaiak stb. is...”

Ez gyakori hivatkozási alap. Nem gondolom, hogy az idő bármit is megszépítene vagy kihúzná a méregfogát. Mi lehetne a baj olyasvalamivel, ami évezredek óta valahol gyakorlattá vált?! Van néhány: amióta minden újságosnál folyamatos kínálat van a pornográf irodalomból, amióta minden háztartás számára elérhető a kábeltelevízió és az internet, azóta nagyon nehéz kontrollálni a helyzetet. Statisztikák szerint az eddig egyértelműen „vezető” USA helyét átvette Európa, már ami a pornográf termékek gyártását illeti (Magyarország különösen előkelő helyet tudhat a magáénak). Közelítőleg 100 ezerre tehető csak azon weblapok száma, ahol kiskorú gyermekekről készült anyag érhető el. Nem igazán publikus, de annál realisabb veszély, hogy igen felkészült és céltudatos bűnözői réteg foglalkozik a „piac frissítésével”, jó pénzeket, sikert kínálva a vállalkozó kedvű embereknek.

Függővé válás

Függőségben élni nem mennyiségi kérdés: az is, de nem elsősorban az. Ha valamitől képtelen vagyok szabadulni, az rabjává tett. Mindegy, hogy (kezdetben) csak havonta, hetente, a lényeg, hogy ha nem tudok nemet mondani, akkor rab vagyok! Minden az ingyenességgel kezdődik: nem kell kímőzodulni, nem kell pénzt lopni, nem kell adósságokba keveredni: felbecsülhetetlen számú az ingyenes lehetőség. A „számla” sajnos később érkezik, és nem egyenlíthető ki anyagiakkal. Itt (is) az emberi lelkekért megy a küzdelem! A pornográfia nem egy „jó poén”: képes éppen olyan komoly pszichiátriai problémákat okozni, mint az alkohol vagy a kábítószer, szerencsejátékok. A szexualitás lesz az élet középpontja: gyakran párosul önkielégítéssel. A normális, emberléptékű és emberhez méltó szexuális élet elveszíti a vonzerejét: az extrémítások lépnek a szeretetkapcsolat helyébe. A pornográfiától függő emberek általában felületesebben gondolkodnak, ugyanígy végzik (gyakran egyenesen elhanyagolják) a feladataikat. Egyre erősebb, legyőzhetetlen belső késztetés nő fel bennük, hogy kedvenceikkel lehessenek.

Rejtőzködésre késztet

Valahol a lelke mélyén mindenki tisztában van azzal, hogy „fogyasztóként” nem lehet nyilvános az, amit művel. Mi lesz, ha kiderül? Az a legtöbb érintettben fel sem merül, hogy esetleg meggyógyulhatna, ha kiderül. Azért nem, mert sajnos itt sincs kialakult, a bajban levők irányába megfelelően érzékeny hozzáállás: tiltunk, megtorlunk, de ez nem megoldás. Nem megoldás a tudatlanságunk, álszemérmességünk, „érzékenykedő lelkünk” sem. Sőt az sem, ha hiteltelenek vagyunk, mert esetleg olyasmit tiltunk, amit mi magunk is gyakorlunk. Tudom, hogy sok szülő, lelkimunkás, pedagógus nem foglalkozik szívesen a „sötét oldal” dolgaival (persze mi várható ott, ahol az egészséges szexuális nevelés, felvilágosítás is legfeljebb egy-két kínos, pirulós alkalom erejéig terjed). De tudniuk kell, hogy rájuk mért kötelesség tájékoztatni és tájékoztatni: a határok megvonása és útjelző táblák kihelyezése együtt érhet valamit. Nagy vétek (gyermekünk ellen való vétek!) a nevelés lehetőségét kiadni a kezünk közül!

A bevezetőben említett Korál-sláger refrénben megfogalmazott üzenete így hangzik: „*Meglehet, hogy álmok nélkül, meglehet, hogy áldás nélkül, de holnap is élni fogunk még.*” Na, én ezt nem akarom! Két okból sem:

- Nem akarok álmok és áldás nélküli életet, sem magamnak, sem másnak! Márpedig a pornófüggés ezt a kettőt biztosan ellopja az embertől. De ellopja az egészséges romantikát, a párkapcsolat összes vibráló, izgalmas és örömteli meglepetést jelentő titokzatosságát, ellopja a vonzalmat, a valakihez tartozás, a biztonság és megbecsülés, az elfogadottság érzését. Megtanít arra, hogy csak testet lássunk a másikban, kihasználható lehetőséget. Megtanít az önzésre, hogy jó az, ami nekem jó, hogy a másik csak eszköz, szinte tárgy, ami arra van, hogy téged kielégítsen.

- A másik pedig, hogy létezik a megoldás (és ez nem az internetről letölthető, a monitor sarkában diszkrétan meghúzódó „panic” gomb)! Válasszuk hát azt, hogy van valaki, aki képes elkergetni a felhőt a házunkról!

Ennyi talán elég is ahhoz, hogy valamit megértsünk: ha elfogadjuk ezeket a kínáló, kísértő lehetőségeket, akkor

valami nagyon nincs rendben. Nem a felszínen, hanem a szívünk mélyén. Nem kizárólag az „alkalom szüli a tolvajt”, hanem ahogy Jézus mondja, a szívben fogalmazódik meg mindaz, amit meg sem kell tennem ahhoz, hogy Isten szemében bűnt kövessék el. Jób könyvében találjuk azt a nagyszerű gondolatot, ami így szól: „*Szövetséget kötöttem a szememmel, hogy ne tekintsen a szűzekre.*” (Jób 31,1)

Nekünk, lelkipásztoroknak is elsőrendű figyelmeztetésként szól ez az ige: attól, hogy a világnak van egy értékrendje, hogy természetesen van benne jelen a bűn, erkölcstelenség, nekünk még nem kell a hatása alá kerülni. Van lehetőség arra, hogy tisztán, feddhetetlenül éljünk, fölélemelkedve mindannak, ami ítélet alá fog kerülni. Csak akkor tudunk hatékonyan dolgozni a sátán hatalma ellen, ha mi magunk ellent tudunk neki állni. Nem erkölcsi prédikációkban merülhet ki a küzdelemünk, hanem a tiszta, erkölcsös élet megélésében, megmutatva, hogy így lehet igazán boldognak lenni.

4. A lelkipásztor kísértései a gyülekezetben, szolgálatban

A gyülekezet közössége és az ott végzett szolgálatok: megszentelt környezet és alkalom. Mindazok, akik jelen vannak, azzal a vágyakozással teszik ezt, hogy találkozásuk legyen testvéreikkel, de mindenekelőtt magával Istennel. Mégis azt mondhatjuk, hogy ezeknek az alkalmaknak megvan sajnos az a lehetősége is, hogy feltámadjanak a kísértések. Fontos tehát arról beszélni, hogy melyek azok a frekvenciák és okok, amelyek magukban hordják ezeket a veszélyeket. Dolgozatomban négy ilyen szolgálati területet említek meg kiemelten.

4.1. Lelkigondozói szolgálat

Alapvető lelkigondozói szabályként tartják számon, hogy (ha lehetséges) férfi férfit, nőt nő lelkigondozzon. Bárcsak meg lehetne minden esetben valósítani, de a gyakorlat azt mutatja, hogy nem. (Ennek okai roppant szerteágazóak, és nem képezik ezen dolgozat tárgyát, ezért nem beszélek róluk.)

Freud beszél az úgynevezett „indulatáttétel” fogalmáról.¹⁹ A személyes lelkigondozás során könnyedén merülnek fel olyan események, élethelyzetek, amelyekről beszélni éppen az intimitásuk miatt nem könnyű. Ugyanígy nehéz meghallgatni is. Az ilyen beszélgetések során fennáll annak a veszélye, hogy a kliens és a lelkigondozó túlságos közelségbe kerül egymással. Különösen női lelkigondozottaknál gyakori az, hogy beleszeretnek a terapeutába. Nagyon fontos tehát, hogy ne alakuljon ki szorosabb, személyes kapcsolat kettőjük között. Fel kell ismerni és minden körülmények között be is kell tartani (és tartatni) a leválasztás pillanatát. A legtöbb keresztyén közösség gyülekezeteiben jóval nagyobb a nők száma, mint az ellenkező nemé. Ebből az (is) következik, hogy nem tudnak férjhez menni. Szintén nem ismeretlen az „elfojtott szexualitás” fogalma, ami egészen könnyedén törhet ki a lelkigondozó irányába.

„Beszélgetés közben könnyen megmozdul a lelkigondozó...”²⁰ Természetes módon rezonál mindarra, amit a másiktól hall. Sajnálatnak, részvétnek is nevezhetnénk, ami egy empátikus lélektől nem idegen. Főként igaz ez a párkapcsolati problémák esetén. Az együtt érző lelkigondozónak lehet olyan „kisugárzása”, ami jelzés lehet a másik felé. Még akkor is, ha

ez a valóságban nem így van. Ügyelni kell arra, hogy ne keltessen illúziót.

Lelkigondozói szolgálatunk nem válhat problémamegosztó kapcsolattá. Aki nekünk elmondhatja a problémáit, annak mi az esetek 99%-ban nem. Pontosabban: nem lehet lelkipapozónk a lelkipapozottunk. Főleg nem, ha nő az illető személy.

4.2. Ifjúsági munka

Az egyik fiatal, gyakorló lelkipásztor a következő esetet mondta el. Ifjúsági kiránduláson voltak, ahol a közös játékok, kirándulások, strandolások során érezte meg azt, hogy jó lesz „észnel lenni”. Mindez történt annak ellenére, hogy többgyermekes édesapa, kiegyensúlyozott házasságban élve.

Egy, az Egyesült Államokban megjelent felmérés azt mutatta ki, hogy „a fiatal lányok nem látnak igazi férfit”.²¹ Gondolom, hogy hazánkban sem sokkal rózsásabb a helyzet. Kíváncsi, ha ilyen esetben legalább példává tudunk válni, de semmiképpen nem minősülhet ez át egy más előjelű vonzalommal.

A gyülekezet ifjúsága felé végzett szolgálat egyébként nem egyszerű feladat. Sokak által tapasztalt tény, hogy főként a fiatalabb lelkészek nagyon bizalmas, baráti kapcsolatokat építenek ki a fiatalokkal. Ezek a kapcsolatok természetesen nem bélyegezhetők meg azzal a váddal, hogy bárkinek, akár csak a gondolatában is megjelenne, hogy ebből szexuális kapcsolat legyen, de a megkísértés veszélye fennáll. Erről egybehangzóan nyilatkozott egy ma is aktív lelkipásztor és egy volt ifjúsági vezető. Egy vélemény szerint különösen veszélyessé válhatnak az ilyen kapcsolatok akkor, ha odahaza nem lett példakép az apa, illetve ha nem kapja meg azt a szeretetet, amire egy lánynak az édesapja részéről szüksége volna.

4.3. Közös szolgálat nőtestvérekkel

Sok testvérben élnek rossz emlékek azzal kapcsolatban, amikor a szolgálat okán került közel egymáshoz lelkipásztor és valaki a nőtestvérek közül. Fiatal-, illetve gyermekkoromból legalább két olyan esetre emlékszem én magam is, ahol mindkét alkalommal a lelkipásztor sürgős távozása oldotta meg valamennyire a problémát. Azért csak valamennyire, mert a gyülekezetben tovább zúgott ennek a visszhangja, és valószínű, hogy a lelkipásztorban sem múlt el nyom nélkül. Hozzá kell tennem, hogy mindkét esetben a gyanú alaptalan, rosszindulatú, félremagyarázott esemény miatt alakult ki.

Az ilyen kapcsolatokban, éppen a feddhetetlenség, tisztaság meglétének az igazolása miatt, legyen mindig átlátható, leinformálható mindkét fél élete! Talán az érintetteknek (házastárs, gyermekek stb.) elegendő az, hogy megbíznak bennünk, de a külső szemlélők – sokszor a gyülekezetünk tagjai is – azt figyelik, hogy mi nincs szerintük rendben. Azt is becsülettel be kell vallani, hogy sokszor jobban meglátják kívülről azokat a problémákat, amelyek nekünk fel sem tűnnek.

4.4. Viselkedés, öltözködés

Szomorú tény, hogy gyülekezeteinkbe egyre több olyan elem szivárog be a világból, amelynek nem volna szabad. Sokan feledkeznek meg arról, hogy attól még valami nem lesz szent, hogy behozzuk a közösségi életünkbe, beiktatjuk a beszédünkbe, értékrendünkbe, szokásainkba. Egyik ilyen kritikus pont az öltözködés. Jó néhány alkalommal volt „szeren-

csém” látni olyan öltözetet gyülekezetben, amely nemcsak az Isten népe normáinak nem felelt meg, hanem általában sértett minden jobb ízlésű szemlélőt. Gyülekezetem fiataljainak nevelésére egyik ifjúsági konferencia szemináriumát használtam fel, amely az öltözködéstről, divatról, hit kérdéseiről szólt.²² Nagyon konkrét oka volt annak, hogy az egyik szeminárium ezzel foglalkozott: egy fiatal testvérnő egyre „meredekebb” öltözetekben jelent meg, és igazából nem hallgatott semmilyen figyelmeztetésre. Azonban amikor a konferencián hallottak letisztultak benne, rövidesen helyreállt minden az öltözködésével kapcsolatban is. Az utólagos konklúzió azt is megmutatta, hogy nem egyedül ő volt ebben a problémában: szép számmal voltak, akik kényes kérdéseikre itt kaphattak választ.

A kihívó, nőiességet erősen hangsúlyozó öltözködés a férfi számára mindig is egyrészt kihívást, másrészt olyan jelzést sugároz, amely könnyedén indít el kísértéseket. Lehetnek, akik úgy gondolkodnak, hogy ha valaki az öltözködésében túl sokat mutat meg magából, akkor az legyen az ő gondolja: ha ő nem szégyelli, akkor az se zavarja, hogy mindenki megnézi, mustrálgatja! Ha mindez egy keresztyén gyülekezet közösségében történik, akkor különösen zavaró. Nemcsak a figyelmet vonja el arról, ami ott a lényegét jelenti, hanem elmosza azon határvonalak egy részét is, amelyek éppen a világ és a gyülekezet értékrendje, stílusa között állnak fenn. Ez elgondolkodtató, sőt riasztó lehet azok számára, akik éppen a makulátlan tisztaságot keresik a gyülekezetben, mert az ellenkezőjéből már elégük van.

Több ma is aktív lelkipásztor állítja, hogy nemcsak zavaró a gyülekezetben az ő számára is, ha nem megfelelő egy öltözet, hanem sajnos sok esetben indít el olyan gondolatokat, amelyek valószínűleg nem fogalmazódnának meg akkor, ha visszafogottabb egy ruházat. A gyülekezet szeretettel történő nevelése sok problémát megelőzhet. Nem kizárólag lelkipásztori munka, sokkal inkább a szülői házból kell ennek megtörténnie, de ha nem teszik meg a szülők, akkor fel kell vállalnunk akkor is, ha nem fog vele a népszerűségünk erősödni, esetleg maradnak, prűdnek bélyegeznek miatta. Azt is meg kellene talán fontolnunk, hogy az úri imában miért hangsúlyos ez a mondat: „*de szabadíts meg minket a gonosztól*”. Kevés az emberi erő, nagyon kell Isten támogató jelenléte. Keservesen nehéz lehet még így is egy igazán komoly kísértés leküzdése, de csodálatosan megerősödik az ember, ha győz benne.

5. Homoszexualitás

Ha az eddigiekkel kapcsolatban igaz az, hogy alig áll rendelkezésre használható irodalom, akkor ebben a kérdéskörben fokozottan áll ez a kijelentés. Senki nem vette még magának a bátorságot arra nézve, hogy a magyarországi keresztyén közösségeken belül a homoszexuális irányultság tekintetében felmérést végezzen vagy tanulmányt írjon. Németországban kicsit más a helyzet: ott az evangélikus egyház egyik női lelkésze lett a leszbikus lelkésznek szószólója, és tevékenységéért még magas állami elismerésben is részesült. Szintén Németországban, az ulmi dómban rendszeresen tartanak homoszexuális összejöveteleket, ami ellen az egyháztagok élénken tiltakoztak is. Jellemző, hogy a felsőbb egyházi hatóságok elutasították ezt a tiltakozást. Megjelent egy könyv is (Istenien leszbikus címmel), amelynek előszavát az evangéliumi lutheránus közösség hamburgi püspöknője írta. Témáját tekintve azt a kérdést veti fel, hogy sürgősen el kellene ismereni a homoszexuális lelkészek egyházi szolgálatát. Egyébként

világszerte vannak olyan gyülekezetek, ahol homoszexuális, illetve leszbikus lelkészek, lelkésznők végzik a szolgálatot, teljesen legálisan.²³

Egy magyarországi televízióműsorban is hallhattunk olyan lelkészt nyilatkozni, aki Dávid és Jónátán barátságával érvelt a homoszexualitás mellett, teóriáját a 2Sám 1,26-ra alapozva: „*Sajnálalak, testvérem, Jónátán, hozzám való szereteted csodálatra méltóbb volt az asszonyok szerelménél.*” Tarthatatlan ez az álláspont, ugyanis a Szentírás négy helyen is határozottan elítéli a homoszexuális magatartást.

Nézzük meg ezeket az igehelyeket!

1Móz 19,1–13: Sodoma férfairól olvashatunk, amely városban elfogadott volt az erkölcselenségnek ez a típusa. Liberális biblíamagyarázatok szerint a sodomaiak bűne nem a homoszexualitás volt, hanem egyszerűen csak az ősi vendégjog megsértése. Ez vívta volna ki Isten iszonyú büntetését?

3Móz 18,22–23 és a 20,13 egyértelműen tiltja és halállal büntetendő bűnnek minősít minden homoszexuális kapcsolatot. A liberális magyarázat itt sem szótlan: azt mondják, hogy Isten itt nem a hétköznapi homoszexualitást tiltja, hanem a pogány templomok ilyen jellegű, szertartásba illesztett tevékenységét.

A Róm 1,26–28 a fent nevezett csoport tanítása szerint azt sugallja, hogy Pál apostol azokat vonja ítélet alá, akik párhuzamosan éltek hetero-, illetve homoszexuális kapcsolatban, és nem a „tisztesseges” homo partneri viszonyt részesítették előnyben.

Az 1Kor 6,9 és az 1Tim 1,9–10 igéi a homoszexuális kapcsolatban betöltött férfi, illetve női szerepkörre utalnak. Ezt úgy próbálják közömbösíteni, hogy egy másik rettenetes bűnnel, az úgynevezett *pederastiával* hozzák kapcsolatba, ami a felnőtt és gyermek szexuális kapcsolatát írja le, nem pedig a felnőttek önkéntes párkapcsolatát. (Az e „műfajban elhíresült” *Pándi Istvánt* ismerve talán nem is véletlen.)

Van az egyháznak még egy módszere a hozzáállást illetően, ez pedig a hallgatás. Valószínű, hogy ez a legnépesebb csoport. Létezik azonban egy jóval kisebb számú csoport is. Azok alkotják, akik nyíltan és bátran hangoztatják mindazt, amit a Szentírás, azaz maga Isten tanít e kérdéskörben.

Nagyon zavaró a mai társadalmi és egyházi megítélés kialakítása során az, ahogyan az egész kérdés tálalva van. Megzavarhatnak bennünket a nagy számadatok. Sokan arról beszélnek, hogy a társadalom össznépességének közel 20%-a homoszexuális. A reális adatok 2–4%-ban maximálják. Ha ehhez hozzávesszük azt is, hogy nem minden megkérdezett fog őszintén igennel válaszolni, akkor sem igen lesz az eredmény 5%-nál magasabb. Az sem javít a kíváncsi hozzáálláson, hogy lépten-nyomon olyan emberekkel érvelnek, akik tudományban, művészetben, politikában nagyot alkottak, és homoszexuálisak voltak.

Hogyan válhat egy lelkipásztor számára kísértéssé a homoszexualitás? Nagyon nehéz kérdés. A tény viszont az, hogy sajnos még közösségünkön belül is előfordult, nem is a távoli múltban. Nem is annyira kísértésről lehet ebben az esetben beszélni, hanem sokkal inkább genetikai, biológiai, illetve lelki beállítottságról. Nagy kérdés azonban tisztázni azt is, hogy ha valaki genetikusan van ráhangolva erre a kapcsolattípusra, akkor beszélhetünk-e az ő esetében bűnről. *Dr. Falus András*, a SOTE Genetikai Sejt- és Immunbiológiai Intézetének igazgatója arról beszél, hogy a genetikai orientáltság önmagában nem minden esetben oka a homoszexualitásnak. Nagyon fontos tényező az az összetett pszichoszociális környezet, amelyben az

egyén felnövekszik, ahonnan a példát meríti. Tanulmányában érvelésként megemlíti – és ez elgondolkodtató lehet a számunkra –, hogy a bűn megítélésében nem hivatkozhatunk genetikai orientáltságra. Hiszen azoknál a férfiaknál, ahol DNS-ben az Y-kromoszóma egynél többször fordul elő, igen gyakori az agresszivitás, ez pedig igen jellemző az életellenes bűncselekményeket elkövetők DNS-képében. Mégsem mondja senki azt, hogy az agresszió bármilyen következménye nem lenne bűn.²⁴ A bűn nem biológiai, hanem teológiai, szociális fogalom. A keresztyén embernek is ebből kell kiindulnia, és csak azért, mert a társadalom, vagy akár a hivatalos egyház álláspontja mást is diktál, a bűnt bűnnek kell neveznie. Nem takarhatjuk le a szeretetre való hivatkozással: vannak ugyanis, akik azt mondják a homoszexuális kapcsolatokat illetően, hogy Istennek mi baja lehet egy „szereteten” alapuló kapcsolattal?

Amikor állást foglalunk e kérdésben, ne feledkezzünk meg arról, hogy ez nem tolerancia, elfogadás, megértés szintjén mozog! Nem arról van szó, hogy elég nagy a világ, megférünk benne mi is, ők is. Az a társadalmi, jogi, politikai védőháló, amely a homoszexuálisokat körülveszi, elismerést, védelmet biztosít nekik. Ugyanakkor szabadon reklámozhatják is magukat. Egyik hivatalosan is engedélyezett homoszexuális rendezvényen a résztvevők ezt kiabálták: „Halál a családra!” Önmagáért beszél ez a jelmondat, és megmutatja, hogy a mélyben mennyire nem genetikai, biológiai mozgatórugók feszülnek.

Lelkipásztorként nemcsak önmagunkért vagyunk felelősek, hanem gyülekezeteink, egész közösségünk és – remélem, hogy érezzük ennek felelősségét is – egész társadalmunk sorsáért. Olyan emberként, akikre mások sorsa van bízva, kevés a szavak szintjén végezni a nevelést. Szükséges, hogy tiszta, példamutató életet éljünk fiataljaink, de egyáltalában mindenki elé. Semmiképpen nem engedhető meg, hogy közösségünkben a homoszexualitás megtűrt legyen. *Dr. Pálhegyi Ferenc* professzor véleménye sokak véleményével cseng egybe: nem a tolerancia, azaz elfogadás az, ami segít, hanem a megtérés, a nyomában járó bűnbocsánat. A bűnt nem elnézni, legkevésbé legalizálni kell, hanem megbocsátani, erre meg Isten képes egyedül.

6. Összegzés

Dolgozatomban szinte minden fejezetben belül utaltam arra, hogy milyen megoldások lehetségesek az adott helyzetekben. Most itt a végén szeretném mindazt összefoglalni, ami még fontos lehet.

A megelőzés minden másnál fontosabb. Az alföldi gazda egyszer kocsist keresett. A jelentkezőknek azt a kérdést tette fel, hogy milyen közelre mernek hajtani az árokhoz. Az első válasza az volt, hogy olyan közel mer hajtani, hogy szinte a kerekek az árok peremén futnak. A második rálicitált, mondván, hogy az ő kocsijának a kerekei az árok fölött is futnak néhány pillanatot. A harmadik azt mondta, hogy ő olyan meszszire kerül a árkot, amennyire csak bírja. A gazda őt választotta. A szexuális bűnök és kísértések tekintetében is ez lehet csak a követendő. Nem játék az, amiért Krisztus meghalt. Őt a mi bűnünk ölte meg, ne játsszunk tehát vele!

Legyen bátorságunk arra, hogy megvizsgáljuk a házasságunk minőségét! Sokan nem merik a párjuk felé feltenni a kérdést: „Boldog vagy velem?” Talán félnek a választól?

Legyen meg házaseletünkben az intimitás, ami nem feltétlenül párosul erotikával! Egyszerűen azokról a rezdülésekről, pillantásokról, ki sem mondott érzésekről van szó,

melyekről a másik tudja mindig, hogy ő az egyetlen, a legfontosabb, a társ, a „másik fél”.

A szexuális életünk is olyan legyen, amelyben kölcsönösen örömet, kielégülést találunk! *Dr. Kiss Ferenc* mondta az egyik előadásában, hogy „sok házassági konfliktus önmagában megoldódik a nászágynban”.²⁵

Sokszor az unalom készíti az embert arra, hogy oda nézen, arra gondoljon, azt tegye, amit nem volna szabad. A lelkipásztornak is legyen egy pontosan kialakított életritmusa, amelyben jól meghatározható helye van a pihenésnek, kikapcsolódásnak is! De ne csak ideje legyen, hanem a megfelelő módszer is álljon rendelkezésére! Ne „elüsse” az időt valamivel, hanem legyen az pihentető, kreatív, céltudatos tevékenység!

Ne csak a lelkipásztor tudjon arról, hogy a gyülekezet „veszélyes üzem” is lehet! Legyen ennek az információnak a gyülekezet is a birtokában! Nem árt meg senkinek, ha időnként erre is tanítva vannak.

Az 1Kor 13 életre váltása – mindannyian tudjuk, szinte kívülről, mégis fennakadunk sűrűre fonott rostáján.

Ha Isten és az ő parancsai hatják át és befolyásolják életünket, akkor az gondolatvilágunkon, tetteinkben is tükröződni fog. A „*ne tedd*” és a „*ne kívánd*” nem tiltás lesz a számunkra, hanem az a szeretet szabta korlát, amelyen belül az igazi szabadság fog kibontakozni.

Áttekintett és felhasznált irodalom

Hegyí András: Keresztyén lelkigondozás. A Baptista Missziói Főiskola jegyzete, Budapest, 1993.

Mérei Ferenc: A pszichológiai labirintus. Pszichoteam, Budapest, 1989.

Kiss Ferenc: Szexuáletikai kérdések. Evangéliumi Kiadó, 1987.

Sípos Ete Álmos – Falus András – Pálhegyi Ferenc: Homoszexualitás keresztyén szemmel. Éjféli Kiáltás Misszió, Budapest, cop. 1999.

Papp Dániel: A hetedik parancsolat. (Szakdolgozat), BTA, Budapest, 1998.

Balogh Éva: Pszichológiai kislexikon. Tóth K. vk.. Debrecen, 1997.

Pálhegyi Ferenc: Keresztyén házasság. Református Zsinati Iroda, Budapest, 1992.

Személyiséglélektani kalauz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1981.

Rólatok, értetek, nektek. Pasaréti Református Egyház, Budapest, 1996.

Hughes, Selwyn: Holtodiglan-holtodiglan. Harmat, Budapest, 1995.

A keresztyén lelkigondozó kézikönyve.

Scaramelli János: Lelki vezér a keresztyén tökéletesség útján, Temesvár, 1907.

Busch, Wilhelm: Isten megkísértett szolgálai. Evangéliumi Kiadó, [Stuttgart], [1980].

Almási Tibor: Máté evangéliuma. Gyuró Technik Kft., Budapest, 1989.

Magyar statisztikai évkönyv 1998. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1998.

A házasság neuralgikus pontjai (kézirat).

Cseri Kálmán: A tízparancsolat. Harmat, Budapest, 1994.

Wheat, Ed: Szerelemről minden házaspárnak. KIA, Budapest, 1980.

Török István: Etika. Free University Press, Amsterdam, 1988.

Elliot, Elisabeth: Gondolatok a férfiokról. Jó Hír Iratmisszió Alapítvány, Budapest, 1998.

Gyököcssy Endre: Életápolás. Református Zsinati Iroda, Budapest, 1992.

Magunkról magunknak. Református Zsinati Iroda, Budapest, 1989.

Arp, Dave és Claudia: Ketten az úton. Primo, MHVI Kft., Budapest, 1992.

Lochman Jan Milic: A szabadság útjelzői. Kálvin, Budapest, 1993.

Grész Gábor és David M. Robinson: Fiatalok az élet küszöbén. Timóteus Társaság, Budapest, 1994.

Somfai Béla: Erkölcsteológia. Szexuális etika. 1996.

Nők Lapja, 2000. 13. szám.

Új fordítású Biblia. Kálvin, Budapest, 1998.

Jegyzetek

1 Paul Negruti előadása. Elhangzott: Debrecen, 1998. Gyülekezetimunkás-konferencia.

2 Közismertebb megfogalmazásban: bugyi, butykos, bugyel-láris...

3 Biblia (új fordítású). Magyar Bibliatársulat. Budapest, 1998. 4 Uo.

5 Ez napjainkra öröndetesen már kezd megváltozni.

6 Mt 5,27; 19,18; Mk 10,19; Lk 18,20; Róm 13,9; Jak 2,11.

7 Cseri Kálmán: A tízparancsolat. Harmat Kiadó, Budapest, 1994.

8 Jan M. Lochman: A szabadság útjelzői Kálvin Kiadó, Budapest, 1993.

9 *Nők Lapja*, 2000/13. szám.

10 Cseri.

11 Simone Weil.

12 Wolfgang Bühne: Szeressük önmagunkat? Evangéliumi kiadó, 1984.

13 Pálhegyi Ferenc előadásából. Elhangzott a BTA-n.

14 A „szerző” személyét itt mellőzném...

15 Hegyí András: Keresztyén lelkigondozás. Baptista Missziói Főiskola jegyzete, Budapest, 1993.

16 Az 1Kor 13 alapján.

17 Pálhegyi: Keresztyén házasság. Református Zsinati Iroda, Budapest, 1992.

18 Selwyn Hughes: Holtodiglan-holtodiglan. Harmat Kiadó, Budapest, 1995.

19 Mérei Ferenc: A pszichológiai labirintus. Pszichoteam, Budapest, 1989.

20 Pálhegyi Ferenc: Személyes konzultáció. Nyírbátor, 2000. május 19.

21 Pálhegyi Ferenc, Falus András, Sípos Ete Álmos: Homoszexualitás keresztyén szemmel. Éjféli Kiáltás Misszió, Budapest, 1999.

22 NYIT 2. Nyírbátori Ifjúsági Találkozók, 1989. Témája: Korunk divatos világnézetei, tanításai.

23 Pálhegyi, Falus, Sípos

24 Falus: Homoszexualitás: bűn vagy betegség? Éjféli Kiáltás Misszió, Budapest, 1999.

25 Kiss Ferencnek a baptista teológián elhangzott előadása nyomán, 1999-ből.

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér

Írás és iratok (3.)

(Folytatás az előző számból)

„Írd meg tehát, amiket láttál!” (Jel 1,19)

Kapufelirat: „Külföldieknek tilos!”

1997-ben megszűnt a börtön Ungváron, és egy levéltár nyílt a helyén. Rövid zsákutca, erős kapu beléptetőrendszerrel. A bejárat feletti írás közli, hogy a levéltár mikor van nyitva, majd egy figyelmeztetés: „Külföldieknek tilos a levéltár látogatása.” Semmiképpen sem juthattam volna be – csak a Magyar Egyházi Levéltárosok Egyesülete tagjaként – és ki sem a szomorú emlékü épületből. Óriási mennyiségű cirill betűs iratanyag halmozódott fel a papírdobozokban. Csendben állnak a polcokon, mint régen a rabok. *M. Delehán* igazgató levélben kérte a segítségünket. Bementünk, és a levéltárosok mindent készségesen elmagyaráztak, megmutattak. A tanácsainkat is meghallgatták. A folyosók egyes pontjain civil ruhás, atléta termetű férfiak posztoltak, mint a szobrok. Magasan elnéztek a fejünk fölé. Semmilyen nyelven nem beszéltek, csak hallgattak és figyeltek. Láthatóan feszültek voltak.

Úgy huszonöt éve az ungvári gyülekezetünknek 30-35 tagja lehetett. Ott lakott az ukránul, magyarul és talán románul

is beszélő kárpátaljai főpalesbiter. Az egykori körzet állomása-in nem jó, ha az ember sokat kérdezősködik. Akit mégis megkérdez, meggondoltan válaszol. Tudja a mikéntjét: „A testvér gyönyörűen prédikált. Megebédeltünk, és ő sietve ment az autóbushoz, hogy elérje hazafelé. Az úton megtántorodott, elesett és többé nem kelt föl. Soha nem ért haza.”

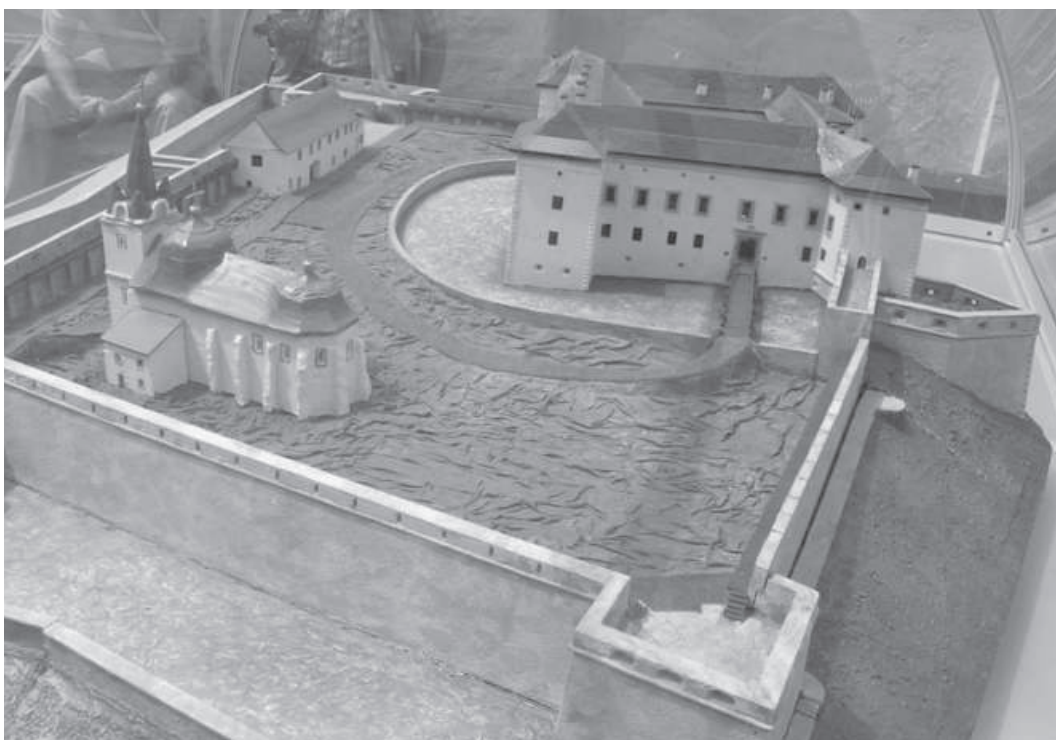
Gyönyörű szép az ungvári református templom, ahol összejöhetnek a magyar baptisták is vasárnaponként egy koradélutáni órában. A templom egy sarkában elférünk, közel a szószekhez és a bejáratához. Ami az íratlan liturgiánkat illeti, olyan, amilyenhez szoktunk. Csak énekelni ne akarjunk! A gyülekezeti énekléshez nem sok könyvet vesznek elő. Az éneklést nem kíséri orgonaszó, pedig hangszer van, csak játékos nincs. Nincs ritmus, sem dallam. A szövege is más-más, mindenki úgy énekl, ahogy emlékszik. A buzgóság és a lelkesedés nagyon hangos, szinte az égig hallik.

A levéltár – mondjuk így – tulajdonképpen egy óriási raktár. A dobozolt kéziratokban a cári időkből (?), a cseh–szlovák uralom éveiből, majd abból a korból, amelyiket a nép akart. Mert megszavazták, és azt gondolták, tartozzon a kárpátaljai nép a legerősebb

hatalomhoz, mert mindig az erősek mellett jobb. Ez az épület hatalmas falaival szinte sugározza magából a despotizmust. A levéltári igazgató, az egyetlen férfi kivisz minket, hogy mindent bemutasson. Az épületből egyetlen ajtón egy udvarra jutunk. Az ablaktalan falak határolják a nagy, négyzetes, gazzal benőtt udvart. A teret határoló négy tűzfalon két ajtó van. Az egyiken bejöttünk, vele szemben van a másik. Kérdezzük az igazgatót, milyen célt szolgált ez a nagy udvar.

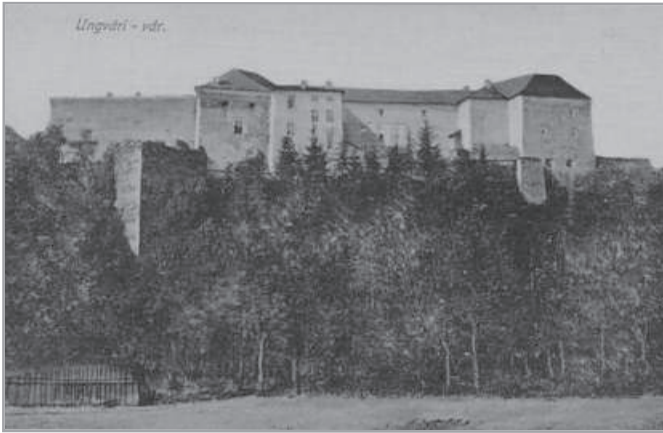
– Itt volt a séta. Ott a falnál pedig a kivégzés.

Beletekinthetünk a levéltári kartondobozokba. Csak ne vigyük el! Kihallgatási jegyzőkönyvek oroszul, félreértett és értelmüket vesztett ma-

Az Ungvári vár makettje. A kastély és várfal elhelyezkedését ezen a maketten tudjuk áttekinteni. Károly Róbert Ungvárt és környékét a vele együtt Nápolyból Magyarországra került Drugeth Fülöpnek adományozta a rozgonyi csatában tanúsított vitézségeért. Drugeth Fülöp 1320 környékén látott hozzá a mai vár felépítéséhez. Ekkor kezdődött a Drugeth család több mint 360 éves uralma

gyar nevek. Találékony az ember, a cirill betűkből kitalálja a fogoly magyar nevét. Az írások szovjet bírósági drámákról informálnak. Koholt vád, súlyos büntetés. Több száz protestáns és görögkatolikus pap halála. Az irományok alján az

Az ungvári vár ismertebb képe

elítelt aláírása. Magyarul írta alá. Már mindegy volt. Nem reszketett a keze. Szép kerek betűkkel, olvasható írással írta, tudomásul vette másnap kivégzését.

Kárpátalja kis terület (*oblaszty*), gyorsan jutunk a városból vidékre. Az egykori cseh–szlovák határnál még látható a rozsdás szögesdrót kerítés, különösen értelmezve két, szláv nép baráti államhatárát. Csendes, békés fásor a falucska felé egy református templommal. Hideg téli idő van már, csontig hatol a szél. Temetést kell tartania a papnak. Biztosan jól felöltözik. Kissé szokatlan, nem vesz föl télikabátot, csak a papi, Kálvin-palást, fejére főveg. Sujtásos, vitézkötéses szép ruha, Pesten kapta a teológián, ahol felszentelték. Melegebb felsőruhája nincs. A budapesti vendégén jó meleg ruha, de ha ránéz a magas fiatal lelkészre, vacogni kezd.

Amikor a munkácsi börtönből levéltár lett, kívülről, belülről sárgával festették a falakat. Az udvart határoló négy falon bevakolták a golyóütötte sérüléseket. A négyzetes udvaron magasan áll a gaz.

A mártírhálált halt Gecse Endre lelkész

A gálócsi templom bejárata előtt fekete ruhás, fehér inges, csizmás férfiak várják a fiatal papot. Mondják, hogy amíg meg nem érkezünk, senki sem lép az Isten házába. A templom fűtetlen, és most tél van. Egy fal melletti helyre ülök, közel az Úr asztalához, és hosszú, bár divatjamúlt télikabatomba valósággal becsomagolom magam. A külső hőmérsék-

let itt van a falak között, csak a csípős szelet zárjuk ki a templomajtóval. A fejem fölött a falban egy emléktábla, művirág koszorúval. A vendéglátóm ígehirdetése és a felszólalásom után kielégitem betűhiányomat. Elolvasom, mi van a táblára felírva: „E templomban hirdette Isten szent ígését 27 éven át Gecse Endre, 1907–1959. A mártírhálált halt református lelkész.”

A gálócsi templom emléktáblája

Romló és feleslegessé váló kézírás

Az Egyesült Államokban előbb csak egy szövetségi állam (Indiana), de mára valamennyi megszüntette a kézírás tanítását az alapfokú oktatásban. Mindenki billentyűzet segítségével ír. A doktori értekezések benyújtásánál is követelmény: „Egyáltalán ne használjon semmiféle tollat!” A világ valamennyi államában az oktatásügyek felelősei megdöbbennek a hír hallatán, de valószínűen sokan követik ezt a példát.

Amikor az orvos naponta esetleg száz receptre felírja névjelét, a pecséten nevének olvasható felirata, nyilvántartási száma mellé, igazán kérdéses, van-e értelme még a kézjegyeknek. Tovább lépve felvetődik, van-e szükség kézírásra? A titok megfektetésén túl van azonban más, egészen gyakorlati ok, ami indokolja az egyéni kézírás alkalmazását. Aki váratlanul adatra bukkan, munka közben gyakran kell rögzítenie vagy ábrázolnia a magyarázó adatokat, méreteket, irányszövegeket. Mindezt kézírással lejegyezve. Legyen az akár egy név vagy telefonszám, azt is felírni, mert műszerrel, laptop segítségével vagy hangfelvétellel ezeket rögzíteni körülményes.

A kérdőívek kitöltése esetében a hivatal ügynevezett „blokk betűkkel” kéri a választ. Ezzel hibák lehetőségeit csökkentenék. Egy rovatolt kérdőívre számítógéppel adatokat feljegyezni, majd nyomtatón kiírni különleges program kell, amire egy számítógép többnyire alkalmatlan. Az orvosi recept kitöltéséhez alkalmazott gép erre képes, bár gyakran hibázik. Egy sorban többféle mértékű kedvezmény kockáját kell beikszelni. El is találják a megfelelő kockát, egy idő után viszont előfordul, hogy két hely közé kerül az x. Ilyenkor a gyógyszerár mit tehetne, a neki kedvezőbb, a betegre nézve kedvezőtlenebb lehetőséget alkalmazza. A pénz korlátlan uralma és a kiszolgáltatott ember sarcolásának korában ez csak természetes.

Tapasztalható azonban egy bizonyos elidegenülés az írás-olvasástól. A magyar irodalomból kölcsönzött *Pató Pál*-szindróma: „Nem írok, nem olvasok”. Ráadásul uralkodó nézet világszerte, hogy az egyén a megoldásokra nem vállal-

kozik, azokat másoktól várja. Neki jogai vannak, másoknak kötelességeik. A nevünk aláírásával kialakuló szokásainkról, ezzel összefüggő tapasztalataimról egy epizódot leírok. Hadifogságból éppen visszatért tanár készített fel a különbözeti érettségi vizsgára matematikából. Nagyon sok tekintetben kivívta tiszteletemet, ezek között volt a gyönyörű szépen írt aláírása. *Soltész István* tanár úr neve S betűvel kezdődött, és miután sikeres volt a vizsgám, elhatároztam, hogy hasonlóan írom a nevemet, ahogy ő írta, és törekszem az olvasható aláírásra.

Térjünk vissza a régi kéziratok megfejtéséhez! Szükséges, hogy legyenek olyan kutatók, akik képesek a „rejtélyes” gót írásjelek megfejtésére. A kutatás valószínűsíti, hogy a kézírás ismerete szükséges lesz, és a felső fokú oktatás tárgya marad, akármibe nézik, akárhogy értékelik tömeges alkalmazását. Tíz éve is van már, hogy Németországból hazánkba küldtek kiolvasásra egy gót betűs levelet, aminek soraihoz nem találtak embert a saját hazájukban. Miután valamiként kiderítették az irat magyarországi kapcsolatát, azt hitték, nagy, történelmi jelentőségű titkok olvashatók ki belőle. Budapesten kiderült, hogy a furcsa, bár logikus és elkapkodott gót betűk egy szimpla szerelmi vallo-más titkát tanúsítják.

Azt sugallja minden: ne írj, ne olvass, ne kommunikálj, ne nyiss ajtót, ne bizz soha senkiben! A földi életünkben személytelenné válunk, akár a bujdosók vagy menekülő üldözöttek. Mindenkinek van valami rettegnivalója. Mindenki mindenkinek az ellensége. Ha nem vagy itt, hiányzol, de ha itt vagy, útban vagy. „Bár meg se születünk volna!” – fakad ki belőlünk. Ezek a mondatok olyan tartalmúak, mint a Jel 6,16: „*így szóltak a hegyekhez... »Essetek ránk, és rejtsetek el minket, a királyi trónuson ülő arca elől...«* Az ember menekül, rejtőzködik. A vesztesek vannak többen.

Nagy kérdése a nyugati – úgynevezett „keresztény” – társadalomnak, hogy kultúráját képes lesz-e a jövőben terjeszteni, vagy könnyörtelenül összeomlik. Templomait, világnézetét, vallását, élő hitét mind maguk alá temetik a gazdasági válságok, a csödédek, amiket nem kerültek el, bár tehették volna, és jön az elkerülhetetlen végzet. A dekadens nyugati társadalom veszti hatalmát, pénzét, befolyását, hitét és zagyva ellentmondásait. Újra utalok *Berzsenyi Dánielre*, most éppen a Magyarokhoz írott versére, a „tisztá erkölcsre”, aminek hiánya miatt az ókori Róma a fennmaradásával volt kénytelen fizetni.

Isten lezárni készül „személyi adatbázisát”

Az élet minden napján talál örömet az ember. Az írást, olvasást kedvelő, művelt embert örömmel tölti el, ha tájékozott, ha megoszthatja véleményét másokkal. Élvezettel nézi a természetben az égre mutató fákat, még a lakótelep sima falú betonházaiban is talál változatosságot. Észreveszi a teremtett világ számtalan szépségét. A felbolygatott talajból, szemétkupac hátán tavasszal köszönti az apró fehér virágokat. Egy előtte haladó gépkocsi nemzeti hovatartozását, rendszámát látva elképze-li a térképen, honnan jött a vándor. Érzi, hogy mindannyian egy vérből származunk. Ezért mindenki testvérem, bár lenne egyszer mindenki tudatában, hogy a második Ádám vérével visszanyerhetünk mindent az édeni veszteségeinkből!

Egy aggódó lelkész olyan helyre készült, ahová nem vágyott. A várható téma nem kecsegtette, de mennie kellett.

Idegei feszültek, mint hangszeren a túlhangolt húr. Ez a húr nem adott szép, szólóhegedű hangot, hanem sivított és vijjogott. A szöveg sem volt más, mint kínos, keserves jeremiád. Így lépett ki a kapun az utcára. Aztán a szeme pillantása leolvasott egy hárombetűs rendszámot. A következő betűk álltak a táblácskán: GOD (= Isten). Azonnal megértette, és nem nyugtalankodott tovább, hiszen vele lesz Isten!

Az emberekről – minden egyes ember viselkedéséről, kivétel nélkül – tudják a hívő emberek, hogy részletes feljegyzések készülnek. Az igazságosan ítélő Bíró kiváló érte-sültsége a legapróbb részletre is kiterjed, ami az ember szívében van. Isten könyvekből azonosít minden embert. A Jel 20,12 két könyvet említ, a „jó és gonosz cselekedetek” könyvét, és egy másikat, az „élet könyvét”. Sajnos abból egyeseket kitöröltek (vö. Jel 3,5).

Lassan betelnek „a humán erőforrások dossziéi” a csodálatos „virtuális világban”. Isten készül lezárni a személyi adatbázisát. Újra megjelent az írás: *Megméréstől és könnyűnek találtattál!* (Dán 5,27) Isten mérlegén súlyt nem ad akármilyen. Az utolsó választott elfogadja Jézus Krisztus kegyelmét, és betelik a választottak száma. Azt gondolom, ez már nagyon közeli.

Isten könyvelésében a feljegyzett és nyilvántartott értékek mások, mint általában. Isten könyveinek lapjain igazságosan rögzített adatok és valódi értékek állnak. A nyilvántartás egyszerre méltányos és igazságos. Feltáró módszerrel dolgozik, és számol indítékokkal. Ismeri a szív rejtett gondolatait. Rögzíti az egyén élete folyamán, milyen elvek szerint szelektált, ha döntött. Mire mondott igent vagy nemet. Szerzett-e másoknak örömet? Műveltségével a lelkiség javán dolgozott, vagy a primitívség visszaállításán? Az iskoláktól a sírig fáradozott-e, vagy lustán mindig a könnyebbséget kereste? Kiolvasta-e az írásokból az értékeket, és alkalmazta-e mások javára? Mindig a maga hasznát nézte, vagy a másokét is? Örült-e az örülőkkel és együtt érzett-e a szenvedőkkel? Kárörvendő volt-e vagy részvételtjes? Az egész életet értékelő vizsgálat alapján mindenki megkapja azt, amit érdemel. Az Úr Isten könyveiben nagyon sok minden fel van jegyezve, de egyetlenegy rovat biztosan nem lesz benne. Hiányozni fog az egységár rovat. Nem lesz ugyanis ára semminek. Ennyiben Isten világa feltűnően más lesz. A földi létben mindent pénzzel mérő világ véglegesen összeomlik, és senkinek sem fog hiányozni. Ahogy nem fog hiányozni a betegség, a fájdalom, a halál, a gyász és a könny sem. A varázslás, az ördög és a boszorkányság sem lesz játék, mivel Isten jelenléte minden szellemileg értéktelent, bűnt és mocskos vágyat kizár. A jogos vagy jogtalan cselekedetek eltitkolhatatlanná válnak. Az örökös bajkeverők, uzsorások, milliók elszegényítőinek cseles trükkjei, gonoszttettei mind kiderülnek, és minden tettes a nagy bírótól méltó „jutalmat kap”. Isten mérlegén kiegyenlítődik valamennyi drámai különbség.

Az emberekről – minden egyes ember viselkedéséről – az élő hitű üdvözültek meggyőződése szerint részletes feljegyzések készülnek. Ezt a tényt nem változtatja meg az elektronikus adatrögzítés, inkább érthetőbbé teszi. Az igazságosan ítélő Bíró eldönt minden kérdést, és lezár minden vitát. Az Úr Isten két könyvének csálhatatlan igazsága nem hagy maga után elvarratlan szálakat, kétséges döntéseket.

– Miért vagyunk ebben oly nagyon bizonyosak?

– Mert azokat is Isten ujja írta.

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyi András

Misszió a harmadik évezredben (5.)

(Kiemelt részletek a tanulmányból)

(Az előző számokban közölt tanulmány folytatása)

10) Az Úr Jézus főpapi imája

Vajon mekkora becsülete és befolyása van ma az Úr Jézus főpapi imájában elhangzó kérdésnek? Pedig azt mondja az Úr: „*hogyan elhiggye a világ, hogy te küldtél engem*”. A szakadás a gyülekezeten belül fájdalmas, sőt gyötrelmes, a világ felé hitelrontó. Nem igaz tehát, hogy bárki számára felszabadító, boldogító, még akkor sem, ha pillanatnyilag így vélekednek. Hogyan lehet a hívőnek valami örvendetes, ami az Úr Jézus akarata ellen való? Ma éppen az új kegyesség szokta mondogatni, hogy szolgálatoddal örömet okozol Jézusnak, bűneiddel megszorítod őt. Sőt „emeljük fel Jézust”! Az utóbbival nem lehet mit kezdeni, mert ha mi emelnénk fel őt, mi lennénk nála erősebbek, és ő rászorulna a mi segítségünkre. Ennek pedig pontosan az ellenkezője igaz: mi szorulunk rá erőtlenségünkben az ő erejére. A megszorításban bizonyára van némi igazság, hiszen a gyülekezet Ura ma is ott jár a gyertyatartók között (Jel 2–3. fejezete), de uralma nem rendül meg a mi bűneink miatt, szakadásokat okozó bűneinkkel is csak magunknak ártunk. Isten uralma ugyanis diadalra jut velünk is, de nélkülünk is, sőt ellenünk is.

Jó dolog tehát és elsősorban nekünk jó, ha szentnek és sérthetetlennek tekintjük az Úr akaratát, és egységre törekszünk, méghozzá szív szerinti egységre, mint ahogy egységben van az Atya a Fiúval. És ha ennek része az elhordozó szeretet, az sem baj. „*A szeretet ne legyen képmutatás! Iszonyodjatok a gonosztól és ragaszkodjatok a jóhoz, a testvérszeretethez legyetek egymás iránt gyengédek, a tiszteltetésben egymást megelőzők!*” (Róm 9,9–10) „*Öltöztetek tehát magatokra – mint Isten választottai, szentek és szeretettek – könyörületes szívet, jóságot, alázatot, szelídséget, türelmet! Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panasa volna valaki ellen: ahogyan az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is! Mindezek fölé pedig öltöztetek fel a szeretetet, mert az tökéletesen összefog mindent.*” (Kol 3,12–14) Ennél okosabbat mi sem tudunk. Nem is kell, csak komolyan kell ezt venni.

De azon el kell gondolkodnunk, hogy vajon a ránk váró örök otthonunkban, az Isten országában lesznek-e frakciók, kegyességi elkülönülések, generációs különbségek, valaki örökké fiatal marad, a másik meg örökké idős, egyik ilyen, a másik meg amolyan stílusban dicsőíti majd az Istent? A Biblia nem ilyen képet rajzol elénk a mennyi világról. Ha a szeretetünk töredékes is ma még, az egymás iránti jóságunk is töredékes, de mégiscsak a mennyi valóságából forrászik. Ha viszont a menny – Isten meg nem érdemelt kegyelméből – az örökkévaló életünk helye lesz, mi indokolja, hogy már ne éljünk az eljövendő világ természete szerint? Hiszen azt mondja az Úr Jézus, hogy „*az Isten országa tibennetek van*”

(Lk 17,20). Vagyis már annak békességében, nyugalmaiban, erőterében lehet és kell élnünk.

2. Mennyire alkalmazhatók a más kultúrában kialakult módszerek?

Ahhoz, hogy a misszióra megújuljunk, fontos tudatosítanunk azt, hogy a jövőnk a múltunkból fakad. A jövőnek szervesen kapcsolódnia kell a múlt értékeihez. Különben a jelen kezdeményezései rövid életűek lesznek, és ez is elősegíti, hogy szakadások jönnék létre. Mindenkitől lehet tanulni vagy ösztönzéseket nyerni. És az is igaz, hogy minden a maga kultúrájában eredményes missziós módszer eltorzulhat, sőt károsá válhat, ha azt adaptáció révén be nem illesztjük a magunkéba. Persze könnyebb azt vélni, hogy egy kész szisztémát elkezdünk minden további nélkül erőltetni, mint gondolkodni, imádkozni és ismervé hazai viszonyainkat megkeresni azt, ami nálunk beválik, és elkülöníteni attól, ami nem.

Ha ez nem történik meg, a más körülmények között létrejött előre elkészített anyag vagy nem válik be, vagy erőltettné, természetellenesnek hat. Hogy példát mondjak: *Bill Wagner* a múlt század nyolcvanas éveinek végén Magyarországra hozta az úgynevezett „Tanítványság tanfolyamot”. Magam is ott voltam a teológián, amikor ezt több napon át bemutatta, sőt tanította. Nekünk teljesen új volt maga a szisztéma is, az anyag is. Ajándékba kaptunk néhány példányt, hogy a magunk gyülekezetében el tudjuk kezdeni a tanítványok képzését.

Dombóváron volt egy fiatal házaspár álló értelmes és szolgálatra vágyó csoport. Elkezdtek a témák feldolgozását. Mivel egy-egy elvégzett feladat után a kitöltött űrlapokat a csoport tagjainak át kellett adniuk egymásnak ellenőrzésre, és ezzel lelassult a foglalkozás, némi vajúdas után azt kérték, tegyük az egészet félre. Ha a tematikát meg is tartjuk, készüljék fel én a Bibliából, és a bevezetőm után úgyis átmegyünk a téma megbeszélésébe. Ez be is vált. Sőt mivel kérdés kérdést követett, egyszer csak anélkül, hogy erre tudatosan törekedtünk volna, azzal kezdtünk foglalkozni, ami minket jobban érintett és érdekelt.

Különös hozadéka lett ennek. A testvérek elkezdtek munkatársait elhozni ezekre az alkalmakra, amelyek nem is voltak a bibliáórához nem szokott látogatók igényeihez igazítva, mert két, két és fél óra hosszúságúak voltak. Senki nem érezte kényelmetlennek vagy hosszúnak. Végig feszítően érdekes és értékes volt. Pedig azt sem tudtuk, hogy a végén hova érkezünk meg. Nem lehetett már a kezdet kezdetén belelapozni és elolvasni az adott kérdés megoldását. Ha nem tudunk megnyugtató módon lezárni valamit, akkor kértek, hogy a Bibliából készüljék fel, nézzék utána. Két dolog mindenestre világossá vált előttünk:

1. A Biblia önmagában elég jó vezérfonal ahhoz, hogy tanulmányozzuk.

2. Igen sokan ezeken a foglalkozásokon nyíltak meg Isten felé, és ez vezetett őszinte és mély megtérésükhöz. Ők azóta is állhatatos tagjai a gyülekezetnek.

A másik élményem az egyéni evangelizációs tanfolyamhoz fűződik. Olyannyira kidolgozott anyag, hogy a világiakkal való beszélgetés kapcsán a várható kérdéseket és az arra adandó válaszokat is megtaláljuk benne. Persze a valóság az, hogy nekem soha senki olyan kérdést még nem tett fel, mint ami ebben a könyvben található. Nem mintha ez az anyag rossz volna, csupán arról van szó, hogy Amerika és Magyarország más világ. Gazdagabbak az emberek, más iskolázottságuk van, más problémák foglalkoztatják őket. A kérdések, az igekiválasztások és persze az egész anyag felépítése az amerikai jómódú középosztályra van kitalálva. Tőlem még senki meg nem kérdezte, hogy mennyiben számítanak be a jó cselekedetei az üdvösségbe. Vagy hogy milyen arányban van természetünkben a jó és a rossz.

A magyar ember kérdései nem arra vonatkoznak, hogy ha meghalt a macskám vagy a kutyám, vajon üdvözült-e, hanem arra, hogy mit fogok tenni akkor, ha a forint tovább gyengül, és nem tudom kifizetni a svájci frankban felvett kölcsönömet. Kilakoltatnak? Hajléktalan leszek a kétéves gyermekemmel?

Csak érzékeltetni akarom azt, hogy a két kérdéscsoport nem azonos súlyú. Ha mi erőltetjük azt, amit átvettünk, elbeszélünk az emberek feje fölött. Pedig Isten igéje szól az amerikaiaknak is, a magyarnak is, ha nem is ugyanott vannak az égető kérdéseink. Persze aki beleszerelmesedett az amerikai stílusba, annak csak ajánlani tudom A. W. Tozer *Istentisztelet vagy szórakozás* című könyvét, több és meggyőzőbb érvelést talál benne, mint amennyit szándékomban áll ismertetni.

Az egyik diák kitűnő elemzést írt az egyik Budapesten működő amerikai alapítású gyülekezetéről. Érdemei mellett meglátta a gyengéit is. Ez a gyülekezet – írja – történetesen két gyorsétterem között található. Maga a gyülekezet is ilyen gyorskiszolgálásra berendezkedett gyülekezet. Az emberek gyorsan megtérnek. A moziból átalakított terembe beülnek, ha hosszúnak tartják az istentiszteletet, kimennek, elszívnak egy cigarettát, majd visszaülnek. Senki nem kérdi senkitől, ki ő, miért jött, miért marad, vagy miért marad el. A nyilvánartartást régi dolognak tartják. Senki nem tekinthet bele a gyülekezetet irányítók dolgaiba, és senkinek nem tartoznak elszámolni. Még a dicsőítő csoportba is nehéz bekerülni. A nagyon spontán látszat ellenére a vezetők jól kézben tartják és manipulálják a közösséget.

Komolyabb emberi kapcsolatok nem is léteznek, látszólag nincs is igény rá: Hello, hello, és lépnek is tovább. Ez mindaddig működik, míg erre a laza, felszínes kegyességre igény van. Ha már nem lesz, egyszerűen eltűnnek. A gyülekezethez tartozás egyszerűen nem érték. Gondoljunk csak azokra, akik Kiskőrösről felgyalogoltak Pestre, hogy bekerüljenek a baptista gyülekezetbe! A gyülekezeti tagság érték volt. A gyülekezet megtartó ereje nagy volt. Ez a mi baptista kultúránk.

3. A misszióra való megújulás nem állhat abból, hogy támadja a régít

Pedig igen sokszor ezzel kezdi. „A misszióra való megújulásnak leginkább a régies gondolkodású gyülekezetek állnak az útjába” – hallani sokszor. Missziológiai órák jönnek elélem, amikor a tekintélyesnek vélt újító idők támogatásával a hátukban vitákat provokáltak a diákok. A vita tárgya mindig a régi alapítású gyülekezetek missziós stagnálása és misszióra való alkalmatlansága volt.

Ha szó szerint ki nem mondták, de indulataik és érveik abba az irányba mutattak, hogy amíg ilyen gyülekezetek léteznek, Magyarországon missziós megújulás nem lesz. Tehát szét kell verni a régi gyülekezeteket. Elvégre micsoda dolog az, hogy idős embereknek ötven-hatvan éve létező barátságaik vannak? Hogy tud oda egy frissen megtért „betörni”? Ez a *betörni* nyilván egy Amerikából importált szakmai kifejezés. Hogy betörni hogyan fog, azt nem tudom. De azok közé az idősök közé, akiket én ismerek, sohasem kellett és ma sem kell senkinek betörni. Mert a szívük és az eszük nyitott a friss megtérőkre felé, nyitottabb, mint azoké, akik őket zárttsággal vádolják. Sok újonnan megtért hívót vettek és vesznek körül szeretetükkel, mert számukra egy új megtérő nem egy számadat csupán eredményességük nagyon is számon tartott listáján, hanem egy érzékeny és szeretni való emberi lény. Amikor ezt a friss megtérő megérzik, nagyot épülnek az idősök hívó tapasztalataiból. Szép és szeretetteljes, sőt maradandó kapcsolatok épülnek a maguk természetes módján. Így kapcsolódik egymáshoz a múlt és a jelen. Csak nem kell a friss megtérőket az idősök ellen manipulatív eszközökkel szembefordítani!

Azután kiderült ezekről a harcos fiatalemberekről, hogy egy se állta meg a helyét a misszióban, de gyülekezeti szakadásokat viszont szép számmal okoztak, vagy legalábbis megkeserítették az egészségesen gondolkodó hívók életét. Mert mi haszna lenne annak, hogy az egyébként is kapcsolatainkat tekintve elszívárosodó országunkban a még meglevő egészséges emberi közösségeket szétvernénk? Csak az, hogy a terep még sivárabb lenne.

Az egyik magyarországi „baptista” igehirdetőt hallgatva feltűnt néhány vissza-visszatérő elem a prédikációiból.

1. „Mi vagyunk a tökéletes gyülekezet, nem olyan, mint...” – és megnevezve vagy megnevezetlenül utalás történt egy másik gyülekezetre. Igaz *ex verbis* ezt nem így mondták, olykor csak sugallták. Azután a gyülekezet kezdett úgy viselkedni, mintha tényleg tökéletesek lennének. Ettől még ugyan nem lett kevesebb a baj, a megoldatlanság, sőt a bűn sem, de legalább megszabadultak attól a kényszerítő büntudattól, hogy ezek megoldásán fáradozniuk kellene. Tilos vagy legalábbis illetlen volt negatívumokról beszélni. Eszembe jutott az Úr Jézus tanítása a két imádkozóról. „Uram, hálákat adok, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek...” „Urunk, hálákat adunk, hogy nem vagyunk

olyanok, mint egyéb gyülekezetek, mi missziósak vagyunk, ebben eredményesek, ennyi meg ennyi megtérőnk volt az elmúlt esztendőben.” Ugyanannyi, mint máshol, főleg a saját gyerekeik, csak nem fekete ruhában imádkoztak felettük kézrátétellel, hanem rövidnadrágban.

2. Prédikációikban minden negatív példa idős ember volt, és minden pozitív fiatal. A fiatalokat csak lelkesítette, hiszen mindenki tudta – sokszor hangsúlyozták –, hogy övük a jövő. A fiatalok pedig pontosan olyanok voltak, mint amilyenek mindig is a fiatalok, szeretnivalók, lendületesek, lelkesek és fegyelmezetlenek. De ha egyszer ők „tökéletesek”, akkor sem tanítani, sem fegyelmezni nem illik őket. Nem is tették. Csak lelkesítették, bátorították őket.

Ennek is meglett a következménye. Mivel a fiatalság a párkeresés időszaka, nagyon is rászorultak volna a tanításra, intésre, a szexuális szabadosság megfékezésére, saját érdekében. Ha a fiatalokat nem tanítjuk, egyszerű a várható eredménye, bizonyos dolgokat nem fognak tudni. Ha nem fegyelmezzük őket, fegyelmeztelenné válnak. Ma ez a gyülekezet recseg-ropog minden eresztékében.

A régiek tanították és fegyelmezték a gyülekezet fiataljait. Azok az idősek, akik ezt vállalták, nem lettek a fiatalok előtt azonnal népszerűek, de később azok voltak hálásak nekik, akik felé ezt gyakorolták.

Ezek a „tökéletes” fiatalok azonban bokrok mögé bújva csókolóztak, csak a falu vette őket szájára. De mivel „tökéletesek” voltak és övük volt a jövő, csak nem bántották meg őket olyan régi elvekkel, mint viselkedés a városban és a gyülekezetben, öltözködés, amikor Isten színe elé járulunk, tiszta szív, tiszta beszéd, egyértelmű magatartás a másik nem felé, gerjedelmeink megfékezése annak érdekében, hogy tiszták maradjunk. Ezek ugyanis „maradi” felfogások. A tűz, a lelkesedés, az „élő bizonyosságtétel” a gyülekezet előtt mind missziós húzóerő, ez volt az ő érdemük, ami miatt sem a nevelést, sem a fegyelmezést nem kapták meg. Hogy ennek következtében maguk a fiatalok fizettek meg drágán, az másodrendű kérdéssé vált, hiszen ha „megbántjuk őket”, megbotránkoznak és elmaradnak a gyülekezetből, esetleg más közösséget keresnek maguknak.

4. A hitelesség kérdése

Azért tanulmányoztuk alaposan a magyar mentalitást, hogy megértsük, mi magyarok nem dőlünk be túl hamar se jónak, se rossznak. Ez amint a korábbiakban kifejtésre került: sem történelmi tapasztalatainkból, sem jellemünkben nem következik. Márpedig azok az evangelizációs és missziós kezdeményezések, amelyek gyökértelenek és szenzációhajszolásra épülnek, előbb-utóbb lelepleződnek. Pedig a környezetünkben élő legtöbb ember nyitott a szellemi, lelki valóságra, lásd az agykontrollosok, Jehova tanúi, krisnások, szélsőségesen karizmatikus közösségek stb. „eredményeit”. Igaz, hogy ezeknél nagy a fluktuáció is, az emberek jönnek-mennek. A jövőket számolják, az elmenőket nem. De akármely más népekhez hasonlóan nekünk magyaroknak sem adatott külön magyar evangélium, hanem csak a régi Ige. Amennyiben ezt képviseljük és hirdetjük, akkor vagyunk hitelesek, méghozzá akár elfogadják azt, amit kínálunk, akár nem.

1) Igazság, az mi?

Létezik-e még ma a társadalomban, sőt akár az egyházban is „az igazság”, és ennek folyamánként az igazságosság

igénye? Az igazság mint érték nem vált-e itt is, ott is gumifogalommal, amibe akármilyen belefért, aminek nincs semmi köze hozzá? Nem vált-e valamiféle zanzásított hivatkozási alappá, felpuhított: így is, úgy is érthető vagy éppen értendő hézagpótlóvá, amit előcitolnak az emberek, ha arról van szó, hogy érdekeiket képviseljék, vagy egyszerűen csak kényelmesebbé tegyék az életüket.¹

Különös, hogy a keresztyénség „nagyjai” – egyik sem gondolta magát annak – milyen féltő módon helyeztek nagy súlyt az igazság kérdésére, méghozzá teológiai, filozófiai és gyakorlati téren egyaránt. Az igehirdetőknek az igazság hirdetőiként kell megjelenniük. Az embereknek Istenhez és egymáshoz fűződő kapcsolatának szem előtt tartásával. C. H. Spurgeon szerint „a lélekmentésre valószínűleg csak azok a prédikációk alkalmasak, amelyek tele vannak igazsággal”.² Az igehirdetőknek írja: a hallgatóid várnak valamiféle frappánsra, valami édesre, valamire, ami feldobja vagy meghatja őket. Egyszerűen erre van szükségük. De „észrevettem, hogy amikor Isten felettebb megáldotta szolgálomat, igazságra vágyó hallgatósággal találkoztam”.³

„A szószéken ami elhangzik, annak igazságnak kell lennie! A teljes igazságnak és semmi másnak, csak igazságnak! Egy felkapott és túlhangsúlyozott téma divatossá válhat és félrevezethet. Az Isten által kijelentett igazsághoz nem kell hozzátenni, és nem kell elvenni belőle. Az igazság jellegzetessége, hogy számítani lehet rá.” A. Fitch szerint ma kevesebben lennének az egyházban, ha úgy prédikálnánk az evangéliumot, ahogy azt eredetileg kaptuk.⁴ Moodyról közismert, hogy félelmetesen őszinte volt, prédikációi halálosan komolyak, röviddek, szókimondók, célba találók voltak. Került minden dagályosságot, irtózott a frázisgyártástól, minden mesterkéeltségtől és póztól.⁵

Hogy az igazság nem csupán elméleti jellegű (az is), hanem egy ember karaktere, tehát a szó legtisztább értelmében praxis, ők még tudták. Az átlátszóság – mint az igazság jellemzője – nem csupán igehirdetésükben jelent meg. Spurgeon szerint ismernek minket az emberek. Sokkal többet tudnak rólunk, mint mi azt elképzeljük, és amit nem tudnak, azt kitálálják.⁶ „Az embereknek nemcsak fülük, hanem szemük is van. Éppen úgy látják, hogy kik vagyunk, mint ahogy hallják azt, amit mondunk. Életünk igazolja, vagy tagadja tanításunkat. Az eretnek viselkedés éppolyan káros, mint az eretnek tanítás. Mi történik akkor, ha mások tanítója érvényteleníti azt, amit szájával hirdet? Az igazság, amit képvisel, enyhén szennyezett és nagyon leértékeltté válik.”⁷

Különös hangsúllyal kerül elő ma az igazság kérdése mint fogalom: létezik-e egyáltalán? És az igazságosság kérdése, mint ami az igazság gyakorlati alkalmazását jelenti. Valamikor a létező abszolút értékek közül az első helyen állt. Ma – különös módon – a római katolikus egyházban vagy az egyház felé támasztott követelményként kerül elő, mint ami nagyon aktuális. Valószínűleg nem véletlenül. Egyfelől az egyház létszáma és ebből adódó súlya miatt, de a kortárs pápának „érthetetlenül” a hagyományos értékrendhez: tízparancsolathoz, etikai alapigazságokhoz való következetes ragaszkodása miatt. Ugyanis az igazság fogalma és az igazságosság igénye általánosabb, mint ahogy azt csupán néhány ortodox vagy karizmatikus keresztyén közösség kisajátítani véli. És hogy éppen ma aktuális, közrejátszik benne az igazság megsértése is, ami nem kifejezetten egyházi specialitás, de a társadalom

jobban tűri saját szféráin belül, mint az egyházban. Emiatt nem illik megsértődni, hiszen a történelem Ura a dolgok rendbetételét „a maga házában” kezdi (1Pt 4,17).

Az igazság fogalma nem sajátítható ki, de követelménye alól kibújni sem lehet senkinek semmiféle ürüggyel. Mi az igazság? – tette fel e kérdést Pilátus a Názáretinek (Jn 18,38). De azután választ sem várva fordult ismét a Jézust vádoló tömegek felé.

A kérdés ma ugyanolyan jogos. Egyfelől a modern – vagy még inkább posztmodern – média a politikusok (mindegyik a világon egyfajta gazdag elitréteget képeznek) megoldozási szándékát zúdítja az emberek nyakába igazságként. A dolgok persze sokkal árnyaltabbak, olykor átláthatatlanabbak, szövevényesebbek, és szándékosan elhallgatottabbak, elkenetebbek, mint azt például választási ígéreteikkel, szlogenekkel, pufogatásaikkal előadják vagy éppen eladják. Amit a hírekben hallunk, az úgy, ahogy van: egyszerűen nem igaz. Bizonyos tendenciát, sarkítást, beállítást, érdeket tükröz. Sőt már elszoktunk az igaz szótól. Nem a hír nem igaz, hanem amit mondanak vele. A cél, amit el kívánnak érni. A sikeres árvíz elleni védekezésről szóló hír (ami igaz) elfedi azt a tényt, hogy a két árvíz közötti időszakban mekkora mulasztás a töltések elhanyagolása (ez is igaz, csak nem hír). Hogy a védekezésre kényszerűségből fordított összeg mennyivel haladja meg az átgondolt karbantartásra fordítottat, annak ismertetése elmarad, mert bizonyos körök érdekeit sértene. Ez megoldozás, semmi köze az igazsághoz. Az iszapáradat megelőzhető lett volna, csak költeni kellett volna rá, mint kiderült, sokkal kevesebbet, mint amennyibe a környezet helyreállítása kerül.

Másfelől a média zsongít. Hiszen az emberek igénytelenségét „szolgálja ki”. Szappanopera, szex, agresszió, talmi csillogás, csápolás, milliomosillúziót kínáló vetélkedők váltják egymást. Sokakban nem is tudatosul, hogy mindez egyfajta „igehirdetés”. Tudniillik foglalkoztatja az agyat, befolyásolja a vágyakat, meghatározza az értékrendet, segítséget, megoldást kínál az élet különféle helyzeteiben. De ha valaki elgondolkodik azon, hogy mindez a valóság-e – vagy pedig csupán illúzió –, egyszer csak csömör lép fel velük szemben. Az emberek – legalábbis akikben a lelkiismeretnek vagy emberiségnek még nyoma maradt – megundorodnak, és azt kérdezik: csak ennyi? Olykor egy politikai figura üzenet értékű, amire a társadalom nagy része fogékony: „Törj keresztül ellenfeleiden! Ne vedd komolyan még az általad hozott szabályokat sem, tekints el a parlamentek által megszavazott törvényektől!” Hogy ne is beszéljünk az igazságosság követelményéről. Persze a következménye elkerülhetetlen: az emberi méltóság sérül, „az élőlények áruvá degradálódnak”.⁸

A modern társadalomban kétségessé vált, hogy valaképpen egyetlen igazság van-e. Sőt az is, hogy egyáltalán van-e igazság. Ez a kérdés nem került el az egyházat sem. Biztos-e az egyház abban, hogy amit hirdet, igaz? Amit képvisel, nem csupán „tiszteltetle méltó hagyomány”, ami szépsége és emelkedett volta miatt figyelemre méltó? Istennel kapcsolatban egyébként is a bukott emberben a neki ellentmondás öröme, a hazugság kényelme, a kísértés bizalmatlansága, a tagadás akarása működik. Eredménye persze az emberben magában és a társadalomban keletkező zavarodottság.⁹ Sokan a dolgok megoldását egyfajta „egytárvallásban” remélik. Valószínűleg a vallás tekintetében alapismeretek híján: azt sem tudva, hogy ebből csupán annyi következne, hogy a vallások egymást oltanák ki.

Ezzel szemben II. János Pál pápa azt tanította: „Nem lehet hátat fordítani az igazságnak, nem hagyhatunk fel hirdetésével, nem rejthetjük el, még ha nehéz igazságról van is szó, amelynek kinyilatkoztatása nagy fájdalommal jár. »Megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket.« – mondta Jézus (Jn 8,32). – Ez a mi feladatunk, egyben támaszunk. Nincs benne helye kompromisszumoknak, sem megalkuvóan diplomatikus magatartásnak. Tanúságot kell tenni az igazságról, üldöztetések árán is, még akár vérünk árán is, ahogy maga Krisztus tette.”¹⁰

2) Máskor „az igazság” csupán leegyszerűsítés

Ez leggyakrabban a szekták vezetői, a média művelői és a politikusok jellemzője. Sokrétű, árnyalt, bonyolult, szövevényes dolgok egy szempontú megközelítése, vagy a valóság részeinek szimplifikálása, olykor érdekek szerinti torzítása.

A dolgok sokfélesége olykor gazdagságot jelent: egy szimfóniát nem egy hangszerre komponálnak, egy kórusmű nem egy hangból áll, egy valamire való festő nem egy színnel dolgozik, hanem az árnyalatok sokaságával. Ettől szép, de egyben igaz is a mű.

Máskor „az igazság” tálalása emberi érdekek, vonzódások és taszítások szövevénye szerint történik, amelyekben nehéz kiigazodni, valójában igazságot tenni. Legtöbbször az elromlott dolgokat úgy kell vagy muszáj hagyni, ahogy vannak. Legalábbis nem lehet eltekinteni attól, hogy megoldásuk sok erőfeszítést, kölcsönös megértést és engedményeket igényel. Ha a dolgok túlságosan összegabalyodtak, nem elég az emberi erőfeszítés azok rendbetételéhez. Az emberinél nagyobb erő kell: türelem, bölcsesség, tisztánlátás, jóra készség. Ez ma is egyedül Istennél található.

Minden bizonnyal egy adott helyzetnek szerepe van az igazság felismerésében, sőt még inkább az alkalmazásában. Ezt a bibliai irodalom a bölcsesség kategóriájába utalja. Azonban ez a Szentírásban egy alapvető igazságra vezethető vissza, amelyet több kifejezéssel jelöl a Biblia: Isten akarata, bizonyos összefüggésben „a törvény” vagy parancsolatok, az ige, vagy akár maga az evangélium is. Az igazság alkalmazása minden esetben valami olyasmire utal, ami összhangban van a létezéssel, az emberi kapcsolatok működőképességével, sőt elsősorban magával Istennel. A bölcsességet nem kitalálja, hanem megtalálja az ember, hogy mi a helyes egy adott helyzetben. Különben a bibliai citátumok sem válnak többé, mint hogy emberek akár egymás ellenében is bizonyítsák, hogy igazuk van, és a másoknak nincs igazuk.

De mindezek gyengítik vagy megszüntetik azt a tényt, hogy igazság van? Hiszen csak szét kell nézni magunk körül, és nem lehet nem észrevenni, hogy ha az igazság elenyészik, az egyház (és az állam vagy a kultúra) tekintélye semmivé válik. A dolgok kiüresednek. A szó elveszti hitelét. A fáradozás az értelmét. A becsületes munka, tanulás céltalanná válik. A hazudozás, gonoszkodás, ügyeskedés, önzés, megtévesztés válik megszokottá. Senki nem hisz senkinek. Ami ma megfeltehetően tényként dollármilliókat, hadseregeket mozgat meg, holnapra kiderül: jól előadott humbug volt az egész. Közben emberek nyomorodtak meg, pusztultak el. Mert az igazság hiánya, ellentéte: a hazugság. Márpedig Jézus a sátánról mondja, hogy a hazugság atyja, sőt embergyilkos (Jn 8,44).

„A társadalmak hanyatlásának vagy felemelkedésének különböző fokozatai vannak. Létezik olyan átlagos együttható, amelyben elfogadottá válik a lopás, a korrupciót már nem

érzik illetlen dolognak, a hazudozás megszokott érintkezési forma. A társadalmak lealacsonyíthatják az embert – vagy segíthetik felemelkedését. Esetleg elmehetnek »az élvezetek boltjába«, a belépő ellenében eksztázist élhetnek át. Megspórolhatják maguknak mindazt a fáradságot, amely az emberré válás göröngyös útját jelenti, ekkor a »boldogság« is áru lesz, amely eladható és megvásárolható. S legvégül kiderül, hogy becsapták őket.¹¹

„Az igazságból egy van, a tévedésből sok. Ha egy adott kérdésben valamelyik tény vagy hitel igaz, akkor az összes többi hamis. Az igazság forrása Isten. A hamisság forrása a sátán. A helyettesítő »igazságok« hamissága az Antikrisztus műve. Ezernyi alternatíva létezik, hogy törbe csalja az óvatlanokat.”¹²

Az idős II. János-Pál pápa vallomása: „Megadatott számomra, hogy személyesen is megtapasztaljam a rossz ideológiáit. Kitörölhetetlenül élnek emlékezetemben. Először jött a náciizmus. Amit azokban az években láttunk, már önmagában is szörnyű volt. Ám a náciizmus számos aspektusa abban az időben ténylegesen rejtve maradt. Az Európát elárasztó és megrontó rossz valódi dimenzióját nem fogta fel mindenki, még azok közül sem, akik a legközelebb voltak ennek az örvénynek a középpontjához. A rossz hatalmas kitörése borított el minket, s csak fokozatosan kezdtük felismerni valódi mibenlétét. Akik felelősek voltak, nagy erőfeszítéssel rejtették el önnön gonoszságukat a világ szeme elől. Mind a náci a háború idején, mind pedig a kommunisták a háború utáni Kelet-Európában. Igyekeztek elleplezni a közvélemény elől mindazt, amit tettek. A náci tizenkét éven át, a kommunisták több mint fél évszázadon keresztül”¹³

A Biblia szava szerint a sátán nemcsak hazug és gyilkos, hanem egyszersmind megtévesztő is, lásd Ef 4,22 (φθιρω) csalárdnak, illetve *megtévesztőnek* fordítják, valójában: szét-dörzsölni, tönkretenni, megrontani alapjelentésű görög szó, ahogy ma mondanánk: maszatolni, elkenni a dolgokat.

Mint az eddigiekből nyilvánvaló, a keresztyén (és általánosan emberi) igazságkeresés nem valamiféle széplelkek öncélú szórakozása, hanem az emberinek nevezhető élet útkeresése, amely keskeny és mindkét oldalról tövises, de mégis egyedül járható út.

Az igazság tehát nem valami bizonytalan szubjektum vagy bárki által meghatározható mérték, amelynek tartalma tetszés szerint cserélhető, szűkíthető, bővíthető, hanem abszolút. Méghozzá nem önmagában, hanem csak azért, mert Isten garantálja azt. Az igazságosság következménye a (שלום), *sálóm* aminek a békességgel való fordítása csak megközelítőleg pontos. Minthogy a szó valamiféle egyensúlyi állapotot jelöl, amelyet az Isten és a közösség felé való elvárások teljesítése eredményez. Vannak jogi és vannak spirituális elemei, egyik sem létezik a másik nélkül.¹⁴

Az igazság mögött teljes súlyával ott áll az Isten. Éppen ezért az egyház nem teheti meg, hogy elviselhető kompromisszumos formulákat találjon ki, hanem csak azt, hogy az Isten szavának teljes egészét hamisítatlanul adja át. Efelett pedig sem a pápának, sem a karizmatikusoknak, sem senki másnak nincs hatalma.

Az igazság megtalálásának útja a kegyelem útja. Nem azoknak a vágyait kell megcélozni az evangéliummal, akik nem keresik, sőt szembenállnak az igazsággal. Az igazságra szomjazók (Mt 5,6) szembesülnek a valósággal: saját maguk igaztalan voltával, illetve igazságuk elégtelenségével. Ezt ki is

kell mondaniuk. Csak ilyen módon részesülnek „a kiosztott igazságban”, *iustitia distributiva*. Vagyis abban, hogy Isten bírói döntésével igaznak nyilvánítja őket, a bűnösöket. Mivel becsületesek, annak a bírónak kegyelmét kapják, aki a bűnös felett kimondja az ítéletet, de joga van felmenteni is: „megigazítja a hívőt” (Róm 4,5). A kegyelem nem az ember jóra való igyekezetének jutalma, hanem éppen ellenkezőleg: Isten ezt az igyekezetet nem ismeri el. Amennyiben ebben az ember gögje, önmagával szemben táplált illúziója rejlik.¹⁵ Hanem azt a bűnöst igazítja meg, aki szembe mert nézni valóságos állapotával, levetette a tagadás, de a kegyesség álarcát is, és éppen amiatt krízisbe került. Ebben az állapotában nem tehet mást, mint kiált Istenhez állapota megváltoztatásáért.

A megigazulás (pontosabban Isten megigazító tette) Isten előzmények nélküli kegyelméből fakad. Kikényszeríthetetlen, szabad tette. A megigazítás azonban nem hagyja érintetlenül a megigazult személyt, hanem megváltoztatja, méghozzá ténylegesen. Csak ebben neki nincs dicsekedni valója (Róm 3,27). Az Isten szerint való (tehát igaz) tettek a megigazulásnak nem előzményei, hanem következményei.

Mindez pedig csupán Krisztusban és Krisztusért lehetséges. Ezért a Krisztusban hívő (élő) ember igazsága sem nem megjászott – Istentől ered, tehát valóságos –, sem nem vezet öntömjénezéshez. Éppen a *megtért ember*, ha igazán megtért – és nem bebeszélték neki –, tökéletesen tisztában van elvesztett állapotával is. De az előtte megnyílt – nem e világból való – lehetőségekkel is, a megszentelődés harcok árán megszerezhető valóságával. Azzal is, hogy még mindig itt él a világon, ahol a sátán támadja, a kegyelemből ki is eshet (Gal 5,4), tehát teljes komolysággal minden erejét megfeszítve kell rajta lenni azon, amit Isten számára elkészített életprogramul: ami számára „az igazság” (Fil 2,12–13; 3,12–14).

János evangéliuma bőségesen megőrizte számunkra az Úr Jézus (εγω εμι) igéit: „*Én vagyok az igazi szőlőtő*” (15,1); „*én vagyok a jó pásztor*” (10,11); „*én vagyok az élő kenyér*” (6,32); „*én vagyok a világ világossága*” (8,12); „*én vagyok a juhoknak ajtaja*” (10,7); „*én vagyok a feltámadás és az élet*” (11,25); „*én vagyok az út, az igazság és az élet*” (14,6). Tulajdonképpen ezek arról szólnak, hogy mivel Jézus az Atya – vagyis Isten – akaratát teljesíti, sőt egyenesen általa él, a végső igazság benne jelentetett ki. Neki nincs saját igazsága, önmagától nem tesz semmit (8,28), hanem csak amit hallott az Atyától, azt adta tudtul (15,15). Mivel egy az Atyával (10,30), benne a végső igazság jelentetett ki. „Isten kijelentésének nem kell igazolnia magát az emberek előtt.”¹⁶ De végső soron ez az, amit az emberek keresnek, amikor az igazságot keresik. Az igazság testté lett (1,45). A transzcendens Isten immanenssé. Csak azért jött e világba, hogy bizonyosságot tegyen az igazságról (18,37). Eljövetele eszchatológikus üdvesemény.

C. H. Spurgeon szerint „a lélekmentésre valószínűleg csak azok a prédikációk alkalmasak, amelyek tele vannak igazsággal”.¹⁷ Az igehirdetőknek írja: a hallgatóid várnak valamiféle frappánsra, valami édesre, valamire, ami feldobja vagy meghatja őket. Egyszerűen erre van szükségük. De „észrevetem, hogy amikor Isten felettébb megáldotta szolgálatomat, igazságra vágyó hallgatósággal találkoztam.”¹⁸

Akkor pedig mi értelme van az olajbogyó-effektusnak, azt értem alatta, amikor az igehirdető saját elképzelésére akar átgyúrni mindenkit, és nem Isten igazságát képviseli. Lehet ez hallgatói számára akár vonzó is, mert ezzel leveszi vállukról a felelősséget, hogy a maguk életére nézve keressék és megta-

lálják Isten „igazságát”, vagyis saját sorsukban Isten akaratát. Persze ennek méltósága is eltűnik. Lehet szenzációéhség, az embereknek van erre igénye. Csak ennek semmi köze a Krisztusban nyerhető új élethez. Lehet libamájbeszerzési technika, ami aztán botrányokhoz vezet. Az evangelizáció és az igehirdetés alkalmával bármiféle nyomás alkalmazása csak tisztátalan lehet, és hitelrontás az eredménye (2Kor 1,24). Mi rendelkezünk-e Istennel, vagy ő rendelkezik velünk?

5. Vajon az Úr Jézus missziós módszere érvényes ma is?

Ha misszióról beszélünk egy evangéliumi keresztyén közösségben, akkor olyan evidenciáról van szó, amely – úgy véljük – nem szorul semmiféle magyarázatra. Ha egy lelkész vagy egy gyülekezet misszióellenes volna, az olyan képtelenség lenne, mintha egy tanár diákellenes, vagy egy orvos betegellenes lenne. Annak ellenére, hogy a tanárban is születnek negatív érzések diákjai felé, az orvosban is betegek felé. Egy valamire való tanárt nem tesz boldoggá hallgatóinak érdektelensége, az orvost sem, ha a betegek tönkreteszik a gyógyulás folyamatát. De mindkét esetben ők nem a diák, illetve a beteg ellenségei, hanem jól tudva, hogy mi állna azok érdekében, érettek „haragszanak”. Pontosan azért, hogy a tőlük elvárható eredményességnek megfeleljenek.

A keresztyén misszióellenesség – ha tetszik – még képtelenebb valami. Mert abba az irányba mozgósítana olyan embert, akiért a Krisztus meghalt, hogy álljon ellene mások megtérésének, azt akarva, hogy azok örök sorsa az örök kárhozat legyen. Ez pedig nem csupán képtelenség, hanem egyenesen ördögi. Ez esetben a keresztyén keresztyénsége kérdőjeleződne meg.

Hogy e példánál maradjak, hacsak nem az derülne ki egy pedagógusról, hogy a kétszerkettő megtanítása után nem képes tovább vinni a gyerekeket, vagy pedofil hajlamú. Mert ez esetben a hivatás elveszti legitimációját. Hogy a keresztyén misszionáló buzgalomról sem vélekedhetünk kritikátlanul, az legalábbis alapkövetelmény. Ha úgy működik a misszió, ahogy kell, kiállja a próbát. Ha pedig nem, akkor a megvizsgálás nem misszióellenes, hanem annak egészséges gyakorlata védí.

1) A misszió Isten szándékából fakad¹⁹

A világ az Isten világa. Ő teremtette, és ő tartja fenn. Istent a Bibliából úgy ismertük meg, mint aki nem passzív és nem is semleges Isten. Isten egyszerre távoli, és egyszerre közel való (Ézs 45,15; 40,27 skk.). Ő a forrása minden életnek. Szeretete és bölcsessége indítja őt a világért való munkálkodásra. Isten szeretete áldozatos és aktív szeretet. Mindent átfogó és teljes szeretet. Kihat a létező világ minden területére.

Az üdvösséget kínáló Isten folyamatos párbeszédet folytat a tőle elszakadt és az elszakadás következtében nyomorúságokkal küszködő embervilággal. Konfliktus van az ember potenciális léte – tehát amivé az ember lehetne vagy lennie kellene – és aközött, amiben jelenleg él. Jelenkori szociológiai és pszichológiai felmérések évnosztásról, világvesztésről, elgépiesedésről, eldologiasodásról, elmagányosodásról, üresség érzéséről, értelmetlenség érzéséről, a globalizáció beszipantó erejéről szólnak.²⁰

Az ember bezáródik önmagába és az önmagával való konfliktusba. Az ember ennek a helyzetnek okozója is, áldo-

zata is. Nem képes kitörni belőle. Eközben pedig igazságra, békére, szabadságra, jóságra vágyik. A bibliai szemléletmód szerint a létezés állapota az Istentől való elidegenedés állapota, és ezért az embert terheli a felelősség (Róm 1,21–32). Jürgen Moltmann szerint a 20. század végén már nehéz olyan európaiakat találni, akik még hisznek egy értelemmel és jelentőséggel teljes jövő ígéletében. A mai nyugati társadalom a jelenben tékozolva a jövőnek csak adósságot gyűjt. A környezetét feléli, és a maradékot hagyja unokáinak, hogy boldoguljanak vele, ahogy tudnak. Ez a társadalom szemléletmódját inkább az azonnali fogyasztást választja, mint a jövőbe vetett investíciót.²¹ Jellemzője a jövőbe vetett bizakodás és a társadalmilag elfogadott erkölcsi normák tiszteletben tartása helyett: 1. vagy egyfajta politikai naivitás, 2. vagy a beletörődés, a rezignáció, a keserűség, az erkölcsi cinizmus és valami fagyosság az emberi kapcsolatokban.

De a világ – és benne az ember – mégis megmaradt Isten teremtetének. Bár Isten ellen való lázadásában vergődik. A Golgota Isten végtelen szeretetének megnyilatkozása, ugyanakkor a bűn borzalmas sötéttségének leleplezése. El kell gondolkodnunk azon, hogy a Názáreti Jézusra nem a föld söpredéke, nem a minden rendes ember által megvetett gazemberek, hanem az állam, a kultúra, a vallás megbecsülésének örvendő emberek mondták ki a halálos ítéletet. Ilyen értelemben a Golgota minden idők szimbóluma. Az egész világ, sőt az egyház áll a vád s egyszersmind a felmentés megszólítottjaként.

Az ember „Isten képmásává” teremtetett. Ez jelentőségteljeséget, nagyságot, méltóságot, értékességet jelent. De egyben kísértést is. A kísértés az, hogy önmagát tegye meg létezésének és világának központjává. Ekkor az ember bűnbe esik. Túllép véges korlátain, fölmagasztosítja önmagát. A *hübrisz* az ókor óta az embernek az a vágya, hogy isteni rangra emelkedjen. Sohasem a csúf, a kicsi, az átlagos volt az ideál, hanem az, aki hős, az, aki nagy, szép, kiváló és erős. A nép nagyjai, a királyok, a papok, a törvényalkotók, különleges testi erővel rendelkezők adták a mértéket.

A *hübrisz* a Biblia szerint nem egy a bűnök közül, hanem a bűn a maga teljes formájában (Ez 28,12–19). Nevezetesen az embernek az isteni központtól önmagához való odafordulása. Törvényt szab, ahelyett hogy alkalmazkodna hozzá. A végest hiszi végtelennek. „Az embert egy démonikus szerkezet kényszeríti arra, hogy a természetes önigenlést összekeverje a pusztító önfelmagasztalással.”²² De korlátainak meglétén ez mit sem változtat.

A bűnbe merült ember tettére Isten levezethetetlenül titokzatos és radikális válasza Krisztus inkarnációja és kereszthalála. Az *inkarnáció* sem a judaizmusból, sem a pogány vallásokból nem következik. Isten szabad döntése. Leereszkedése hozzánk emberekhez hatalmának, irgalmának, jóságának és igazságosságának a jele. A kereszten önmagát kiüresítve Isten bűnöket megbocsátó szeretete a legteljesebb radikalizmussal mutatkozik meg. A Krisztus-esemény Isten legteljesebb önközlése. Ítéletet mond az ember gögje felett, amely olyan akar lenni, mint Isten. Megítél minden ember faragta bálványt, ezért nemcsak fel kell ismerni korlátainkat, hanem el is kell fogadni azokat. Mégpedig életünk minden területén. Keresztyénként is, hiszen nem vagyunk korlátlan lehetőségek birtokosai, még csak tökéletesek sem.

Mivel Isten teljhatalommal rendelkezik, megengedheti magának a szeretet erőtlenségét. Krisztusban maga Isten

bocsátkozott bele a bűn okozta szenvedésbe és a halálba. Átvállalta bűneink büntetését (1Pt 3,18; Róm 5,8). Ezzel hűséges lett saját ígéretéhez. Ítéletet mondott az ember büszkesége felett, az embert megítélve emlékeztette létének hatáira, de egyben jót tett vele, kegyelmében is részesítette.²³ Nem lehet a történelemben visszamenni a Jézus előtti időkre soha többé. Földi munkássága: tanítása, életpéldája, szenvedése, halála és feltámadása döntő hatással volt az emberiség történelmére.

Az Úr Jézus személye úgy áll előttünk, mint egyedüli megoldás a bűn (mint az emberlét determinációja) kérdésére. Az engesztelő áldozat azt jelenti, hogy Krisztus elfordította rólunk Isten haragját. Isten szentsége és irgalma így nem szenved csorbát. A bűn súlyossága és a kegyelem nagysága egyszerre válik nyilvánvalóvá abban, amit Isten értünk Krisztus által tett.

A meghalt és feltámadott Úr Jézus Krisztus parancsot adott az emberek megváltásáról szóló jó hír, az evangélium terjesztésére, a misszióra. Az evangélium elfogadása által változik meg az ember egzisztenciája már itt a földön is. Kapcsolata átértelmeződik elsősorban önmagához, sorsához, környezetéhez, amelyben él. Mindezek rendbe jönnek. Sőt magával az örökkévalósággal és a Mindenhatóval is békességre jut. Mély és titokzatos változás ez, amely nem hagyja érintetlenül az élet egyetlen területét sem. Olyan gazdag és sokrétű, amelyet nehéz pontosan körülírni. Értelmes rendben kezdenek összeállni a dolgai: érdeklődési kör, viszonylatok stb. Belátó, gerinces, őszinte, igaz és jóindulatú lesz, aki korábban önző, hiú, gátlástalan volt. Ezt elsősorban a környezete konstatálja. Megtérésnek nevezi a Szentírás. Ennek a prezentációja, felkínálása és a hozzá szükséges atmoszféra megteremtése a hívők feladata a misszióparancs alapján.

A misszióparancs megtalálható mind a négy evangélium végén. A misszió az egyházra átruházott megbízatás. Méghozzá Isten részéről. A parancs egyetemes minden vonatkozásban: térben, időben, érvényességében egyaránt. Nincs a végrehajtása előtt sem földrajzi, sem etnográfiai, sem idői megszorítás. Máté evangélista missziói, Márk karizmatikus, Lukács ekleziológiai, János pásztori szemszögből fogalmazta meg és hagyta ránk. E szempontok fontosak, és lényegét tekintve ugyanarra irányulnak. Segíteni kell azokat az embereket, akik keresik ugyan életük jelentőségét, a körülöttük lévő világ értelmét, a dolgok mélyére akarnak nézni. A misszióparancs középpontba helyezi Krisztust, mint aki ugyan minden hatalom birtokosa, viszont nem diktátorként, hanem megváltóként mutatkozik be. Társul szegődni kész az emberekhez, hogy megtalálják életük értelmét, de Jézus ezt megalkuvás és behízélgés nélkül teszi. Segítséget, és nem cinkosságot kínál.

2) A misszió párbeszéd, de egyben konfrontáció is

Ha a misszió Isten szándékából fakad (teológiai szakki-fejezéssel: *missio Dei*), akkor érdemes például venni Jézust, aki nem csupán a misszió tárgya, hanem egyben örök, ma is érvényes mintája is. Az emberek megéheztek. Jézus ennek látán anélkül, hogy erre bárki kérte volna, gondoskodott arról, hogy mindnyájan jóllakjanak. Erre a tömeg fellelkesült, és vezérükre kívánták előléptetni, valóságos spontán népszerűség kialakulásáról volt szó. Ő azonban nyomban visszavonult (Jn 6,1–15). Egy másik alkalommal egy egész város – feltehetőleg Kapernaum – összegyűlt, és estére kelve Jézus betegeiket meggyógyította, ördögöseit megtisztította. Ezután szintén visszavonult, nem adva alkalmat arra, hogy ő maga

vagy bárki kihasználja az adott helyzet kínálta „missziós” lehetőséget. Pedig tanítványai lelkendezve hívták fel a figyelmét: „*Mindenki téged keres!*” (Mk 1,37) Jézus a körülmények kényszerétől függetlenül – de az Atya akaratához igazodva – viszonyult az adott helyzetekhez. Mindkét esetben a jelenlévők javára, az emberi szükségletek kielégítése érdekében végezte szolgálatát. De kitért az elől, hogy a tömegből felé irányuló igényeknek alávesse magát.

A János által megörökített kenyérszaporítási történet egy hosszú vitahelyzet bevezetője. Jézus nagy-nagy empátiával mélyen megértette a környezetében lévő emberek gondolkodását. Vágyaikat, szükségleteiket bizonyos tekintetben respektálta. Együttérzéssel és könyörülettel volt irántuk. De szembesítette őket azzal, hogy ha jóllaktak is, újra megéheznek. Újra jól fognak lakni, és újra megéheznek. Minden anyagi szükségletnek megvan a maga jogossága. Ugyanakkor – szerinte – az emberi élet ennél mérhetetlenül több. Elkezdte tanítani őket arra, hogy valójában nem a tovatűnő élet lehetőségeit és szükségleteit kellene középpontba helyezniük, hanem az „örök életet adó eledelt”. Az emberi életnek miközben vannak rövid távú és jogos igényei, az emberek lemondanak arról, ami rövid és véges életük idejében benne rejlik. Ő pedig ezt kínálta: az Isten igéjének teremtő ereje által létrejövő lelki tisztaságot, jóságot, szentséget, békességet, szeretetet. Így az élet teljességre jutásának kérdésében egy jottányit sem engedett. A kenyérszaporítási csodát követő viták során az emberek megkeményedtek, végül már nem akarták tovább hallgatni sem. Sőt a tanítványok sem értették meg őt. Ezt bárminek nevezhetjük, csak nem egy PR-tevékenységnek.²⁴

Vajon amikor a misszióban összeütközésbe kerül az emberek (akár jogos) elvárása azzal, amit Isten kínál, követjük-e Jézust? Az egyház ma – akárcsak valamiféle üzleti vállalkozás – a modern tájékozódás és hírverés eszközeivel igyekszik megnyerni az embereket a hitnek. A vélt modell legtöbb esetben Pál apostol. Amerikai gyülekezetrövidkedési kurzusokon sulykolják, ha ma élne, bizonyára igénybe venné a kommunikáció összes csatornáját, hogy minél több embert elérjen az evangéliummal. Az egyik leggyakrabban ajánlott kontaktusteremtési módszer a közvélemény-kutatás. Milyen gyülekezet (barátságos és emberi szükségleteket kielégítő) lenne kívánatos annak az érdekében, hogy az egyház (véltőleg az egyház tanítása is) vonzóvá váljon?

Lesslie Newbiggin Evangélium a pluralista társadalomban című már idézett művében egy megfontolandó kérdést vet fel. Amennyiben a körülöttünk lévő világ igényeiből (vagy igénytelenségéből) indulunk ki, amely nem több, mint anyagi biztonság, ha lehet jólét, esetleg pillanatnyi kényszer vagy érdek, az evangelizációval sehova se jutunk. Ha az igehirdetés ezekre a kérdésekre koncentrálna, akkor nem több pusztán fecsegésnél!²⁵ Mert ha nincs értelmes kérdés a kortársak felől, nem lehetséges értelmes válasz sem. Aki nem lát különbséget a „Hogy lehet jól élni, és lehetőleg mindenáron érvényesülni?” és Kornéliusz kérése között: „*Itt vagyunk Isten színe előtt, hogy meghallgassuk mindazt, amit Isten rád bízott*” – az vagy az emberről tud keveset, vagy a rá bízott üzenetről. Esetleg mindkettőről.

A világ kérdéseinek a megválaszolása – Newbiggin szerint – nem az egyház feladata. Éppen Jézus nyomán válik ez legvilágosabbá. Jézus azt képviselte, hogy az emberek forduljanak meg (ez a megtérés), forduljanak szembe az állandóan

és erőszakosan előretolakodó világi vágyaikkal, fogadják el az igazságot, hogy ezeknél több az élet! Ez a több azonban nem e világi értelemben több, sőt nem is az e világi dolgokban található, hanem igazságszeretben, békességben, irgalmaságban és szelídségben. Mindezeknek ugyan a világ szerint kicsi az árfolyama. Nem viszik úgymond előre a világot ama áhított „fejlődés útján”. Ahhoz töke kell, kapcsolatok, ravaszság és rátermettség. Az egyén ebből kéri – vagy követeli – a maga részét. Jézus viszont arra szólította fel hallgatóit, hogy vagy higgyenek Istennek, vagy folytassák tovább saját útjukat Isten akaratával ellentétes irányba. A szinoptikus evangéliumok kenyérszaporítási beszámolóit után ez hangzik: „*Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel naponta a keresztyét, és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszti, aki pedig elveszti az életét énért, megmenti azt.*” (Lk 9,23–24)

Jézusnál ezért nem egyszerűen az egyház növekedése, létszámbeli gyarapodása volt a cél. Nála Isten országa nem valamiféle formális, kegyes emberi elvárások csokra, és nem egy kiváltságos csoport sajátos igénye, amelyet a hívők kedvük szerint tölthetnek meg a korszellemnek éppen megfelelő tartalommal. Isten országának „arca van”: ez maga Jézus. Az a keresztyén közösség, amely pusztán a maga számszerű növekedését tekinti legfőbb feladatának, meglehet, hogy éppen Isten akara ellen munkálkodik.²⁶

Mielőtt a misszióban a magunk szerepéről, saját céljainkról és az azokhoz vezető eszközökről tájékozódnánk, Isten cselekvésének elsődlegessége felől kellene szilárd meggyőződéssel rendelkezünk. A misszió elsősorban nem a mi vállalkozásunk, hanem a Szentháromság egy örök Istené. Jézus megértette a világot, de nem adott helyt a világ igényeinek és módszereinek, hanem ellenkezőleg: konfrontálódott velük. Ahol az evangélium hitelesen megjelenik, mindig válságot idéz elő. Jézus megküzdött az emberekkel. Éppen az önmaguk felől érkező érvényesülési erőkkal és hatalmakkal szemben foglalt állást. Csak olyan áron elégíthette volna ki ezeket, ha az ember magasabbra hivatott voltát (egyben az Atya szándékát) elárulta volna. A test a maga vágyaival, igényeivel mulandó. A lélek örök. Az igazság örök, a szeretet örök. Az evangélium Jézus szerinti képviselte, a *missio Dei* minden korban, ma is konfliktust okoz, és esetleg az egyház szenvedését hozza magával. Mert az egyház vagy felvállalja azt, amit a világ elvár tőle, és beáll egynek „a világ üdvözítői” sorába, lásd fasizmus, nemzeti szocializmus, marxizmus, internacionalizmus, vagy éppen a mai divatos eszmék: piacgazdaság, globalizáció, posztmodernitás stb., vagy – bár képes felmérni, akár bizonyos mértékig respektálni az emberi igényeket – tudatában van annak, hogy Isten terve valami másról szól. VI. Pál pápa írta végrendeletében: „Ne gondoljuk, hogy azzal lehetünk a világ hasznára, ha átvesszük gondolatait, viselkedésmódját, ízlését! Azzal lehetünk hasznára, ha megértjük, szeretjük kortársainkat, vállalkozunk szolgálatukat, de nem azonosulunk velük. Ha az isteni kijelentés alapján kritikus módon vagyunk szolidárisak velük.”

Elgondolkodtató, hogy éppen Pál apostol, aki a pogányok apostolaként igen sok embert megnyert az Isten országa számára, egyetlen missziós módszert sem tartott fontosnak kifejleszteni és tanítani vagy begyakoroltatni a gyülekezetek tagjaival. Sőt leveleiben még aktív evangelizálásra buzdító sorokat sem találunk. Ezzel szemben az evangélium

szellemében való életmód és az abban való megmaradás képezi leveleinek fő tartalmát. Hogyan és kiben kell hinni, hogyan lehet elkerülni a rászedettséget, hogy valaki zsákmányt ne vessen a hitünkben (2Kor levél). Hogy kell a gyülekezet tagjainak konfliktusaikat megoldani, gondoskodni a szükségben lévőkről, megőrizni a házasság tisztaságát, özvegyekkel bánni stb.

Mindig titok az, hogy miképpen talál valakit szíven az evangélium igazsága. Ezt nem lehet programozni, nem lehet kikalkulálni, de ahol egy közösség Isten normáinak hűségében él, abban ez gyakran megtörténik. Ezért nem lehet missziótlanok tekinteni Pál leveleit.

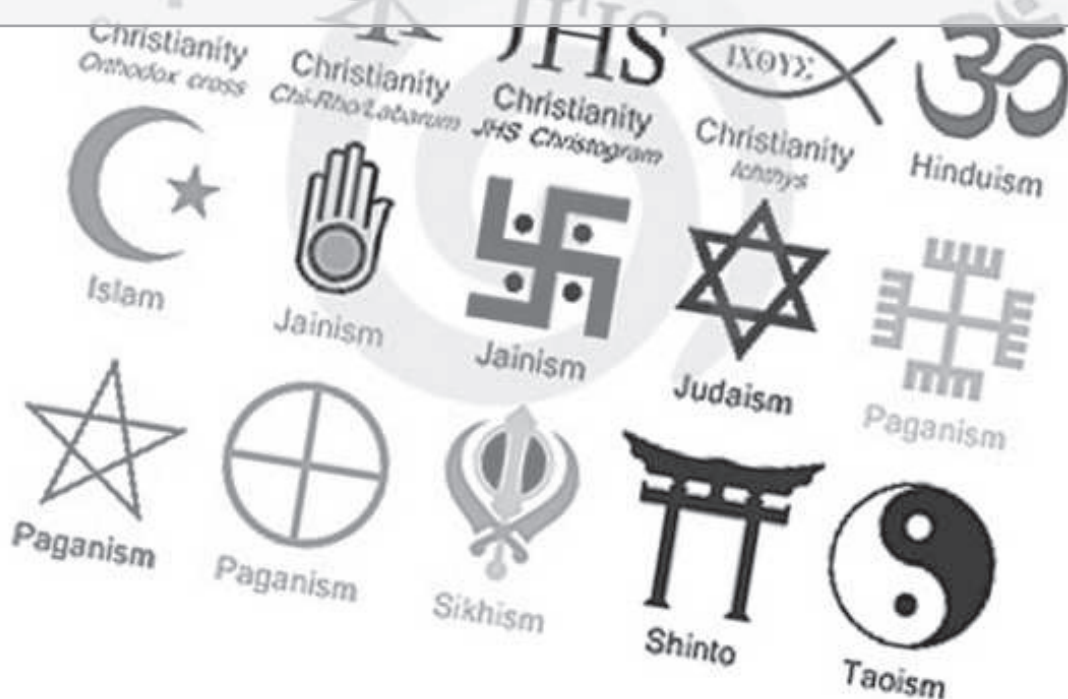
(Folytatjuk)

Jegyzetek

- 1 Joseph Ratzinger: Isten és a világ (Peter Seewald beszélgetése a bíborossal.) Szent István társulat, Budapest, 2004. 39. o.
- 2 Spurgeon, Charles H.: A lélekmentő. Prezbiteriánus Kiadó, Miskolc, 2004, 83. o.
- 3 Uo. 109–110. o.
- 4 Fitch, Alger: Mit mond a Biblia a prédikálásról? TCM kiadása, 2004, 110. o.
- 5 Fitt, Arthur P.: D. L. Moody élete. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2004. 58–59. o.
- 6 Spurgeon, 137. o.
- 7 Spurgeon, 69. o.
- 8 Ratzinger, 76–77. o.
- 9 Uo. 33–49. o.
- 10 II. János-Pál: Keljete föl, menjünk! Új Ember, Budapest, 2004. 127. o.
- 11 Ratzinger, 50–51. o.
- 12 Fitt, 104–105. o.
- 13 II. János-Pál: Emlékezet és azonosság. Európa Kiadó, Budapest, 2005.
- 14 Gerhard von Rad: Az Ószövetség teológiája I. kötet. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 293–303. o.
- 15 Bultmann, Rudolf: Az Újszövetség teológiája. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 286–299. o.
- 16 Bultmann, 307. o.
- 17 Spurgeon, 83. o.
- 18 Uo. 109–110. o.
- 19 Hegyi András: A misszió isteni megbízás, emberi feladat, de egyben kísértés is. Szolgatárs, 2007. 1. szám
- 20 Tillich, Paul: Rendszeres Teológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2002. 293. o.
- 21 Lesslie Newbigin: Evangélium a pluralista társadalomban. Harmat Kiadó, Budapest, 2006. 136. o.
- 22 Tillich, 277. o.
- 23 Kasper, Walter: Jézus Krisztus Istene. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 129–209. o. részletesen tárgyalja a testetöltés, kereszthalál, kiengesztelődés, bűnbocsánat titkait.
- 24 Newbigin, 264. o.
- 25 Uo. 160. o.
- 26 Uo. 163. o.

Szebeni Olivér

A keresztyénség és a világvallások¹ (1.)

Általában a vallástörténelemről

A vallástörténelem a Föld különböző kontinensein elterjedt ősi eredetű vallásos cselekmények jelenségeit írja le. A világvallás egy adott vallásos kultúra, amely keletkezése helyéről kilépve meghonosodott minden földrészen. Vannak eltérések a világvallások azonosítása és száma között. Európai nézőpontból a világvallások a következők:

1. judeo-keresztyénség
2. hinduizmus
3. buddhizmus
4. kínai univerzizmus (konfucianizmus)
5. iszlám

Az Ázsiából kiinduló, világvallássá vált első két nagy-kultúra tudatos misszió (bizonyoságtétel) által terjedt el. A keresztyénség a külmisszió vállalása óta világvallás. A zsidóság elhurcoltatásai, deportálásai következtében került távolra eredeti helyéről. E két világvallás elemzése ennek a dolgozatnak a szerkesztési tervében nem szerepel, mivel részben a keresztyén egyháztörténelem tárgya. A hinduizmus és a buddhizmus sokáig nem minősült világvallásnak, mert nem hagyta el eredeti helyszínét, mindkettő hazájához kötődött. A több kontinensre elvándorló híveikkel új hazájukban összetartó csoportjaik folyamatosan növekvő létszáma világvallássá tette őket is.² Meghonosodtak egy befogadó országban, de nem

asszimilálódtak. A bevándorlók tömeges csoportja együtt maradt, egyre jelentősebbé nővekedtek, először az amerikai, később a nyugat-európai területeken, az úgynevezett észak-atlanti térségben. Az iszlám térhódításra törekszik valamennyi világvallással szemben. Hazánkban a gyengébb kereseti lehetőségek kilátásai és a várható szerényebb zsákmány fékezi az ázsiaiak nagy tömegű bevándorlását, bár megjelennek már közöttünk is. A fizikai munkavégzés zömét kitevő bevándorlókra szükség van. A befogadó országokban a tradíciókhoz ragaszkodva idegenek maradnak, és egyre több gondot okoznak. Különösen a muszlim betelepülők egyre erőszakosabban jogokat követelnek, és a társadalom szerkezetének teljes megváltoztatására törekednek a nyugati világban.

A hatalmas ázsiai földrészen él a történelemben és napjainkban a legtöbb ember, miközben az észak-atlanti népek fogynak. A Föld öt világrészén élő emberek egyharmad része Ázsiában honos. Valamennyi világvallás – a keresztyénséget is belefoglalva – ázsiai eredetű. Tőlünk idegen kifejezéssel szólva: „Minden vallásalapító ázsiai volt.”

Nálunk nagyon szerény az ázsiai népek felőli ismeret. *Batsányi János* költőnk szavaira utalva: vigyázó szemünket Párizsra vetettük, esetleg más nyugati városra. Ázsia iránti érdeklődésünk mértéke szerényebb. Ennélfogva az ázsiai népek vallási világa legtöbbünk előtt ismeretlen. A vallástörténelem önálló filozófiai tudomány, kevésbé a keresztyénség-

re vagy a zsidóságra vonatkozik. Jegyzetünkkel elsősorban sajátosságait törekszünk ismertetni. A jegyzet nem tér ki az amerikai, ausztráliai őslakosság vallásosságára, Afrika természeti vallásaira és az arktikus vidék szellemhitére. Miután a görög-római politeizmust Európa krisztianizálódása kiszorította, ezért ők is kimaradnak értekezésünkéből. Az ókori görög és római művészet útján a mediterráneum partvidékén egykor élő politeizmusról napjainkban a művészettörténelem tárgyal.

A kínai taoizmus és a japán sintoizmus, bár ázsiai eredetűek, nem világvallások. A taoistákkal mégis foglalkozunk, mivel a sokmillió konfucianistával a kínai univerzizmushoz tartoznak. A materialista kínaiak saját kvázi-vallásos világnézetüket (Lao-ce és Konfucius tanait) nem hagyták terjeszkedni. Több ezer éves műkincseikkel sem törődtek sokat. Várhatóan tisztázni fogják, hogy a kínai tradíciók vagy ateista pártjuk mennyiben fog terjeszkedni. Máris vannak jelei a konfucianizmus erősödő tekintélyének. A japánok tömeges Amerikába vándorlásával sem kizárható, hogy a sintoizmus utat talál a terjeszkedésre, bár ennek kevés jelét látjuk.

A hatalmas létszámú, ázsiai eredetű világvallásokon kívül napjainkban elhanyagolhatóan csekély történelmi háttérrel bukkannak föl kisfelekezetek.³ A világvallásokhoz egyáltalán nem, inkább a keresztyén szabadegyházakhoz hasonlók. Őket egyelőre a felekezettudomány és a keresztyén apológia tárgyalja.

A dolgozatunk bázisát képező és kellően felvázolt vallástörténelmi kutatómunka sok időt igényelt, és csak töredéke ismertethető. Igaz, hogy nagyon kevés publikációs lehetőséghez jutottunk.⁴

A világvallásokat megfigyelés (empíria) alapján írjuk le. A vallástörténelem fogalma először az amerikai Chicago városában, 1893-ban bukkant fel. Főleg a hiedelmek és a magatartások (például a bálványozás) leírása a tárgya. A leírások a keresztyénség fölényét szemléltetik. Részben az egzotikus tanrendszerek dokumentáltsága a céljuk. Ezeket a sok évszázados tradíciókat azóta fokozatosan igyekeznek leírni, rendszerezni és elemezni. Minden írott anyagban megtalálható a természeti környezet közelsége, az emberiség viselkedésének és magatartásának elemzése, a himnuszok a természetfelettségről, a zsoltárokhoz hasonlóan. Képzőművészeti remekművek bámulatos találékonyssággal örökítik meg a szimbolikus és reális világot, a látható tényeket, a mögöttük húzódó szellemi világot, és mindkettő azonos értékeit. Ezek nyomán jöhetnek létre költői vagy liturgikus szövegek, mítoszok, vallásos jellegű magatartási elemek.⁵

A vallástörténelem és a történelem között van összefüggés. Bár a vallástörténelem elnevezés utal a történelemre, mégsem történelmi jellegű. A vallástörténelem ugyanis nem követi az uralom változásait, semmi dolga a háborúskodásokkal, az emberek gondolkodását és a viselkedését írja le. A nem nagy múltú tudományág elsősorban egy adott nép civilizációjából a vallásos tartalommal foglalkozik. Értékelése leírja és elemzi az emberek hiedelmét, ünneplését, áldozatait és meglévő ősi iratait. Az örök emberi jelenségeket (születés, házasság, halál, közben jó vagy rossz törekvések stb.) és mindezek illeszkedését az egyén életében, a saját kategóriái szerint.

A vallástörténelem részben *teológiai*, részben *profán tudomány*. A keresztyén múltból maradt minősítés a keresztyénséget is sújtja. A XXI. század legnagyobb változása nem csupán gazdasági vagy pénzügyi jellegű, fordulat következik

be a most még jelentéktelennek tartott civilizációk kapcsolatában is. A német *Adolf von Harnack*⁶ vitatta, hogy helye lenne a vallástörténelemnek a teológiai akadémiákon. Később viszont azzal álltak mások elő, hogy a vallástörténelmi oktatás alapoz meg minden keresztyén dogmatikai és bibliai ismeret. Az értékelés zűrzavarát látva fogalmazzuk meg a bekezdés első mondatát, a részlegességet.

Vallástörténelem és néprajz. A leíró vallástörténelem interdiszciplináris, és felfogható néprajzi jellegűnek. Miután egy nép – akár államalkotó, akár kisebbségi – bemutatkozik a magatartásával, gazdálkodásával, öltözetével, népművészete teljes körével – jogosan dicsekedhet. A Föld bármelyik pontján élő nagy kultúrák leírása során még további részletezésre kerül sor.

A diszciplináris tudomány, a vallástörténelem, ki kell jelentenünk, hogy lényeges, de nem feltétlen eleme az Istenbe vetett hit. Vannak tehát vallások, amelyekben az istenhit nincs jelen, legalábbis a mi elképzeléseink szerint. A láthatatlan vagy látható, mindenképp felett álló, világteremtő, fenntartó legfőbb lény egyes rendszerekből hiányzik. Szemben a három monoteista nagy kultúrával (zsidó, keresztyén, iszlám). A hindu vallás politeista és egyistenhívő. A buddhizmus és a taoizmus nem istenfélő. Buddha emberi lény, Lao-ce és Kung Fuce szintén, és emberekként részesülnek tiszteletben. A hit sem meghatározó a nagy kultúrákban. Allah tisztelete lényegében nem a belé vetett hitre épül, hanem a Korán szabályainak feltétlen követésére. Zsidóvá is úgy lesz bárki, ha annak születt, nem hit alapján. Kimondható tehát, hogy csupán a keresztyénségben van meg az ember döntési szabadsága a hitre. A személyes függetlenség és szabadságvágy a keresztyén hitben teljesül ki. Aki nem hisz, nem előnyre tesz szert, sajnálhatja a veszteségét, amit semmivel nem tud pótolni az életében.

Mindig az ember áll a vallástörténelem középpontjában. Ennyiben markánsan különbözik a keresztyén teológiától, mivel annak középpontja *Jézus Krisztus*, és irányvonala a bibliai kijelentés. A vallástörténelemben viszont az ember foglalja el a saját megfigyelőpontját, az ideáljai (istenei) pedig sokfélék lehetnek. Eltér a vallástörténelem az antropológia irányzataitól (a profán embertantól és a bibliai antropológiától egyaránt), bár az emberrel foglalkozik. Nem veszi figyelembe az emberi rasszokat (például a fehér, fekete, sárga, vörös bőrszínt). Viszont annál inkább hangsúlyozza valamennyi rassz viselkedését, öltözködését, a transzcendens világhoz kapcsolódó elképzelését, a művészetét, a tradícióit, nézetét a természetrel, beleértve a világmindenséget, amelynek az ember szintén része (például a kínai univerzizmus szerint). Az ember megfigyelései során rádöbben, hogy van a világon több élő és élettelen erő, amelyek esetleg elképzelhetetlenül hatalmasabbak az ő képességeinél. Ezeket kész akár isteni tiszteletben részesíteni (példákat láthatunk a Gilgames eposz istenekkel küzdő hőrosaiban), vagy a totemállatokban, az indiai emberek feldíszített elefántok istenítéseiben (más ragadozókkal együtt). Elefánt, tigris, krokodil, bivaly látható festményeiken, virágok, fák, madarak és istenek ábrával együtt. Az isteni tiszteletben részesülő állatokat elsősorban erejük miatt ismeri el maga fölött az ember. Ezzel nemcsak különbözik a judeo-keresztyén vallási gondolkodástól némelyik nagy kultúra, súlyos ellentétbe kerül vele. Az ő magasztos istenfélelmükhöz semmilyen erős, de feltétlenül szennyes állat nem férhet.

A vallástörténelem irodalma

A nagy kultúráknak keletkezésük során, elsősorban az alapítóikra mutató korban keletkezett irodalmi alkotásaikra gondolunk elsősorban. Valamennyi az ókorban keletkezett. A könyvek (tekercek) szerzői általában ismeretlenek, vagy a legnagyobb egyéniségre utalnak, és nem a közvetlen szerzőkre. Ezeket az iratokat szent helyeken őrzik évezredek óta, és a környezetben hatalmas területek lakosságának formálják a civilizációs fejlődési vonalát, vallási rendszerét. Ezt etikai követelmények, költészet, rögzített szövegű imák, varázsszövegek, elmefuttatások leírásával mozdították elő, és járultak hozzá, hogy az emberi életminőséget javítsák. Erről feliratok, tekercek, jelmondatok maradtak fenn ősi civilizációkból. A mai kori társadalom megsínyli egészségileg az ateizmus és vallásközüny egészségkárosító és romboló hatását.⁷

A vallások főbb típusai: *ősvallások, totemizmus, animizmus, nagy kultúrák és „könyves” vallások*. Ez nem egy fejlődési folyamat, hiszen éppen az a jellemző, hogy hagyományozódik.

A vallási jelenségeket leíró tudomány ismer nemzeti ősvallásokat, legendákat (például hun–magyar ősvallás), de sokkal többet foglalkozik az egyes kontinenseken most élő természeti népekkel és azok hitvilágával. Ezekben belül általában kevés tartós, tárgyi emléket számolhatunk meg. A varázslás, gyógyítás, jóvendülés, különféle ünnepek, beavatások szokásai nem építettek, nincs képzőművészetük, eszközeik is egészen egyszerűek. Afrikában nagyon sok és sokféle, gyakran csak egy-egy törzsre jellemző természeti vallásról lehet szó. Ázsiában törzsi jellegű ősvallást keveset találunk, legfeljebb az óceániai szigeteken, mivel a korábbi (mondjuk városállamokban lévő) szubkultúrákat nagyfokú egyesülés követte. Különböző irányzatok forrottak egységbe a hinduizmusban.⁸ Ennek nyomait őrzik a benne lévő északi (hegyvidéki, folyami) és déli, szubtrópusi változatok. Így jöttek létre például az egyisten-, illetve a sokistenhívők (brahmin és brahmán vallások). A patriarchális és a matriarchális, a spekulatív és a kognitív körök. A tanítók (guruk) és a fakírok. Az élvezeteket habzó túlsúlyos és a csontig lesóványodott askéták. A hindu sokféleséget megérteni, a vallásban rejlő ellentmondásokat feloldani nem tudjuk.

A vallástörténelemről készült újabb kori leírások a nagy földrajzi utazók⁹ beszámolóiban jelentkeznek először. A témakör irodalmi gazdagodása a XIX. században összefoglaló művek megírását tette lehetővé. Így jutottunk hazánk protestáns vallástörténelmi könyveihez.¹⁰

A nagy kultúrák és népek etnográfiai ismeretéhez tartozik évenként egyszer vagy többször a serdülő ifjúság tagjait – külön a leányokat és a fiúkat – esetleg egyszerű, ünnepélyes szertartás keretében felnőtté avatni, egyes esetekben ez barátságos és ünnepélyes, míg másokat kemény, véres próbatételek után, testükön ejtett megjelöléssel visznek át a beavatási szertartásokon, azután fogadják maguk közé őket a felnőttek. A kínaiak a serdülők szellemi érettségét ünnepélyes keretek között nyilvánítják a család vagy a faluközösség összehívásával, ami hasonló a mi érettségi vizsgát követő családi ünnep-
léseinkhez. A testi próbák részben a férfias bátorságot, a küzdelemre érettséget prezentálják. A trópusi övezetben élők milliárdos lakossága gyakorolja a körülméletlenséget, némely helyeken a leányokon is. Ehhez képest szinte emberséges a zsidók circumcisiója egyhetes újszülött kisgyermeken.

A párvasztási és házasságkötési ceremóniák feltételeit a mai közigazgatási szervek is preferálják számos ázsiai országban. Van, ahol a beházasodás előtt komoly bizalomkeltő tettektől, áldozatoktól teszik függővé a befogadást az új családi körbe. Máshol jegyajándékot fizetnek. Az állattenyésztő társadalmakban olykor a vőlegényjelölt hoz ajándékba állatot, máskor a menyasszony hozománya lehet egy vagy több haszonállat. A jegyesség és házasságkötés ceremóniáját ünnepélyes formákhoz kötik. Mindez a család tagjainak összehívásával, napokig tartó lakomákkal, bőséges virágdíszekkel, zenével, tánccal színesített ünnepelés. Amikor a családot gyász éri, az is ünnepeléssel fejeződik ki. Sok nép hiszi, hogy az elhunytak szelleme mindig jelen van a családi ünnepeken. Az elhunytak helyet hagynak az asztal mellett, és megteritenek neki. A sírjához kiviszik kedvenc ételét. Megtiszteltetés, ha valamelyik családtag emlékezik az elhunyt nemes tetteire és példás életére.

A gazdálkodás és a munka szintén meghatározhatja egy nép ünnepelését. Más a földművelők, a halászok, a közigazgatásban részt vevő elit tagjainak ünnepelése. Amikor egy európai ilyen ünnepségre meghívnak, és azt visszautasítja a meghívott, nagy zűrzavart támaszthat a vonakodásával.

Nemcsak a japán kimono jellegzetes művészi női ruha, előfordulnak baráti összejöveteleken férfias harci díszek, másfajta viselkedési normák. A gyönyörű hímezett ünnepi öltönyök, fegyverek, totemek mind növelik az ünnep rangját. A japán jellegzetességek között egy páratlan alkotás a torii, egy meghatározottan kialakított kapu, amely alatt átlépve „egy másik világba” jutunk.

Az indiai brahmánok kastélyai bármelyik amerikai üzletember családi otthonának pompájával vetekednek, sőt messze meg is haladhatják az európaiak fényűzését. A családi összejöveteleket a pompa és gazdagság ellenére gyakran teszik szánalmassá a családi viták. Éberén vigyáznak érdekeik és kiváltságos helyzetük őrzésére, hogy baráti körüket azonos kaszt tagjaiból válasszák. A konfliktusoktól a gazdagság, pompa, vallásos választékosság nem véd meg. Talán a szegények putrijaiban több a szívbeli békesség, filléres gondjaik és nélkülözésük ellenére.

Az összehasonlító vallástörténelem a XIX. századtól kezdve mindig az európai nézőpont felől és a zsidósághoz vagy a keresztyénséghez viszonyítva vizsgálta a nagy kultúrákat, leplezetlen felsőbbbségi öntudattal. Önmagához képest másokat elmaradottnak, primitívnek, „pogánynak”, és a világvallások követőit „vad embereknek” nevezték. Meghódításukat, gyarmatosításukat, „kioktatásukat” civilizáló jószolgálati tettnek tartották. Most szembesülnie kell Európának egyrészt a saját vallási közönyével, másrészt a korábbiakhoz hasonló megvetéssel a világvallások részéről. A keresztyén külmiszió visszavonult, az ázsiai eredetű világvallások pedig az észak-atlanti térségben terjeszkednek. Követelik a jogaikat, meghonosítják a saját ízlésű civilizációikat, törvényeiket, és egyértelműen a befogadó ország lakossága kizorítására törekcszenek a társadalmi perifériák irányába.

Az összehasonlító vallástan kézenfekvő módszere volt a nagy felfedezés: „A vallásosság egyetemes emberi vonás, összefügg az ember tudatosságával.”¹¹ Szintén Varga Zsigmond írja: „A vallástörténelem tartozik minden idő, minden hely és minden nép külső jelben, tanban, hitképzetben,

kultuszi cselekményben megnyilatkozó vallásos életének leírására.”¹²

Arno Lehmann lipcsei professzor írta egy lap hasábjain 1956-ban arról szóló nyilatkozatát, hogy már nem a keresztyénség vezet a missziói vallások munkájában, mert az „ateista Nyugatot” misszionálja az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus.¹³

A logikát semmilyen európai bölcsélet nem képes nélkülözni, és ezt érvényesítené a vallástörténelem tudományában. A váratlanul meglepő fejleményeket, a szöges ellentmondásokat azonban a vallástörténelem elfogadja, mihelyt vannak emberek, akik elfogadták.

A nagy kultúrák és az időszámítások

Általában jellemzi a nagy kultúrákat, hogy az idő meghatározását (például egy iszlám holdév 12 hónapból áll, és a nyugati esztendőnél 10–11 nappal rövidebb), az év alapvető megnevezését (például a kínaiaknál a kutya éve, a sárkány éve stb.) saját kompetenciájukba vonták. Minden elnevezéshez járul egy-egy járulék (például a sárkány évében lehet szerencsét próbálni, a patkány éve sikeres). Évszázadokon keresztül használták a naptári eseményeket saját ünnepeik meghatározására, de az sem a zsidó, sem a keresztyén naptárral nem állt összhangban. Előfordul tehát, hogy az ázsiai nagy kultúrák népei között nincs hétvégi pihenőnap, vagy az ünnepek meghatározása követi nemzeti sajátosságait. (Japánban például nincs karácsony, de van tavaszünnepe, a cseresznye virágzás ünnepe.) Miután a keresztyén világnézet mindenütt jelentős, több nemzet átvette naptárunkat és időszámításunkat. Emellett megtartotta az eredeti ünnepeiket. Amerikában a tömeges bevándorlók érkezett fiatalság az egyetemeken oktatási szöveget követel a nemzeti ünnepein. Szinte kevés tanítási nap marad, mivel minden vallás ünnepét törvényes védelem illeti meg.

Világvallások és filozófia

Az embert, bárhol él, foglalkoztatja nemcsak a környező világ, hanem a látottak oka is. Amíg él, mindig keres magyarázatot arra, hogy mióta vannak a hegyek, a folyók, miként jöttek létre, milyen titkokat rejteget a csillagos ég, miként válhat az emberi faj bölcsőbbé, élete boldogabbá. Mindezekre és még megszámlálhatatlan sok „elvont kérdésre” a filozófia igyekszik választ adni. Abban is van válasz, ha a téma felvetésétől vonakodik a filozófus.¹⁴ Tartózkodnak minden transzcendens gondolattól, mivel az anyag az egyetlen szubsztancia. Később azon kapták magukat, hogy a lélektant tanítják az egyetemen, bár nem hisznek a lélekben.

Egy magyar nemzetiségű és igen sokoldalúan képzett erdélyi férfi, aki a svéd Lund egyetemén tanított, Budapesten állított fel egy szoborcsoportot a Gellérthegyben „Egymás jobb megértéséért”. A szobrok a világvallások alapítóit ábrázolja, az általa meghatározott válogatásban: Ehnaton, Ábrahám, Lao-ce, Buddha, Jézus Krisztus, majd ehhez egy kisebb, háromszögben rendezett csoport Szent Ferencel és másokkal. A szoborcsoportot 2006-ban egy éjszaka fűrésszel megrongálták.

A tao¹⁵ kínai szó jelentése „út”, éppen úgy, mint a buddhisták „nyolcrétű nemes útja”, jelképesen maga a tanításuk. Miközben a buddhizmus útja dogmatikai jellegű kategóriákat von össze, a tao (út) mellett Lao-ce a „king” szót használja, természetesen nem angol értelemben, hanem erény értelemben. A 81 szakaszos bölcs mondások a tudást és az erényt állít-

ják párhuzamba. A taoizmus és a buddhizmus között lényeges eltérés az „örök élet” fogalmunk megfelelőjében van. Míg a buddhisták ezt a megsemmisülésben (nirvána) látják, a taoisták szerint a keresztyén üdvösségtől messze, „az egységre jutás taóval” gondolat felel meg.

Világvallások és egészségápolás

A távol-keleti kultúrák ősidők óta törődtek az emberek egészségével, ahogy minden értelmes ember tudja, hogy legfőbb kincse a földi életben az egészsége. Különösen a kínai orvoslás terjedt el a Távol-Keleten, és természetgyógyászat elnevezéssel egyre inkább terjed a mai Európában is. A távol-keleti „alternatív gyógyászat” teljesen más irányba fejlődött, mint az európai. Főleg a betegség megelőzésére törekednek, másrészt nem alkalmaznak annyi gyógyszert, és spirituális erőforrásokhoz folyamodnak.

A diagnózist elsősorban a szív működés, a hőmérséklet és a beteg általános státusával ellenőrizik. Nem csak a test megfelelő pontján végzett szúrásokkal gyógyítanak, igen sok gyógynövényt alkalmaznak. Masszázsra igyekeznek a szervezet rendellenességei felett befolyást gyakorolni. Kémiai szereket is alkalmaztak, de sokkal kevesebb anyagot vittek a szervezetbe, mint az európai orvosok.

Ősi megfigyelések alapján gyógyítottak a papok. Elfogadni az élet velejárójaként a halált és a betegséget drámai tudat. Hinni, hogy a túloldalon a Megváltó vár, és a halál egy új élet kapuja, feloldja az aggodalmat és a félelmet.

Világvallások és a szűkülő létezés. Amikor egy területen élő nemzet hatalma teljében lévőnek képzi magát, egyszerre szűknek érzi a határait. Területi igényeket támaszt, tengeri kijáratot szerezne, kereskedelmi előjogokat követel, és a gyengébbnek ítélt nemzeteket vazallusává tenni igyekszik. Fűti a gazdagodás vágya, és elképzei, hogy meghódíthatja a Földet teljesen. Komoly indokokkal támogatják egyesek azt a nézetet, hogy emberi létünk alapvető tulajdonsága a szűkülő létezés bővítése háborúk, forradalmak által. Mao Ce-tung kínai elnök a második világháború idejétől haláláig a hatalmas Kína vezére volt. Születése évétől (1893) átélte a boxerlázadást, az 1911-es köztársasági forradalmat, egy nyolc évig tartó polgárháborút, a második világháborút, végül a kulturális forradalmat. Küzdött, harcolt, erőlködött, idősebb korában állandóan novokaininjekciókkal csökkentette fájdalmait. Orvosai gondoltak arra, hogy hibernálják a testét, hogy évek múltán újraéleszthető legyen. Mao elnök végül, annyi szenvedés után, 1976. szeptember 9-én örökre eltávozott.

A kínaiak hitték Mao elnök, a „nagy kormányos” alatt és után, hogy elérkeznek egy új világrend küszöbére. Azóta apró lépésekben változik és szüntelenül fejlődik Kína. Az angol királynő átadta nekik Hongkong városát hétmillió lakosságával. Fokozatosan megszűnik a kínaiak mélyszegénysége, népesednek a városok és egyre magasodnak a paloták. Az egykori kerékpárosok helyét az utak zsúfoltsága váltja föl gépkocsikkal. Német szuperexpressz száguld nagyvárosai között. A technikai vívmányok egyre jelentősebbek, bár „vannak még hibák”.

A keresztyén egyházi élet sajátos korlátozása szinte semmit sem változott. Mint eddig valamennyi marxista-kommunista államban, Kínában is konokul az Isten marad a legnagyobb és a legyőzhetetlen „ellenség”. Változatlan maradt az ódzkodás a lelkiismereti és vallásszabadság deklarálásától.

Kínában azonban nemcsak a keresztyénséget sanyargatja az állam, hanem minden más ideológiát a marxista-maoista

eszmén kívül. Néhány megfigyelő 2012 első negyedében úgy látja, hogy Mao Ce-tung arca mellett egyre többször megjelenik az óriási vörös posztereken Lao-ce képe.

A távol-keleti nagykulturákra és a többévezredes ázsiai ősi hagyományokra támaszkodó vallásokra később részletebben visszatérünk. Szögezzük le most az elején, hogy nem válogatni, osztályozni szeretnénk közöttük, csupán tájékozódni szeretnénk róluk!

Hazánkban a „kisegyházak” nem foglalkoztak ilyen jellegű irodalommal. Az élő hit hirdetői szemei előtt infernalis volt a távolság, elképzelhetetlen, hogy bármilyen kognitív anyag méltó lett volna az érdeklődésükre. Elképzelhetetlennek tartották, hogy az Ó- vagy Újszövetség népének bemutassák a távoli ismeretlen pogányokat, vagy éppen tanulmányozzák, elemezzék. Hitébresztő traktátusokat hoztak forgalomba. Nem bíráljuk ezért eleinket. Később a marxista ideológia használta fel a keresztyén egyházakkal szemben a vallástörténelmi tarkaságot, misztikumot. Arról senki sem tudott hazánkban, hogy a Kaukázus bércei között vagy az Altájon élő világvallások követői, a mullah, a sámán vagy a láma a működő szocialista társadalomban pontosan ugyanolyan osztályidegen volt, mint egy prédikátor. Útjuk végére semmi mást nem prognosztizáltak az ateista világban a fokozatos elsorvadásnál. Ezt az internálótáborokkal sürgették. A társadalmi fordulat óta a lakosság körében a világvallások tanítása mindennapos reklám tárgya, és nincs olyan napilap, amelyik ne propagálná: ezoterika, asztrológia, akupunktúra, horoszkóp, karperecek mágneses rézből(!). A tudományos materializmuson neveltek körében mindennek kirobbanó sikere van.¹⁶

A magyarságot fékezte a nyelvi elszigeteltség. Egészen másként élünk homogén nyelvi környezetben, mint ahol percenként értekezünk más nyelvű, öltözetű, szándékú embe-rekkel. Miközben feltűnik a beszédmodoruk (például „Insallah” szinte minden mondat végén¹⁷). Főleg angol, francia és német nyelvű kiadványokból szerezhettünk volna vallástörténelmi ismereteket. A *Friedrich D. E. Schopenhauer* 1799 körül kiadott első könyvében (Beszédek a vallásról) található vallástörténelmi gondolatokról. A francia *H. Maspero* felvilágosításairól a kínaiakról.¹⁸ A hatvanas évektől magyar nyelvű kiadások tömegesen jelentek meg a marxizmus égiske alatt, de csak valláskritikai indíttatásból, szubjektív, ízléstelen azonosításokkal keverten.

A legendyhebb rágalom a hívő emberek iránt a tudatlanság volt. Folyamatosan kizárólag maguknak tulajdonították a tudományt, miközben a marxista szerzők írásai fényévnvi távolságra álltak a tárgyilagosságtól és a türelmes, mértéktartó megfigyeléstől.

1989-ben ezen a téren a helyzet ténylegesen megváltozott. Viszont a hitélet iránti közöny inkább növekedett, mint megszűnt volna. A korábbi materializmus hitelét veszttette, de az emberek a hit igazságával továbbra sem törődtek. Aki nyíltan beismerte keresztyénységét, a tagadás büszkén felkapta a fejét. Kevés kelet-európai országban erősödött a keresztyénység. Az erkölcs, a becsületesség, a morál romlott, a közbiztonság csökkent, a reménység az iránt, hogy valami még jóvá lehet, kilátástalanná vált. Sokakra ez nyomasztóbb hatással van, mint a pénzromlás vagy a folyamatosan mélyülő gazdasági válság.

Újabban megjelentek a világvallások terjesztői is a színtéren az elektronikus médiában a könyvekkel, hogy kellessék önmagukat, a hiedelmeiket. Meglepő, hogy az „ügynevezett realitások és tudományosság” alapjain felnövekedett generáció milyen gyorsan esett az okkultizmus, az ezoterika, a jóslás (horoszkóp) fogságába.

(Folytatjuk)

Jegyzetek

- 1 A dolgozat törzsszövege a Baptista Teológiai Akadémián egy szemeszter részbeni tananyaga volt.
- 2 H. von Glasenapp: Az öt világvallás. „A kínaiak világvallása tették elvándorlásaikkal hazájukon kívül is az univerzizmust.” 6. o.
- 3 Albrecht Schöll: Handbuch Jugendreligionen. Giessen, Basel, Bemsheim, 1981. Fel is sorol több ázsiai újvallás-alapítót. Föllépésükben vonzó szólamok (pl. „egyesítő egyház”) színes látványosságok és eredeti erőszakosság egyformán megjelenik a részben keresztyén tanításokkal.
- 4 A BTA könyvtára, Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum és jelentős magángyűjtemény vallástörténelmi adatai nyomán.
- 5 Egy vagy több istenben, esetleg szellemi lényekben hívő prózák, epikus vagy lírai költemények.
- 6 A XIX–XX. század legnagyobb német protestáns teológusainak egyike, egyháztörténész.
- 7 Patrick Glynn: God. The evidence. Faith and the physicians. (Hit és az orvosok) 79. o.
- 8 Tarnay Brunó: Vallástörténet keresztyén szemmel. 1995.
- 9 Elsőként Körösi Csoma Sándor. A XIX. század végén Vámbéry Ármin, akinek emlékét őrzi egy dunaszerdahelyi iskola. A vérzivataros XX-ik század nagy orientalistája, Germánusz Gyula nyelvészeti és etnográfiai értekezései. A legfontosabbak között.
- 10 Varga Zsigmond: Általános vallástörténet. 3 kötet. Debrecen, 1932, Szimonidesz Lajos: A világ vallásai, Pákozdy László Márton: A szentkönyves vallások morfológiája és a Biblia magyarázata.
- 11 Varga, 1. kötet.
- 12 Uo.
- 13 *Zeichen der Zeit*. 1956/10. szám. Wandel der Mission. Heindentrum in Angriff.
- 14 A monász görög eredetű (monosz, monád) jelentése egyetlen. János evangéliumában a koiné is használja (Jn 8,29 és 12,24).
- 15 Lao-ce: Tao te King. Az út és az erény könyve. Fordította Weöres Sándor.
- 16 Kormos Erik: Isten léte fikció vagy valóság? Az ezerarcú vallás. (Folytatásos tv-sorozat.)
- 17 Arabul: „Ha Isten akarja.” Régen a közösségünk tagjai is gyakran mondták: „Ha az Úr akarja és élünk!” (Jak 4,15).
- 18 F. D. E. Schopenhauer, Über die Religion. 1799, 1800 óta ismerjük a fő világvallásokat, amelyeket angol–amerikai tudósok az öt rendszerben ismertettek („The Big Five”: keresztyénység, hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus és iszlám). Henri Maspero (1846–1916) francia sinológus monográfiáját 1927-ben adta ki.